

KEVSER SURESİ

Rahman Rahim Allah'ın Adıyla

Şüphesiz biz, sana Kevser'i verdik.

Şu hâlde Rabbin için namaz kıl ve tekbir
alırken, namazda ellerini boğazına kadar kaldır.
Doğrusu asıl soyu kesik olan, sana kin duyandır.

ALLAME MUHAMMED HÜSEYİN
TABATABAÎ

TEMEL DİNÎ BİLGİLER

Cilt: 2

Çeviri: Ertuğrul ERTEKİN

KEVSER

Kevser Yayınları: 217

Kitabın Adı: Temel Dinî Bilgiler c. 2

Eserin Orijinal Adı: Amûziş-i Akaid ve Destûrhay-i Dinî

Yazar: Allame Muhammed Hüseyin Tabatabaî

Çeviri: Ertuğrul Ertekin

Mizanpaj: Kevser

Kapak: Faruk Atlan

Baskı: Yılmaz Matbaacılık (Sertifika: 27185)

Litros Yolu 2. Matb. Sitesi 3 NB 2 Zeytinburnu

Topkapı / İstanbul Tel: 0212 493 00 85

Basım Tarihi: Şubat 2014

ISBN: 978-605-4792-11-5 (Tk.) 978-605-4792-13-9 (2.c)

Kevser Yayınları

Sofular Mah. Simitçi Şakir Sok.

No: 14 / 1 Fatih – İSTANBUL

Tel: 0212 – 534 35 28 / 555 16 66

Faks: 0212 – 631 36 01 / 555 22 12

www.kevseryayincilik.com

İÇİNDEKİLER

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1. Ders:

İnançlar	17
İnançlar	19
İslâm Dini ve Semavî Kitabı.....	19
Kur'ân-ı Kerim'in Önemi	20
Kur'ân-ı Kerim Mucizedir.....	20

2. Ders:

Semavî Kitap Kur'ân-ı Kerim	25
Semavî Kitap Kur'ân-ı Kerim.....	27
Hız. Peygamber'e Yönelik Suçlamalar.....	27
Kur'ân Müşriklerle Meydan Okuyor.....	28
Sonuç	31

3. Ders:

Kur'ân-ı Kerim'e Göre Allah'ı Tanımak	33
Kur'ân'da Allah'ı tanımanın yolu	35
Fıtrata ve Hakk'a Uymak.....	35
Yaratıcı'nın İspatı.....	37

4. Ders:

Allah'ın Sıfatları ve Nübüvvet	39
Allah Bütün Kemal Sıfatlara Sahiptir.....	41
<i>Kemal Nedir?</i>	<i>41</i>
Nübüvvet.....	42
<i>Toplum Kanuna, Kurallara İhtiyaç Duyar.....</i>	<i>43</i>
<i>Kanun Ve Kuralların İlahî Kökeni.....</i>	<i>43</i>
<i>Kanunlara Yönelik Fitrî Yöneliş</i>	<i>44</i>
Sonuç	45

5. Ders:

Nübüvvet	47
Nübüvvet	49
Hz. Muhammed'in (s.a.a.) Risaleti.....	49
Rahip Bahira Kıssası	51

6. Ders:

Peygamberlik Müjdesi.....	55
Peygamberlik Müjdesi.....	57
Nastura Rahip Kıssası.....	57
Medine Yahudîlerinin Verdikleri Müjde.....	57
Kur'ân-ı Kerim'de Peygamberin Geleceğine Dair İşaretler..	58
Hz. Peygamber'in (s.a.a) Biseti.....	59
Özetle Hz. Peygamber'in Daveti.....	59
Fıtrat Dini.....	60
Davetin Tebliğ Edildiği Kimseler	60

7. Ders:

Risalet ve Davet.....	63
Risalet ve Davet.....	65
Açıktan Genel Davet	65
İlk Davet Oturumu.....	66
Habeşe'ye Hicret.....	66
Haşimoğulları'nın Boykotu	67
Haşimoğulları'nın Ebutalib Vadisinden Çıkmaları ve Peygamber Efendimizin Karşılaştığı Zorluklar	67
Hz. Peygamber'in Taif Seferi	68
Hz. Peygamber'in Medine'ye Hicreti.....	68

8. Ders:

İslâm'ın İlerlemesi	71
İslâm'ın İlerlemesi	73
Hz. Peygamber'in Medine'ye Girişi	73
Hz. Peygamber'in Medine'ye Yerleşmesi ve İslâm'ın İlerlemesi	74
Hz. Peygamber'in İbadet Hayatı.....	75
Hz. Peygamber'in Vefatı ve Hilafet Meselesi.....	76

9. Ders:

H. Peygamber'in Hayat Tarzı Ve İmamet	79
H. Peygamber'in Hayat Tarzı.....	81
<i>H. Peygamber'in Fakirane Hayatı</i>	<i>81</i>
İmamet	82
<i>Toplumun Yönetimi.....</i>	<i>82</i>
<i>H. Peygamber'in Velayet Hakkındaki Açıklaması</i>	<i>83</i>
<i>Evrensel İslâm Yönetimi</i>	<i>84</i>

<i>Hz. Peygamber'in Halife Seçimi</i>	85
---	----

10. Ders:

Kısaca Masum İmamlar'ın (a.s) Hayatları (1)	87
Kısaca Masum İmamlar'ın (a.s) Hayatları (1)	89
Kısaca Hz. Ali'nin Faziletleri	89
<i>Hz. Ali'nin İslâm'a Hizmetleri</i>	<i>89</i>
<i>Hz. Ali'nin ve Ehlibeyt'in Faziletleri.....</i>	<i>90</i>
Kıssadan Hisse.....	92

11. Ders:

Kısaca Masum İmamlar'ın (a.s) Hayatları (2)	95
Kısaca Masum İmamların Hayatları (2).....	97
Masum İmamlar'ın (a.s) Tayini	97
On İki İmam'ın Kısaca Hayatları	97
<i>Birinci İmam.....</i>	<i>97</i>
<i>İkinci İmam.....</i>	<i>98</i>
<i>Üçüncü İmam.....</i>	<i>98</i>
<i>Dördüncü İmam</i>	<i>99</i>
<i>Beşinci İmam</i>	<i>99</i>
<i>Altıncı İmam</i>	<i>99</i>
<i>Yedinci İmam</i>	<i>100</i>
<i>Sekizinci İmam</i>	<i>100</i>
<i>Dokuzuncu İmam.....</i>	<i>100</i>
<i>Onuncu İmam</i>	<i>101</i>
<i>On Birinci İmam</i>	<i>101</i>
<i>On İkinci İmam</i>	<i>102</i>
Hidayet İmamları'nın (a.s) Hayatı.....	102

Emîrül-Müminin Ali'nin (a.s) Yöntemi	103
--	-----

12. Ders:

Kısaca Masum İmamlar'ın (a.s) Hayatları (3)	105
Kısaca Masum İmamlar'ın (a.s) Hayatları (3)	107
İmam Hüseyin'in (a.s) Kıyamı.....	107
Şehadetin Derin İzi.....	109
İmam Bâkır ve İmam Sâdık'ın (a.s) İlmî Hareketi	109
Meâd.....	110

13. Ders:

Ahlak (1).....	113
Ahlak (1)	115
Çocuğun Ana Baba Üzerindeki Hakları	115
Çocuk Terbiyesi	116
Ana Babanın Çocuk Üzerindeki Hakları	116
Kardeşlerin Birbirleri Üzerindeki Hakları.....	117
İzzetinefis ve Doğruluk	118
İhsan ve Yoksulların Elinden Tutmak	118

14. Ders:

Ahlak (2).....	121
Ahlak (2)	123
Yardımlaşma	123
Hayırlarda Yarışmak	123
Yetimin Malında Tasarrufta Bulunmak.....	124
İnsan Öldürmek.....	124
Allah'ın Rahmetinden Ümit Kesmek	125
Cihattan Kaçmak	125

Vatan Toprağını Savunmak.....	126
Hakkı Savunmak	126
Öfke ve Gazap.....	127

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

1. Ders:

Din	131
Din.....	133
<i>Sonuç</i>	<i>134</i>
Kanunun Allah'tan Olmasının Güzel Sonucu.....	134
Din Fitrîdir.....	135
Genel Hatlarıyla Dinler Tarihi.....	136
Azim Sahibi Peygamberler ve Diğer Peygamberler	138

2. Ders:

Peygamberler	141
Peygamberler	143
Hz. Nuh (a.s).....	143
Hz. İbrahim (a.s).....	144
Hz. Musa Kelim (a.s).....	145
Hz. İsa Mesih (a.s)	146

3. Ders:

Hz. Muhammed (s.a.a)	149
Hz. Muhammed (s.a.a).....	151
Hz. Peygamber'in Taif Seferi	155

4. Ders:

Hz. Peygamber'in Medine'ye Hicreti.....	159
--	------------

Hz. Peygamber'in Medine'ye Hicreti	161
<i>Bedir Savaşı:</i>	162
<i>Uhud Savaşı:</i>	163
<i>Hendek Savaşı:</i>	164
<i>Yahudilerle Savaş ve Hendek Savaşı:</i>	165
Yöneticilerin İslâm'a Davet Edilmesi	165
<i>Huneyn ve Tebük Savaşları:</i>	166
<i>Tebük Savaşı:</i>	167

5. Ders:

Diğer İslâm Savaşları	169
Diğer İslâm Savaşları	171
Vefatı	171
Hz. Peygamber'in Hayatına Dair Birkaç Husus	171
Hz. Peygamber'in Müslümanlara Vasiyeti	174
Kur'ân-ı Kerim	174

6. Ders:

Hz. Peygamber'in Ehlibeyti	179
Hz. Peygamber'in Ehlibeyti	181
Ehlibeyt'in Kısaca Hayatları	182
Masum İmamların Dönemin Hükümetleri ile Temel İhtilafı...	184
Özet ve Sonuç	186

7. Ders:

Ehlibeyt'in Yönteminde İstisnâî Durum	189
Ehlibeyt'in Yönteminde İstisnâî Durum	191
Hz. Ali (a.s.)	191

Sıddıka-i Kübra Hz. Fâtıma (s.a).....	195
---------------------------------------	-----

8. Ders:

İmam Hasan ve İmam Hüseyin (a.s)	197
İmam Hasan ve İmam Hüseyin (a.s).....	199
İmam Hasan ile İmam Hüseyin'in Yöntemleri	
Farklı mıydı?	202
Din Önderlerinin Yöntemlerinden Ahlakî Çıkarımlar.....	204

9. Ders:

Meâd	207
Meâd	209
Din Açısından Meâd	210
Ahlak	211
Görev Bilinci.....	211
Görevi Teşhis Etmede Yöntem Farklılıkları.....	212

10. Ders:

Savunma ve Fedakârlık	215
Savunma ve Fedakârlık.....	217
Fedakârlık.....	217
Bağış ve Mal İnfâkı.....	219
İlimde Cömertlik	220
Toplum Düşmanları ile Mücadele	221

11. Ders:

Yalan ve Yalancılık.....	223
Yalan ve Yalancılık	225
Töhmets ve İftira.....	225

Ana Baba Hakkı	226
Gıybet	227
Başkalarının Namusuna Saldırı	227
İslâm'da Büyük Günahların Genel Cezası	227

12. Ders:

Alışveriş	229
Alışveriş	231
Peşin ve Veresiye Alışveriş	232
İkrar	233
Yiyecek ve İçecek	233
1- Canlılar/Hayvanlar:	234
2- Cansızlar:	234
Sıvılar:	235

13. Ders:

Önemli Uyarı	237
Önemli Uyarı	239
Gasp	240
<i>Gasp Hükümleri</i>	241
Şuf'a Ortaklığı	241
Kullanılmayan Arazilerin Abat Edilmesi	242
Bulunan Eşyanın Hükümleri	243

Üçüncü Bölüm

(14 Ders)

- 1- İnançlar
- 2- Semavî Kitap Kur'ân-ı Kerim
- 3- Kur'ân-ı Kerim'e Göre Allah'ı Tanımak
- 4- Allah'ın Sıfatları ve Nübüvvet
- 5- Nübüvvet
- 6- Peygamberlik Müjdesi
- 7- Risalet ve Davet
- 8- İslâm'ın İlerlemesi
- 9- Hz. Peygamber'in Hayat Tarzı Ve İmamet
- 10- Kısaca Masum İmamlar'ın (a.s) Hayatları (1)
- 11- Kısaca Masum İmamlar'ın (a.s) Hayatları (2)
- 12- Kısaca Masum İmamlar'ın (a.s) Hayatları (3)
- 13- Ahlak (1)
- 14- Ahlak (2)

Birinci Ders

İNANÇLAR

- İslâm Dini ve Semavî Kitabı
- Kur'ân-ı Kerim'in Önemi
- Kur'ân-ı Kerim Mucizedir
- Birinci Dersin Soruları

İNANÇLAR

İslâm Dini ve Semavî Kitabı

İslâm dini, evrensel, sonsuz bir dindir. Bir dizi inanç esaslarıyla ahlakî ve amelî kurallardan oluşan İslâm dinine tabi olmak, insanın, dünya ve ahiret saadetini elde etmesini sağlar.

Âlemlerin Rabbi tarafından gönderilen İslâm şeriatı, öyle bir hukuk sistemidir ki, kendisine tabi olan her bir bireyi ve her bir toplumu, en güzel yaşam koşullarına ve insanî kemalin en uç noktasına ulaştırır.

İslâm dini, bereketlerini eşit bir biçimde herkese ve her topluma bağışlar; büyük küçük, bilgili cahil, erkek kadın, beyaz siyahî, doğulu batılı, hiçbir fark söz konusu olmaksızın, İslâm'ın dininin faydalarına ve üstünlüklerine eşit bir biçimde sahip olabilir, ihtiyaçlarını en güzel ve mükemmel bir biçimde karşılayabilir. Çünkü İslâm dini, öğretisini ve kurallarını yaratılış düzeni üzerine bina etmiştir ve insanın ihtiyaçlarının ortadan kaldırılmasına çalışır. İnsan fıtratı ve doğası, kültürel çeşitliliğe ve ırksal farklılıklara rağmen, bütün insanlarda aynıdır; çünkü insan toplumu doğudan batıya dek tek bir ailedir ve aynı türün mensubudur. Büyük küçük, kadın erkek, bilgili cahil, beyaz siyahî bütün insanlar tek bir ailenin üyesidirler. Esasen insan olmak açısından müşterekler. Muhtelif bireylerin ve farklı ırkların ihtiyaçları bir birine benzerdir. Gelecek

nesiller de bu ailenin çocukları, torunları olacağından, doğal olarak, şimdiki neslin ihtiyaçlarını tevarüs ederler.

Sonuç itibarıyla İslâm, insanın fitrî ve gerçek ihtiyaçlarının ortadan kaldırılmasını hedeflediğinden herkese yeten, sonsuz bir dindir. Bu yüzden Allah, İslâm'ı fitrat dini olarak nitelemiş, insanları da insanî fitratı muhafaza etmeye çağırmıştır. Din büyükleri şöyle buyurmuşlardır: "İslâm kolay bir dindir, insana zorluk çıkarmaz."

Allah, İslâm'ı fitrat üzere bina etmiş olsa da, dolayısıyla genel hatlarıyla İslâm'ı anlamak ve bilmek herkes açısından mümkünse de, İslâmî öğretiyi ve şeriatı semavî kitapta Efendimiz Hz. Muhammed'e (s.a.a) nazil ederek açıklamıştır. Bu semavî kitabın adı Kur'ân-ı Kerim'dir.

Kur'ân-ı Kerim'in Önemi

Semavî bir kitap olan Kur'ân-ı Kerim evrensel ve sonsuz İslâm dininin açıklayıcısıdır, İslâmî öğreti genel hatlarıyla onda harikulâde bir dille beyan edilmiştir. Bu bakımdan Kur'ân-ı Kerim'in değeri, Allah'ın dinininkiyle eşittir. İnsanın gerçek saadete ulaşmasının tek yolu olan din ise her şeyden daha değerli, daha önemli ve daha yücedir; üstelik hiçbir şey onunla değer açısından karşılaştırılmaz. Bunun yanı sıra Kur'ân-ı Kerim Allah'ın keliması ve Hz. Peygamber'in (s.a.a) sonsuz mucizesidir.

Kur'ân-ı Kerim Mucizedir

Arap dilinin zengin bir dil olduğu, insanın içinden geçenleri en açık ve kesin bir biçimde ifade edebildiği, bu bakımdan da yetkin diller ailesine mensup bir dil olduğu bilinmektedir.

Tarih kaynaklarında, İslâm öncesinin medeniyetten yoksun, hayat düzeyleri oldukça düşük göçebe Cahiliye Araplarının

beyan ve belagat açısından yüksek bir konumda oldukları kaydedilmiştir. Öyle ki tarihî metinlerde Araplara bu bakımdan rakip olacak bir topluluk bulmak imkânsızdır.

Arap edebiyatında fesahat, en yüksek değere sahipti; Araplar arasında edibane sözler çokça saygı görüyordu. Putlarını, tanrılarını Kâbe'ye yerleştirdikleri gibi önde gelen şairlerinin gönül okşayan şiirlerini de Kâbe'nin duvarlarına asıyorlardı. Sözcük dağarcığı açısından zengin, dilbilim açısından çok kurallı olan dillerini en küçük bir hataya düşmeden, yanılmadan kullanarak sözlerini süslemelerine karşın, Hz. Peygamber (s.a.a) kendisine nazil olan Kur'ân-ı Kerim ayetlerini okumaya başladığında Araplar ve Arapça söz ustaları arasında bir gürültü koptu: Kur'ân-ı Kerim'in mana dolu cezbedici beyanı yüreklerde yankılandı ve gönül insanlarını kendisine âşık etti. Öyle ki onlar fasih sözlerini unuttular ve meşhur şairlerinin (Muellekat) Kâbe'nin duvarına astıkları şiirlerini indirdiler.

İlahî sözler, güzellikleri ve gönül okşayıcılıklarıyla her gönül fethediyor, tatlı beyanıyla tatlı dilli ağızlara suskunluk mührü vuruyordu. Ancak öte yandan aynı Kur'ân-ı Kerim, müşrik ve putperest kavimlere acı ve tatsız geliyordu. Çünkü fasih anlatımı ve kesin hücceti ile tevhid inancını delillerle ispatlıyor, şirki ve putperestliği kınıyor, insanların tanrı diye taptıkları, kendilerine el açtıkları, kurbanlar adadıkları, taptıkları putlar aleyhinde konuşuyor, onların yalnızca cansız birer taş veya tahta parçası olduklarını, hiçbir güçleri olmadığını beyan ediyordu. Kur'ân-ı Kerim; baştan ayağa kibir ve gururla dolu olan, kan dökücülükten, yol kesicilikten başka bir şey bilmeyen vahşi Arapları hakka, adalete ve insanlığa davet ediyordu. İşte bu yüzden Araplar, bu hidayet meşalesini söndürmek için her türlü yola başvurdular; ona karşı çıkp, onunla savaştılar. Fakat uğursuz çabalarının sonucunda

umutsuzluğa kapılmaktan başka bir sonuç elde edemediler. Bisetin ilk yıllarında Hz. Peygamber (s.a.a), meşhur fasih Velid'in yanında Fussilet Suresi'nin ilk ayetlerini okudu. Velid, yüzünde mağrur bir ifadeyle dikkatle dinliyordu. Efendimiz, "Eğer onlar yüz çevirirlerse de ki: Sizi Ad ve Semud'un başına gelen kasırgaya benzer bir kasırgaya karşı uyarıyorum!" ayetini tilavet edince Velid öyle bir titremeye tutuldu ki sonunda dayanamayıp bayıldı. Mecliste bir karışıklık çıktı ve insanlar kısım kısım oldu.

Bir grup Velid'in yanına gelip, bizi Muhammed'in önünde rezil ettin diyerek serzenişte bulundular. Velid şöyle dedi: "Hayır; sizler benim kimseden korkmadığımı da, herhangi bir şeye tamah etmeyeceğimi de bilirsiniz. Bilirsiniz ki ben sözü bilirim, Muhammed'den işittiğim sözler insan sözüne benzemiyor; insanı kendine çeken, gönül okşayıcı sözler işittim ondan, o sözlere ne şiir diyebilirim ne de nesir. Anlamlı, derinlikli sözler. Eğer bu konuda bir yargıda bulunmam kaçınılmaz ise bana üç gün süre verin de düşüneyim." Üç gün sonra yanına geldiklerinde Velid: "Muhammed'in sözleri, gönülleri çelen sihir ve büyüdür." dedi.

Müşrikler, Velid'e uyararak Kur'an'ın sihir ve büyü olduğunu söylediler, onu dinlemekten kaçındılar ve insanları ona kulak vermekten men ettiler. Kimi zaman Hz. Peygamber (s.a.a) mescidinde Kur'an tilavet ederken kimse Efendimizin sesini işitmesin diye ses çıkarıyor, alkış çalıyor, gürültü çıkarıyorlardı.

Bütün bunlara rağmen Kur'an'ın fasih beyanına gönüllerini kaptırdıklarından çoğu zaman bir tür iç sıkıntısı yaşıyor, bu yüzden de gecenin karanlığında, gözlerden uzakta, Efendimizin evinin duvarının dibinde toplanıp Kur'an dinliyor, birbirlerine bu söz insan sözü olamaz, diyorlardı. Yüce Allah bu konuda şöyle buyurmuştur:

“Biz, onların seni dinlerken ne maksatla dinlediklerini; kendi aralarında fısıldaşırlarken de o zalimlerin: ‘Siz, büyülenmiş bir adamdan başkasına uymuyorsunuz!’ dediklerini çok iyi biliriz.”⁽¹⁾

Hız. Peygamber (s.a.a), Kâbe’de Kur’ân okuyup insanları açıkça İslâm’a davet ettiğinde Arap fasihleri, Efendimizin önünden geçerken tanınmamak için eğiliyorlardı. Yüce Allah şöyle buyurur:

“Bilin ki, onlar Kuran okunurken gizlenmek için iki büklüm olurlar.”⁽²⁾

Birinci Dersin Soruları

- 1- İslâm öğretisinin ve ahkâmının temel kaynağı nedir?
- 2- İnsan yapısının bütün bireylerde, farklı ırklarda ve muhtelif zaman ve mekânlarda aynı olmasının nedeni nedir?
- 3- İslâm dini niçin insan fıtratı üzerine bina edilmiştir?
- 4- Kur’ân-ı Kerim niçin mucizedir?

1- İsrâ, 47.

2- Hud, 5.

İkinci Ders

SEMAVÎ KİTAP KUR'ÂN-I KERİM

- Hz. Peygamber'e Yönelik Suçlamalar
- Kur'ân Müşriklere Meydan Okuyor
- Sonuç
- İkinci Dersin Soruları

SEMAVÎ KİTAP KUR'ÂN-I KERİM

Hz. Peygamber'e Yönelik Suçlamalar

Kâfirler ve müşrikler, Kur'ân-ı Kerim'in sihir olduğunu iddia etmekle kalmadılar, Hz. Peygamber'in (s.a.a) davetini de sihir olarak nitelediler. Efendimiz insanları Allah yoluna çağırdığında, onlara hakikatleri hatırlattığında veya onlara nasihat verdiğinde, "Sihir yapıyor!" diyorlardı. Oysa Efendimiz bütün meseleleri onlara açıklar, onlar da Allah vergisi fitratları ve şuurları aracılığıyla bütün söylenenleri anlardı. Ayrıca Efendimiz onlara, sosyal refahı ve toplumsal huzuru apaçık müşahade ettikleri doğru yolu gösterirdi. Aslında daveti kabul etmemede hiçbir geçerli bahaneleri yoktu. Bu davete sihir adını vermenin de hiçbir gerekçesi bulunmuyordu.

"Elinizle yonttuklarınıza ibadet etmeyin; çocuklarınızı onlara kurban etmeyin ve hurafelere inanmayın!" sözü veyahut doğruluk, dürüstlük, hayırseverlik, insan severlik, barış, huzur, adalet, insan haklarına saygı gibi güzel ahlak sihir olarak isimlendirilebilir mi?

Yüce Allah Kur'ân-ı Kerim'de bu manaya işaretle şöyle buyurmuştur:

"(Kâfirlere) 'Ölümünden sonra şüphesiz diriltileceksiniz.' desen, inkârcılar 'Mutlaka bu, apaçık bir büyüdür.' derler."⁽¹⁾

1- Hud, 7.

Kur'ân Müşriklere Meydan Okuyor

Putperestlik inancına gönülden bağlı olan kâfirler ve müşrikler, İslâm davetini kabul etmeye, hak ve hakikat karşısında boyun eğmeye asla yanaşmadılar. Hz. Peygamber'i de işte bu yüzden yalanladılar: O bir yalancıdır, Allah'a nispet ettiği Kur'ân da kendi sözüdür ancak, dediler.

Bu suçlamayı çürütmek için Kur'ân-ı Kerim meydan okudu ve fesahat ve belagat sanatında mahir bir topluluğu hünerlerini sergilemeleri için çağırdı ve onlardan Hz. Peygamber'in bir yalancı olduğu iddiasında haklı iseler, Kur'ân benzeri bir söz getirerek İslâm davetinin asılsız olduğunu ispatlamalarını istedi.

Yüce Allah şöyle buyurur:

“Onu kendi uydurdu mu diyorlar? Hayır, onlar iman etmezler. Eğer doğru söylüyorlarsa, benzeri bir söz getirsinler.”⁽¹⁾

Yine şöyle buyurur:

“Yoksa Onu uydurdu mu diyorlar? De ki: Eğer sizler doğru iseniz Allah'tan başka, gücünüzün yettiklerini çağırın da (hep beraber) onun benzeri bir sure getirin.”⁽²⁾

Söz ustaları, fesahat ve belagat yurdunun sultanları olan Arap kâfirleri ve müşrikleri hitabet sanatındaki onca kibir ve gururlarına rağmen bu teklifi geri çevirip görmezden geldiler; sonuçta da sözlü saldırılarını kanlı mücadeleye dönüştürdüler. Bu şu demektir; ölmek onlar için rezil olmaktan daha kolaydı. Arap hatipleri Kur'ân'a sözlü saldırılarda bulunma-

1- Tur, 34.

2- Yunus, 38.

ya güç yetiremediler. Yalnızca Kur'ân'ın nazil olduğu yıllarda yaşayanlar değil, Kur'ân'ın nüzulünden sonra yaşayanlar da bu konuda bir şey yapamadılar ve güç gösterisinde geri adım atmak zorunda kaldılar.

İnsan doğası gereği böyledir; başkası tarafından ortaya konulan ve insanların ilgisini çeken bir şaheserin veya bir sanat eserinin, bu şaheser ya da sanat eseri toplumda doğrudan bir etkiye sahip olmasa bile, daha iyisini veya benzerini yapmak için rekabet hırsıyla ortaya çıkan bir grup insan hep var olmuştur. Bu durum Kur'ân için de geçerlidir: Pusuda beklemeyip, Kur'ân'a sözlü saldırıda bulunabilecekleri her türlü fırsatı değerlendirme peşinde olan insanlar hep var olmuştur. Fakat kâfirler ve müşrikler, Kur'ân'la rekabet etmekten aciz kaldılar. Büyü, sihir vb.'ye sığınarak Kur'ân da tıpkı hakkı batıl, batılı hak, gerçeği yalan, yalanı gerçek gibi gösteren bir sihirdir diyemediler. Kur'ân, akıcı diliyle gönülleri kendine çekiyorsa bu onun doğal özelliğidir; sihir âlemiyle bir ilgisi olduğundan böyle değildir. Lafız yoluyla bir dizi hakikate davet ettiğinde insanlar, sahip oldukları insanî şuur ve Allah vergisi fitrat sayesinde, bu hakikatlerin gerçekliklerini ve hakkaniyetlerini anlayabilirler. İnsanları hak bilirlilik, hayırseverlik, adalet, insan severlik gibi akliselimin kaçınılmaz olarak kabul ettiği ve övdüğü birtakım amelleri yapmaya çağırdığında da hakikatten başka bir şeyi beyan etmez. Fakat kâfiler ve müşrikler, Kur'ân'ın insanüstü bir kelim olduğunu, bu yüzden de güzellikte, çekicilikte, belagatte rakibi olamayacağını kabul etmediler. Bütün bunların Kur'ân'ın Allah'ın kelamı olacağına delil sayılamayacağını ileri sürdüler.

Başka bir deyişle, insanlık tarihinde, cesurluk, zekilik, okur-yazarlık gibi ilerlemenin mümkün olduğu özellik ve zanaatların her birinde mutlaka yarışmanın birincisi olacak bir dâhinin olması gerekir. Bu bakımdan Hz. Peygamber'in Arap

dilinde kendine has tarzıyla belagat birincisi olmasının önünde ne gibi bir engel vardır? Bu durumda Efendimizin sözü, beşerî bir söz olmasına karşın, onunla kimse boy ölçüşemeyecek, saldırıda bulanamayacaktır. Hz. Peygamber'in çağdaşı hatiplerin hiçbirisi böyle bir iddiada bulunmamış; Kur'ân'la inatlaşanlar da ne böyle bir iddiada bulunmuş, ne de böyle bir şeyi ispatlamaya kalkışmışlardır. Zira bir dâhinin eliyle zirve noktasına ulaşan her bir sıfat ve zanaat, sonuçta insan yeteneği ve istidadından kaynaklanmıştır, insanın doğasındandır. Dolayısıyla başkaları dâhinin açtığı yoldan gidebilir; çaba göstererek, çalışarak bu yolda ilerleyebilirler ve dâhinin yaptıklarına benzer işleri aynı yöntemle, hatta her ne kadar dâhinin konumuna ulaşamayacak olsalar da daha iyi bir yöntemle yapabilirler. Bu durumda yolu ilk açan dâhiye yalnızca önderlik makamı kalır. Mesela cömertlikte Hatem-i Tâî'nin, hattatlıkta Mir'in, ressamlıkta Manî'nin önüne geçemeyiz ama çalışıp çabalayarak Mir'inki gibi bir yazı örneği ortaya koyabilir veya Manî üslubunda küçük bir tablo yapabiliriz.

Bu genel ilkeye göre Kur'ân-ı Kerim, Allah'ın kelamı değil de en belîğ beşerî kelam olmuş olsaydı başkaları, bilhassa dünyaca ünlü hatip ve edipler çalışıp çabalayarak aynı üslupta bir kitap, en azından Kur'ân'ın surelerine benzer bir sure ortaya koyabilirlerdi. Kur'ân'ı Kerim meydan okurken kendi sözüne benzer bir söz ortaya konmasını istemiştir, daha iyisini değil!

"Eğer doğru iseler onun benzeri bir söz getirsinler."⁽¹⁾

"Eğer doğru iseniz Allah'tan başka çağırabildiklerinizi (yardıma) çağırın da siz de onun gibi uydurulmuş on sure getirin"⁽²⁾

1- Tur, 34.

2- Hud, 13.

“Bu Kur'an'ın bir benzerini ortaya koymak üzere insanlar ve cinler bir araya gelseler, birbirlerine destek de olsalar, onun benzerini ortaya getiremezler.”⁽¹⁾

Sonuç

Son olarak ifade etmemiz gerekir ki, Kur'ân yalnızca akıcı üslubuyla insanları aciz bırakmamıştır; o, insanın bütün ihtiyaçlarına cevap verebilme kabiliyetine sahiptir. Kur'ân, verdiği gaybî haberlerle, açıkladığı hakikatlerle ve sahip olduğu diğer özellikleriyle bütün insanlara meydan okur ve onlara kendisinin bir benzerini ortaya koyamayacaklarını bildirir.

İkinci Dersin Soruları

- 1- Kâfirler ve müşrikler, Kur'ân'a ve Hz. Peygamber'in davetine niçin boyun eğmediler?
- 2- Kâfirler ve müşrikler, niçin Kur'ân'ın sihir, Hz. Peygamber'in ise sihirbaz olduğunu iddia ettiler?
- 3- Kur'ân niçin müşriklere meydan okur?

1- İsra, 88.

Üçüncü Ders

KUR'ÂN-I KERİM'E GÖRE ALLAH'I TANIMAK

- Fıtrata ve Hakk'a Uymak
- Yaratıcı'nın İspatı
- Üçüncü Dersin Soruları

KUR'ÂN'DA ALLAH'I TANIMANIN YOLU

Fıtrata ve Hakk'a Uymak

Bir bebek, annesinin göğsüne elini atıp süt ister ve süt emmeye başlar. Yine eline aldığı bir şeyi ağzına götürür, yemek ister. Yanıldığının, yenilmeyecek bir şeyi eline aldığına farkına vardığında o şeyi elinden atar. Yetişkin bir insan da edindiği yolu gerçeğe ulaşmak için izler. Yanıldığını anladığında, yanlış yolda ilerlediğini fark ettiğinde, yanlış yaptığından dolayı huzursuz olur, yanlış yolda boş yere çabaladığından ötürü hayıflanır. İnsan her zaman yanlıştan kaçır. Elinden geldiğince gerçeğe ulaşmak ister.

Bu açıklamalardan anlaşılan şudur: İnsan fıtratı gereği gerçekçidir, yani ister istemez her zaman gerçeğin peşindedir, hakkı, hakikati arar. Bu tabii huyu bir yerden öğrenmiş, edinmiş de değildir.

İnsan bazen inadı yüzünden hakka teslim olmaktan kaçır, bazen de doğru yolu bilmediğinden hatalı yola sapar. Ama doğru yolu bilseydi asla hatalı yola sapmazdı.

Kimi zaman da heva ve hevesine uyduğundan bir tür ruhsal hastalığa yakalanır; hakikatin tatlı tadı ona acı gelir. Böyle bir durumda hakkı bildiği halde ona uymaz. Hakkın hakkaniyetini, ona uyması gerektiğini bildiği halde ona tabi olmadığını itiraf eder. Nitekim kendisine zarar veren bir şeye alıştığın-

da, içgüdüsel olarak zarardan kaçınması gerektiği halde, söz dinlemez ve zararına olduğunu bildiği halde alışkanlıklarına devam eder; sigara tiryakileri, alkolikler, uyuşturucu madde bağımlıları böyledir.

Kur'ân insanı gerçekçi olmaya, hakka tabi olmaya davet eder ve bu konuda ısrarcı davranır. Muhtelif açıklamalarıyla insanlardan gerçeği görmelerini ve hakka uymalarını ister.

Yüce Allah şöyle buyurur:

“Artık haktan sonra sapıklıktan başka ne kalır?”⁽¹⁾

Yine şöyle buyurur:

“İnsan gerçekten ziyan içindedir. Bundan ancak iman edip iyi ameller işleyenler, birbirlerine hakkı tavsiye edenler ve sabrı tavsiye edenler müstesnadır.”⁽²⁾

Açıktır ki bütün bu ilahî tavsiyelerin amacı şudur: İnsan gerçeği gören fıtratını canlı tutmaz, hakka ve hakikate tabi olmak için çabalamazsa saadete ulaşamaz; nefsinin ona telkin ettiği her türlü eylemi ve söylemi kabul eder, zevklerinin esiri olup boş düşüncelere, hurafelere kapılır. Böyle olunca da bir dört ayaklı misali yolundan uzaklaşır, heva hevesine ve cehaletine kurban olur.

Yüce Allah şöyle buyurur:

“Yoksa sen, onların çoğunun gerçekten (söz) dinleyeceğini yahut düşüneceğini mi sanıyorsun? Hayır, onlar hayvanlar gibidir, hatta onlar yolca daha da sapıktırlar.”⁽³⁾

İnsan fıtratını korur, hakka tabi olursa hakikatler birbiri ardı

1- Yunus, 32.

2- Asr, 2-3.

3- Furkan, 44.

sıra ona görünür. Gördüğü her bir hakikati kucaklar ve saadet yolunda her gün bir adım daha ilerler.

Yaratıcı'nın İspatı

İnsan gerçekleri gören fıtratını harekete geçirip dünyanın dört bir yanını seyre dalarsa Allah'ın varlığına ve yaratıcılığına delil olacak birçok varlık görür. Çünkü gerçekleri gören fıtratıyla varlık nimetinden nasiplenen, her biri kendince bir yol izleyen, bir süre sonra yerini bir başkasına terk eden bu varlıklardan her birinin varlık sermayesini kendi kendilerine elde etmediklerini, izledikleri yolu kendi başlarına belirlemediklerini, kendi varlık seyirlerinde en ufak bir müdahale gücüne sahip olmadıklarını anlar.

İnsan da insanlık özelliklerini kendi başına seçmemiştir; bilakis insan da bir mahlûktur ve insanî özellikleri ona bahşedilmiştir. Ayrıca insan fıtratı bütün bu eşyanın kendi başlarına, tesadüfen vücuda geldiğini, varlık âlemindeki bu düzenin öngörülmeksizin kendiliğinden ortaya çıktığını kabul etmez. Nitekim insan vicdanı, düzenli bir şekilde üst üste dizilmiş birkaç tuğlanın bile tesadüfen o şekli aldıklarına inanmaz. Bu yüzdendir ki insan fıtratı, varlık âleminin bir dayanağının olduğunu, bu dayanağın da varlığın kaynağı ve mucidi olduğunu, âlemi ayakta tuttuğunu itiraf eder. İşte bu ilim ve kudretin kaynağı sonsuz varlık Allah'tır ve varlık düzeni O'nun varlık deryasından beslenir.

Yüce Allah şöyle buyurur:

“O da: Bizim Rabbimiz, her şeye hilkatini (varlık ve özelliğini) veren, sonra da doğru yolu gösterendir, dedi.”⁽¹⁾

1- Ta-Ha, 50.

Tarihin bize gösterdiği kadarıyla, insanların çoğunluğunun fitrat sayesinde daima tek bir Allah'a inandıklarını anlıyoruz. İslâm dışında, Hıristiyanlık, Yahudilik, Mecusilik, Budizm'de de aynı inançla karşılaşırız. Yaratıcı'nın varlığını inkâr edenlerin ellerinde Yaratacı'nın yokluğuna dair bir delil bulunmamaktadır, bulunmayacaktır da. Onlar, Yaratıcı'nın varlığına dair bir delilimiz yok, derler; yokluğuna dair elimizde delil mevcut diyemezler.

Materyalist birisi, "bilmiyorum." der, "yok" demez. Başka bir deyişle materyalist bir insan kuşkucudur, inkârcı değil.

Yüce Allah Kur'an'ında bu manaya işaretle şöyle buyurur:

"Dediler ki: Hayat ancak bu dünyada yaşadığımızdır. Ölürüz ve yaşarız. Bizi ancak zaman helak eder. Bu hususta onların hiçbir bilgisi de yoktur. Onlar sadece zana göre hüküm veriyorlar."⁽¹⁾

Üçüncü Dersin Soruları

- 1- İnsan niçin fitratı gereği gerçekçidir?
- 2- Kur'an-ı Kerim insanları nelere davet eder?
- 3- İnsan niçin fitratını daima korumalıdır?
- 4- Fitrat yoluyla Yaratıcı'yı ispatın delili nedir?
- 5- Materyalistler Allah'ı tamamen inkâr mı ederler, yoksa kuşku mu duyar? Açıklayınız.

1- Câsiye, 24.

Dördüncü Ders

ALLAH'IN SIFATLARI VE NÜBÜVVET

- Kemal nedir?
- Nübüvvet
- Toplum kanuna, kurallara ihtiyaç duyar
- Kanun ve Kuralların İlahî Kökeni
- Kanunlara Yönelik Fıtrî Yöneliş
- Sonuç
- Dördüncü Dersin Soruları

ALLAH BÜTÜN KEMAL SIFATLARA SAHİPTİR

Kemal Nedir?

Bir ev ancak bir ailenin ihtiyaçlarını karşılar; bir kapıya, yeterli sayıda odaya, salona ve misafir odasına, mutfığa, tuvalet ve banyoya sahip olursa kâmil olur; bunlardan yoksun olduğu sürece eksiktir.

Aynı şekilde, bir insanın doğal ihtiyaçlarını karşılayacak varlık sistemine sahip bir insan kâmildir. Bu sistemin herhangi bir parçasından yoksun olan insan ise, örneğin eli, kolu ya da gözü olmayan bir insan, bazı açılardan nakıstır.

Açıklamalardan anlaşıldığı üzere kemal sıfatı, varoluşsal ihtiyaçları karşılamak, eksiklikleri bertaraf etmektir. İlim sıfatı cehalet karanlığını bertaraf eder, malumu âlime aşikâr eder. Yine kudret sıfatı, güçlü bir insanın isteklerini gerçekleştirmesini sağlar vb.

Vicdanımız, âlemin Yaratıcı'sının (yani dünyanın ve üzerindeki varlık kaynağı olan, farz olunabilecek her türlü ihtiyacı karşılayıp her türlü nimeti ve kemali bahşedenin) kemal sıfatların tamamına sahip olduğuna hükmeder. Çünkü nimet sahibi olmayan birinin başkasına nimet bahşetmesi; bizatihi sahip olduğu bir eksiği başkasından bertaraf etmesi tasavvur olunamaz. Bu, gerçeğe aykırıdır. Yüce Allah Kur'ân'da ken-

disini kemal sıfatlarla över ve kendisini her türlü eksiklikten münezzehtir olduğunu bildirir:

“Rabbin zengindir, rahmet sahibidir, ihtiyaç sahiplerinin ihtiyaçlarını karşılayandır.”⁽¹⁾

Yine şöyle buyurur:

“Allah, kendisinden başka ilah olmayandır. En güzel isimler O'na mahsustur (O, duyandır, görendir, güçlüdür, yaratandır ve ganidir).”⁽²⁾

Buna göre Allah'ın kemal sıfatların tamamına sahip olduğunu ve Mukaddes Zatı'nın her türlü eksiklikten münezzehtir olduğunu bilmemiz gerekir; zira herhangi bir eksiği olmuş olsaydı kendisi muhtaç olurdu ve bu durumda da ondan daha üstün, daha yetkin bir ilah tasavvur olunabilirdi. **“Allah müşriklerin yakıştırdıkları sıfatlardan yücedir, beridir.”**

Nübüvvet

Pratik akıl olarak da isimlendirilen akl-ı maaş, yani sayesinde gündelik yaşamımızı idare ettiğimiz şuurumuz, bize menfaatimize olacak her şeyi kullanma izni verir: Havadan, yerden, denizden, çölden, tahtadan, ateşten, sudan; bitkilerden, çekirdeklerinden, ağaçlardan, meyvelerden ve hayvanların etinden, sütünden, derisinden, yününden faydalanırız. İhtiyaçlarımız sayıca çok olduğundan ayrıca hemcinslerimizin iş gücünden de yararlanırız.

Tasarrufta bulunma ve fayda sağlama hükmünü veren aklimız ve şuurumuzdur. Dolayısıyla birisi bize “Acıktığında neden yemek yersin?” ya da “Susadığında niçin su içersin?” diye sorduğunda bu sorulara güleriz.

1- En'âm, 133.

2- Ta-Ha, 8.

Hemcinslerimizin iş gücünden faydalanmayı düşündüğümüzde onların da bizim iş gücümüzden faydalanmayı düşündüklerinin ayrımına varırız. Nasıl ki biz çalışmalarımızın sonucunu onlarla bedavaya paylaşma düşüncesinde değilssek, onlar da ellerinde bulundurdıklarını meccani bize sunmaya yanaşmazlar.

İşte bu noktada toplumsallık meselesiyle karşı karşıya kalırız. Hemcinslerimize ihtiyaçlarını karşılamalarında yardımcı olur, onlardan da yardım talep ederiz.

İnsanlar zarurî ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla bir araya gelir, birbirlerinden faydalanırlar. İnsanların çalışmalarından elde ettikleri neticeler birikir ve herkes sosyal konumuna ve toplumsal faaliyetine göre bu neticelerden faydalanır.

Toplum Kanuna, Kurallara İhtiyaç Duyar

İfadede edildiği üzere insan kaçınılmaz olarak sosyal hayata katılır; aksi takdirde yalnızca kendi menfaatini düşünmekle yetinir, eline fırsat geçtiğinde, adalete riayet etmeksizin, başkalarının haklarına saldırır. Bu yüzden her toplumda mutlaka birtakım kanunların ve kuralların hâkim olması gerekir. Bu kanun ve kurallara uymakla insanların sosyal konum ve hakları korunmuş olur, saldırıların önü alınır. Bu kanun ve kuralların insanların çoğunluğu tarafından kabul edilmesi gerekir ve böylelikle herkes üzerine düşen özel ve genel görevini bilir.

Kanun Ve Kuralların İlahî Kökeni

Kanun ve kurallar, maslahatları korumak için vazolunmuşlardır ve bu bakımdan toplumsal bir değere sahiptirler; değerleri doğal ya da varoluşsal değildir. Sözgelimi doğada hâkim olan kanunların kendiliklerinden bir tesirleri yoktur

ancak insanlar uyguladıkları zaman etkiye sahip olurlar; aksi takdirde etkisiz bir efsane olarak kalacaklardır.

Bununla birlikte toplumsal kanun ve kurallar doğadan ve varoluştan bağımsız da değildirler; varoluşsal bir kökene sahiptirler, insanın fıtratından ve ihtiyaçlarından kaynaklanırlar. Bu şu anlama gelir: Yaratılış, insanı, istesin veya istemesin, toplumsal düşünceler ortaya koyacak ve bu düşüncelerden faydalanacak bir şekilde vücuda getirmiştir. İnsan bu varoluşsal özelliğini uygulamaya koyarak varlığının gerektirdiği amaçlara ulaşır.

Kanunlara Yönelik Fitrî Yöneliş

Allah, kâmil inayeti ve sonsuz şefkatiyle mahlûkattan her birini varlığının gerektirdiği amaçlara yönlendirir. İnsan da bu genel kuraldan müstesna değildir. Buna göre Allah'ın insanı da hayat tarzını belirleyecek, uygulaması menfaatine olacak birtakım kanun ve kuralları dizisine yöneltmesi gerekir. Böylece kanun ve kuralları yalnızca akla dayanarak oluşturulmaz. Çünkü akıl kimi zaman algıda hataya düşebilir. Çoğu zaman taklit, alışkanlık ve tevarüs ettiği özellikler yüzünden akıl, heva ve hevese mağlup olup insanı tehlikeli uçurumlara sürükler. Nitekim daha önceki açıklamalarımızda aklın insanı bireyci menfaatçiliğe yönlendirdiğini belirtmiştik. İnsanın başkalarının haklarını gözetmesinin, herkes için geçerli olan kanunlara uymasının nedeni de kişisel menfaatlerini korumak için böyle yapmak zorunda oluşudur. Bu yüzdendir ki, genellikle gücün zirve noktasına ulaşan insanlar, karşılarında bir rakip görmez, kanunlara uymaz, başkalarının haklarını gasp eder, hukuku yerle bir ederler. Buna göre Allah'ın insanları her türlü hatadan ve yanılğıdan masun kanun ve kurallara ve doğru yola yönlendirmesi gerekir. İşte bu doğru yol nübüvvet yoludur. Allah nübüvvet kurumu aracılığıyla

düşünce yolundan başka bir yolla, vahiy yoluyla kullarından bazılarına bir dizi inanç esasını ve ahkâmı öğretir. Bu hükümleri hayata geçirmek insanı gerçek saadet ulaştırır.

Sonuç

Yukarıda ifade edilenlerden Allah'ın gaybî açıklamalarla kullarından bazılarına insanın saadetini garanti eden birtakım inanç esasını ve kanunları öğretmesi ve onları bu iş için görevlendirmesi gerektiği anlaşılmış oldu.

İlahî mesajların taşıyıcısı olan insana peygamber diyoruz. Peygamberin Allah katından insanlara getirdiği mesajların tamamına ise din adını veriyoruz.

Açıktır ki Allah'ın katından alınan dinî öğreti ve ilahî kanunlar, mutlaka doğru bir şekilde, tahrif edilmeksizin ve değiştirilmeksizin insanlara ulaştırılmalıdır. Bu şu anlama gelir: Allah'ın peygamberi vahyi alırken hataya düşmemeli, onu muhafaza ederken unutkanlığa kapılıp yanlış yapmamalı ve onu tebliğ ederken insanlara yanlış aktarmamalıdır. Çünkü yukarıda da belirttiğimiz üzere, insanların doğru öğretiye ve hayatî kanunlara yönlendirilmesi yaratılış mekanizmasının bir gereğidir. İlahî hedeflerden bir tanesi de insanın yaratılışıdır ve yaratılış kendi güzergâhında asla hata kabul etmeyen bir mekanizmadır. Mesela yaratılış mekanizmasında insanın çiftleşmesi sonucunda bir taşın veya bir bitkinin dünyaya gelmesi söz konusu olamaz. Veya buğdayın yeşermesi sonucunda bir hayvan vücuda gelmez. Göz de midenin yahut kalbin görevini yapamaz.

Bu durum bizi, Allah'ın peygamberlerinin masum olmaları gerektiği sonucuna götürür; vacip bildikleri bir işi kendileri yapmazlık etmemeli, günah bildikleri bir işi de yapmamlırlar. Çünkü bizler, vicdanımızla, söylediğini yapmayan

birinin aslında söylediğine kendisinin inanmadığını biliriz. Buna göre eğer peygamber günah işlerse bu söylediğine inanmadığı anlamına gelir. Bu durumda da tebliğ, sonradan pişmanlık gösterip tövbe etse dahi, etkisini ve gücünü kaybeder.

Yüce Allah şöyle buyurur:

“O bütün görülmeyenleri bilir. Sırlarına kimseyi muttali kılmaz; ancak, (bildirmeyi) dilediği peygamber bunun dışındadır. Çünkü O, bunun önünden ve ardından göz-cüler salar, ki böylece onların (peygamberlerin), Rable-rinin gönderdiklerini hakkıyla tebliğ ettiklerini bilsin. (Allah) onların nezdinde olup bitenleri çepeçevre kuşatmış ve her şeyi bir bir saymıştır (kaydetmiştir).”⁽¹⁾

Dördüncü Dersin Soruları

- 1- Kemal sıfatını açıklayınız.
- 2- Niçin Allah kemal sıfatların tamamına sahip olmalıdır?
- 3- Pratik akıl nedir, açıklayınız.
- 4- İnsan topluluğu niçin kanun ve kurallara ihtiyaç duyar?
- 5- Kanun ve kuralların varoluşsal kökenini açıklayınız.
- 6- Akıl niçin tek başına bireye ve topluma liderlik yapamaz?
- 7- Allah insanları hangi yolla hidayet eder?
- 8- Peygamber kimdir ve din nedir?
- 9- Peygamberler niçin masum olmalıdırlar?

1- Cin, 26-28.

Beşinci Ders

NÜBÜVVET

- Hz. Muhammed'in (s.a.a.) Risaleti
- Rahip Bahira Kıssası
- Beşinci Dersin Soruları

NÜBÜVVET

Hız. Muhammed'in (s.a.a.) Risaleti

570 yılında (hicretten elli üç yıl önce) Hz. Muhammed (s.a.a) Mekke'de, Hicaz Araplarının en şerif ve necip ailesinin, Haşimoğulları'nın bir ferdi olarak dünyaya geldi.

O zamanki dünya, tarihten de anlaşılacağı üzere, şaşılacak derecede ahlakî çöküntü içerisindeydi; günden güne cehalet girdabında boğuluyordu, her an insanî maneviyattan daha da uzaklaşıyordu. Özellikle göçer hayat sürdüren bedevî Arapların çoğunlukta olduğu Arabistan yarımadası halkı medeniyetten yoksundu; hurafelere inanıyor (sözelimi taştan, ağaçtan, hatta kimi zaman yiyeceklerden yaptıkları putlara tapıyorlardı), geçmişleriyle övünüyor, yağmacılık ve katliam dışında bir şey bilmiyordu.

Peygamber Efendimiz doğmadan önce babası Abdullah vefat etmişti. Doğduktan dört yıl sonra annesini kaybetti ve dedesi Abdulmuttalib'in yanında büyüdü. Çok geçmeden dedesini de kaybetti. Bunun üzerine amcası Ebu Tâlib onu evine alarak evlatlarından biriymiş gibi Peygamber Efendimiz'le ilgilendi.

Mekke'nin bedevî Arapları, diğer bedevî Araplar gibi hayvancılıkla uğraşıyor, kimi zaman da komşu ülkelerle, bilhassa Suriye'yle ticaret yapıyorlardı. Halk okuryazar değildi ve çocukların eğitim ve öğretimine hiç önem vermiyorlardı.

Peygamber Efendimiz de kavminin diğer bireyleri gibi okuma yazma öğrenmemişti. Bununla birlikte, doğduğu andan itibaren ayrıcalıklı özelliklere sahipti: Puta tapmıyor, yalan söylemiyor, hırsızlık yapmıyor, ihanet etmiyor, kötü, çirkin ve basit işlerden uzak duruyordu; akıllı ve kabiliyetliydi. Bu özellikleri dolayısıyla kısa zamanda halkın teveccühünü kazanarak Emin Muhammed (s.a.a) adıyla tanınır oldu; öyle ki Araplar emanetlerini ona teslim ediyordu ve emanete vefası dilden dile dolaşıyordu. Yirmi yaşına geldiğinde Mekke'nin zengin kadınlarından Hatice-i Kübra, Peygamber Efendimizi ticaret kervanının sorumlusu yaptı. Hatice-i Kübra, Efendimizin doğruluğu, doğru sözlülüğü, aklı ve kabiliyeti sayesinde ticaretten çokça kâr etti. Bütün bunlardan sonra Efendimiz doğal olarak onun daha da ilgisini çekmişti. Sonunda Peygamberimize evlenme teklifinde bulundu. Peygamberimiz, evlilik teklifini kabul ettikten sonra da yıllarca eşinin ticarî işlerini yürüttü.

Peygamber Efendimiz kırk yaşına kadar insanlarla gündelik yaşamını normal seyrinde devam ettirdi; sıradan bir insan gibiydi. Elbette güzel ahlakıyla, başkaları gibi kötü işlere bulaşmamasıyla, zulmetmemesi, taş kalpli olmaması ve makam mevki peşinde koşmamasıyla herkesten çok farklıydı ve bütün bunlar halkın saygısını ve güvenini cezbeden özelliklerdi. Nitekim Kâbe'nin tamiri sırasında Hacerü'l-Esved'in nereye konulacağına dair kabileler arasında çıkan tartışmada Efendimiz hakem tayin edilmişti. Peygamberimiz, yere bir aba serilmesini, Hacerü'l-Esved'in abanın üzerine konulmasını, kabile reislerinin abanın bir ucundan tutmalarını söyledi ve taşı bizzat kendi eliyle yerine yerleştirdi. Böylelikle tartışma kan dökülmeden son buldu.

Peygamber Efendimiz, peygamber olmadan önce de Allah'ın tek olduğuna inanıyor, putlara tapmaktan yüz çeviriyordu.

Ancak halkla bu konuda tartışmadığından kimse kendisine karışmıyordu. Nitekim Araplar arasında Yahudi ve Hristiyanlar kendi dinlerini özgürce yaşayabiliyorlardı.

Rahip Bahira Kışası

Peygamber Efendimiz, çocukluğunda, amcası Ebu Tâlib ile birlikte ticaret yapmak için Şam'a gitti.

Kafile kalabalıktı ve develer yüklüydü. Suriye'ye girdiklerinde Busra şehrindeki bir kilisenin yakınlarında dinlenmek için konakladılar. Bu sırada Bahira adındaki bir rahip kiliseden çıktı ve kfiledekileri misafir etmek istedi. Herkes Bahira'nın davetini kabul edip kiliseye gitti; Ebu Tâlib de Efendimizi mallarına bekçi koyup davete icabet etti.

Bahira herkesin gelip gelmediğini sordu. Ebu Tâlib, en küçüğümüz dışında hepimiz geldik, dedi. Bahira onun da çağırılmasını istedi. Ebu Tâlib o sırada bir zeytin ağacının altında durmakta olan Efendimizi çağırdı.

Bahira, Peygamber Efendimizi dikkatle süzdükten sonra şöyle dedi: Yanıma gel, sana söyleyeceklerim var. Efendimizi bir kenara çekti, Ebu Tâlib de onların yanına gitti.

Bahira, sana bir şey soracağım, Lat ve Uzza hakkı için cevap ver, dedi. (Lat ve Uzza Mekke halkının taptığı iki putun ismiydi.)

Efendimiz, benim en sevmediğim şey bu iki puttur, dedi.

Bunun üzerine Bahira, bir olan Allah'ın hakkı için doğru cevap ver, dedi.

Efendimiz, ben hep doğruyu söylerim, hiç yalan söylemedim. Sen sorunu sor, dedi.

Bahira, en sevdiğin şey nedir? diye sordu.

Yalnızlık, dedi.

Bahira, izlemeyi en çok sevdiğin şey nedir? diye sordu.

Göğü ve gökteki yıldızları, dedi.

Bahira, ne düşünüyorsun? diye sordu.

Efendimiz sustu. Bahira dikkatle Efendimizin alnına bakıyordu.

Bahira, ne zaman ve hangi düşünceyle uykuya dalarsın? diye sordu.

Gözlerimi göğe dikmiş, yıldızları izlerken, onları eteğimde, kendimi onların üstünde bulurken, dedi.

Bahira, rüya görür müsün? diye sordu.

Evet, rüyada ne görsem gerçek olur, dedi.

Bahira, mesela nasıl rüyalar görürsün? diye sordu.

Efendimiz sustu. Bahira da sustu.

Neden sonra Bahira, sırtına, omuzlarının arasına bakabilir miyim? diye sordu.

Efendimiz yerinden kıpırdamadan, gel bak, buyurdu.

Bahira yerinden kalkıp yaklaştı, Efendimizin elbisesini sıyırdı; siyah bir ben göründü. Bahira fısıltıyla, işte o, diyordu.

Ebu Tâlib, nedir? Neden söz ediyorsun? diye sordu.

Bahira, kitaplarımızda haber verilen nişaneden, dedi.

Ebu Tâlib, ne nişanesi? diye sordu.

Bahira, bu genç senin neyin olur? diye sordu.

Ebu Tâlib, Efendimizi öz çocuğu gibi gördüğünden, oğlum, dedi.

Bahira, olamaz, bu çocuğun babası ölmüş olmalı, dedi.

Ebu Tâlib, nereden biliyorsun? Doğru, kendisi benim yeğenim olur, dedi.

Bahira, Ebu Tâlib'e, dinle! Bu gencin geleceği çok parlak olacak. Benim gördüğümü başkası görür de anlarsa onu öldürürler. Onu düşmanlardan koru, sakın! dedi.

Ebu Tâlib, söyle, o kimdir? diye sordu.

Bahira, onun gözlerinde ancak bir peygamberde görülebilecek alamet var ve sırtındaki nişane de bunu doğruluyor, dedi.

Beşinci Dersin Soruları

- 1- Peygamber Efendimiz (s.a.a) ne zaman doğmuştur?
- 2- İslâm Peygamberi (s.a.a) peygamber olmadan önce halk arasında niçin "Emin Muhammed" olarak tanınıyordu?
- 3- Rahip Bahira kıssasını kısaca özetleyiniz.

Altıncı Ders

PEYGAMBERLİK MÜJDESİ

- Nastura Rahip Kıssası
- Medine Yahudîlerinin Verdikleri Müjde
- Kur'ân-ı Kerim'de Peygamber'in Geleceğine Dair İşaretler
- Hz. Peygamber'in (s.a.a) Biseti
- Özetle Hz. Peygamber'in Daveti
- Fıtrat Dini
- Davetin Tebliğ Edildiği Kimseler
- Altıncı Dersin Soruları

PEYGAMBERLİK MÜJDESİ

Nastura Rahip Kıssası

Yıllar sonra Peygamber Efendimiz bir kez daha Hz. Hatice'nin ticaret kervanının başında Şam'a gitti. Hz. Hatice kölesi Müyessere'yi Efendimiz'le birlikte göndermiş, ona itaatkâr olmasını salık vermişti. Bu yolculukta da Suriye'ye girdiklerinde Busra şehri yakınlarında bir ağacın altında konakladılar. Yakınlarda Nastura adında bir rahibin kilisesi vardı. Rahip Nastura ile Müyessere birbirlerini önceden tanıyorlardı.

Nastura, Müyessere'ye, ağacın altında dinlenmekte olan kimdir? diye sordu.

Müyessere, Kureyşli biridir, dedi.

Rahip, bu ağacın altında Allah'ın elçilerinden bir elçi dışında kimse konaklamadı ve konaklamaz. Sonra ekledi, acaba gözlerinde kıızılık var mı?

Müyessere, evet, gözlerinde daima kıızılık var, dedi.

Rahip, işte o, o Allah'ın elçilerinin sonuncusudur. Keşke mebus olduğu zamanı görebilsem, dedi.

Medine Yahudîlerinin Verdikleri Müjde

Kutsal kitaplarında Peygamber Efendimizin özelliklerine ve yaşadığı yere dair bilgiler bulun Yahudîler, vatanlarını terk

edip Hicaz'a gelmişler, Medine'ye ve çevresine yerleşmişlerdi. Ümmî Peygamber'in ortaya çıkacağı günü bekliyorlardı. Yahudiler zengin bir topluluk olduklarından Araplar ara sıra onlara karşı çıkar, mallarına el uzatırlardı.

Yahudîler de Araplara serzenişte bulunur, Mekke'den çıkacak Ümmî Peygamber düzeni değiştirene dek saldırılara sabre-deceklerini, o peygambere iman edip intikam alacaklarını söylerlerdi. Medinelilerin daha çabuk iman etmesinde Yahudîlerden duydukları bu sözlerin etkisi olmuştur. Neticede Medineliler iman ederken, Yahudîler kavmiyetçilikleri yüzünden iman etmekten kaçınmışlardır.

Kur'ân-ı Kerim'de Peygamberin Geleceğine Dair İşaretler

Yüce Allah Kitabı'nın birçok yerinde Yahudi ve Hıristiyanlara verilen son peygambere dair müjdeden söz etmiştir. Ehliki-taptan bir grubun imanı hakkında şöyle buyurur:

"Yanlarındaki Tevrat ve İncil'de yazılı buldukları o elçi-ye, o ümmî Peygamber'e uyanlar (var ya), işte o Peygam-ber onlara iyiliği emreder, onları kötülükten meneder, onlara temiz şeyleri helal, pis şeyleri haram kılar. Ağır-lıklarını ve üzerlerindeki zincirleri indirir."⁽¹⁾

Yine şöyle buyurur:

"Daha önce (Peygamber vasıtasıyla) kâfirlere karşı za-fer isterlerken kendilerine Allah katından ellerindeki (Tevrat'ı) doğrulayan bir kitap gelip de (Tevrat'tan) bilip öğrendikleri gerçekler karşılına dikilince onu inkâr ettiler."⁽²⁾

1- A'raf, 157.

2- Bakara, 89.

Hz. Peygamber'in (s.a.a) Biseti

Hz. Peygamber, kırk yaşına geldiğinde Allah tarafından peygamberlikle görevlendirildi. İnsanlık dünyasında akliselimi ve temiz vicdanı ihya etmesi, insanoğlunu hurafelerden ve boş inançlardan kurtarması, zulüm ve kölelik düzenini yıkması, nefsanî isteğin, kayıtsızlık ve umursamazlığın her tür-lüsünü kökünden kazınması için Allah Hz. Peygamber'i insanlara gönderdi.

Özetle Hz. Peygamber'in Daveti

Peygamber Efendimiz, Allah'ın semavî kitabında verdiği emir doğrultusunda, davetini insan fıtratının temeli olan gerçekçilik ve hakka tabi oluş doğrultusunda gerçekleştirdi. O insanları fıtratları vasıtasıyla idrak ettikleri hakikate çağırdı.

Hz. Peygamber, insanlara varlık dünyasında azameti karşısında tazimle boyun eğilecek ve tevazu gösterilecek tek varlığın, dünyayı yaratan ve yöneten Allah olduğunu gösterdi. Yalnız dünyayı yaratan Allah'a tapılmalıdır; ne taştan ve ağaçtan yapılmış putlar, ne peygamberler, melekler ve yıldızlar gibi yaratıklar, ne de kendisi Allah'a muhtaç olan insan tapılmaya layıktır.

Yalnızca dünyayı ve üzerindekileri yöneten ve bir gün bütün insanları huzurunda toplayıp adalet divanında yargılayacak olan Allah'ın emirlerine kulak verilmeli, teslim olunmalıdır; emri, Allah'ın emri olan dışında insanları yöneten yöneticilere değil!

İnsan kendini tanımalı, yaşamının yalnızca bu fani dünyada birkaç gün yeme içmeden ibaret olmadığını bilmelidir. Kesinlikle insan hayatı sonlu değildir, ölümle yokluğa karışmaz.

Fıtrat Dini

İnsanın bir dizi fiziksel ve ruhsal, maddi ve manevi ihtiyaçları vardır ve bu ihtiyaçlar ancak topluluk halinde yaşamakla bertaraf edilebilir. Toplumunu oluşturan bireylerden her biri kullandığı sıradan araçlarla, başkalarını rahatsız etmeden ve kimseye engel olmadan, birkaç günlük dünya hayatını huzur ve asayiş içerisinde geçirebilmeli ve bu dünyada, öbür dünya hayatı için azık toplayabilmelidir. Buna göre toplumda Allah'ın iradesiyle uyum gösteren, fıtratıyla bağdaşan bir kanunun icra edilmesi gerekir. Bu kanun esasınca herkes kendi yerini bilmeli, başkalarının haklarına el uzatması engellenmeli ve neticede herkes Hakk'ın iradesine boyun eğmelidir. Böyle bir kanunun icra edildiği toplumda herkes birbiriyle kardeş olmalı, herkes hak ve adalet karşısında eşit olmalıdır. İslâm davetinin özeti işte budur.

Davetin Tebliğ Edildiği Kimseler

Hz. Peygamber (s.a.a), davetin başlangıcında putperestlerle (ki putperestlerin en mutaassıbı kendi kavmiydi) uğraştı ve ilahî emir gereği onları tevhide, tektanrıcılığa davet edip putperestlikle mücadele etti.

Yüce Allah şu ayette bu manaya işaret ederek buyurur:

“O daima diridir; O'ndan başka hiçbir tanrı yoktur. O halde dinde ihlâslı ve samimi kişiler olarak O'na dua edin. Her türlü övgü âlemlerin Rabbi Allah'a mahsustur. (Resulüm)! De ki: Bana Rabbin den apaçık deliller gelince, sizin Allah'ı bırakıp o taptıklarınıza kulluk etmem bana yasaklandı ve bana âlemlerin Rabbine teslim olmam emredildi.”⁽¹⁾

1- Mü'min, 65-66.

Tebliğin ikinci kısmında, yani Allah'a teslimiyette, putperestlerin yanı sıra Yahudilerle, Hristiyanlarla ve Mecusîlerle de uğraştı ve ilahî emre tabi olup onları İslâm'a davet etti. Onlardan yalnızca Allah'ın iradesine teslim olmalarını, Allah'ı bırakıp kendi hayal ürünleri olan tanrılara inanmalarını; bazı peygamberler hakkında aşırı gidip onlara kulluk makamından daha yüce bir makam isnat etmemelerini veya yöneticilerini, dinî önderlerini, ileri gelenlerine kayıtsız şartsız itaat etmemelerini istemiştir. Çünkü kayıtsız şartsız itaat yalnızca Allah'a mahsustur. Yüce Allah şöyle buyurur:

“(Resulüm!) de ki: Ey ehl-i kitap! Sizinle bizim aramızda müşterek olan bir söze geliniz: Allah'tan başkasına tapmayalım. O'na hiçbir şeyi eş tutmayalım ve Allah'ı bırakıp da kimimiz kimimizi ilahlaştırmayalım. Eğer onlar yine yüz çevirirlerse, işte o zaman: Şahit olun ki biz müslümanlarız! deyiniz.”⁽¹⁾

Altıncı Dersin Soruları

- 1- Nastura'nın Hz. Peygamber (s.a.a) hakkındaki müjdesi ne idi?
- 2- Hz. Peygamber kaç yaşında peygamberlikle görevlendirildi.
- 3- Hz. Peygamber'in öğretisini ve davetini kısaca özetleyiniz.
- 4- Beşerî kanunlar niçin Allah'ın iradesi ve insan fıtratıyla uyum sağlamalıdır.

1- Âl-i İmran, 64.

Yedinci Ders

RİSALET VE DAVET

- Açıkta Genel Davet
- İlk Davet Oturumu
- Habeşe'ye Hicret
- Haşimoğulları'nın Boykotu
- Haşimoğulları'nın Ebutalib Vadisinden Çıkmaları
- Hz. Peygamber'in Taif Seferi
- Hz. Peygamber'in Medine'ye Hicreti
- Yedinci Dersin Soruları

RİSALET VE DAVET

Hız. Peygamber (s.a.a) Hira mağarasındayken Allah'ın peygamberlik görevine seçildiğı kendisine bildirildi. İlk nazil olan sure Alak Suresi'ydi. Hız. Peygamber evine döndü ve Allah tarafından peygamberlikle görevlendirildiğini Hız. Ali'ye ve Hız. Hatice'ye bildirdi. Onlar Hız. Peygamber'e iman ettiler ve böylece ilk Müslümanlar olma şerefine nail oldular.

Hız. Peygamber peygamberliğinin ilk yıllarında açıktan davetle görevlendirilmemiştir; yalnızca davetini kabul edeceğini düşündüklerine tebliğ etmiştir. Böyle böyle küçük bir topluluk İslâm'ı kabul etmiştir.

Açıktan Genel Davet

Hız. Peygamber (s.a.a), üç yıl sonra Allah'ın davetini açıktan ilan etmekle görevlendirildi. Bu görevinde de önceliğı yakın akrabalarına vermesi emredildi. Nitekim Yüce Allah şöyle buyurur:

“Sana emrolunanı açıkça söyle ve ortak koşanlardan yüz çevir!”⁽¹⁾

“(Önce) en yakın akrabanı uyar.”⁽²⁾

1- Hicr, 94.

2- Şuara, 214.

İlk Davet Oturumu

Hız. Peygamber davetini açıklamak için yakın akrabalarını (yaklaşık kırk kişiydiler) evine davet etti ve onları tevhide davet etmenin yanı sıra Hız. Ali'nin velayetini ve hilafetini açıkladı. Şöyle ki; akrabalarını tevhide ve nübüvvete davet ettikten sonra *"Davetimi ilk kabul eden benim vasım, vezirim ve halifem olacaktır."* buyurdu. Bu sözlerini üç kez tekrarladı ve her defasında Hız. Ali dışında kimse cevap vermedi. Hız. Ali her tekrar edişinde ayağa kalkıyor, daveti kabul ettiğini beyan ediyordu. Üçüncü tekrarından sonra Hız. Peygamber: *"Sen benden sonra vasım, vezirim ve halifemsin!"* buyurdu. Bunun üzerine orada bulunanlar ayağa kalkıp alay yollu Ebu Tâlib'e *"Bundan sonra oğluna itaat edeceksin!"* diyerek oradan ayrıldılar.

Bu olaydan sonra Hız. Peygamber davetini açıktan sürdürdü. Hac mevsiminde, insanların toplandıkları yerlerde halkı tevhide davet ediyor, ancak insanlık dışı tepkilerle karşılaşyordu. Kureyş ileri gelenleriyle sıradan insanlar Hız. Peygamber'e ve takipçilerine işkence etmekten geri durmuyorlardı.

Bütün bunlara karşın yalnızca Hız. Peygamber'in amcası, Haşimoğulları'nın lideri Ebu Tâlib açıkça onu himaye ediyordu. Kâfirler fitne ve savaş çıkmasından korktuklarından Hız. Peygamber'i öldürmekten çekiniyor, ama Müslümanlara işkence ediyorlardı; öyle ki birçok Müslüman işkence altında can vermişti.

Habeşe'ye Hicret

Artık bıçak kemiğe dayanmıştı; bunun üzerine durumu nispeten iyi olan Müslümanlardan bir kısmı Peygamber Efendimiz'in izniyle vatanlarını terk edip Habeşe'ye hicret ettiler ve bir süre sonra durumun daha iyi olduğu düşüncesiyle Mek-

ke'ye geri döndüler. Ancak durumun daha beter olduğunu görünce, başka bir grup Müslümanı da yanlarına alarak, tekrar Habeşe'ye göç ettiler.

Haşimoğulları'nın Boykotu

Kâfirlerin baskılarını artırması ya da dünyevî makam ve mülk teklifinde bulunması Hz. Peygamber'in kararı üzerinde hiç etkili olmuyordu. Bunun üzerine Mekke kabileleri, Haşimoğulları ile ilişkileri kesme yönünde anlaştılar. Yazıya geçirip Kâbe'nin duvarına astıkları bu anlaşmaya göre, Mekkeliler Haşimoğulları mensuplarıyla konuşmayacaklar, alışveriş yapmayacaklar, kız alıp vermeyeceklerdi. Zamanla Haşimoğulları çaresizlik yüzünden Ebu Tâlib Vadisi denilen Mekke'deki bir vadiye sığındılar ve üç yıl boyunca orada sıkıntı ve açlık içinde korkuyla yaşadılar. Üç yıl sonunda kâfirlerin Kâbe'ye astığı anlaşma metnini karıncaların yemesi ve ayrıca Mekke'ye gelen aşiretlerin kâfirleri kınaması üzerine anlaşmayı feshettiler ve Haşimoğulları'na uyguladıkları boykottan vazgeçtiler.

Haşimoğulları'nın Ebutalib Vadisinden Çıkmaları ve Peygamber Efendimizin Karşılaştığı Zorluklar

Hız. Peygamber'in ve Haşimoğulları'nın vadiden çıkmaları bir ölçüde huzurlu bir ortamı beraberinde getirmişti. Ancak birkaç ay geçmeden tek hâmisi Ebu Tâlib ile değerli eşi Hız. Hatice'nin vefat etmeleri Peygamber Efendimizi sıkıntıya soktu. Artık Kureys'e karşı Hız. Peygamber'in yanında yer alacak kimse kalmamıştı ve dolayısıyla can güvenliği de kalmamıştı.

Hz. Peygamber'in Taif Seferi

Bu günlerde Hz. Peygamber, Mekke yakınlarındaki Taif'e yolculuk yaptı ve oranın halkını tevhide davet etti. Ancak Taif'in önde gelenleri halkı kışkırtarak Hz. Peygamber'in canına kast ettiler. Halk, Hz. Peygamber'i taş yağmuruna tuttu. Bunun üzerine Efendimiz, Taif'ten ayrılıp Mekke'ye döndü. Bir süre Mekke'de can güvenliği olmaksızın yaşadı. İslâm'ın günden güne yayılmasından korkan ve Hz. Peygamber'in Medine'ye hicret etme ihtimali olduğunu haber alan Kureyş kâfirleri onu öldürmek suretiyle karşı karşıya oldukları sıkıntıdan kurtulmaya karar verdiler. Kararı görüşmek amacıyla Daru'n-Nedve adı verilen evde toplandılar. Görüşmede her kabileden bir kişinin Hz. Peygamber'e düzenlenecek suikasta katılması yönünde bir teklif geldi. Buna göre kırk kişiden oluşan bir topluluk bir gece Hz. Peygamber'in evini kuşatacak, sonra zorla eve girip onu öldürecekti. Bu teklif kabul edildi ve karara bağlandı. Suikasta katılacaklar arasında Haşimoğulları'ndan Hz. Peygamber'i amcası Ebu Leheb de vardı.

Hz. Peygamber'in Medine'ye Hicreti

Yüce Allah, Peygamberi'ni kâfirlerin planından haberdar etti ve o gece Mekke'den ayrılıp Medine'ye hicret etmesini emretti. Hz. Peygamber, Hz. Ali'yi durumdan haberdar edip ona kendi yatağına yatmasını; eğer öldürülmez ise birkaç gün Mekke'de kalıp yanındaki emanetleri sahiplerine teslim etmesini, sonra Medine'ye gelmesini emretti. Böylece şehirden ayrılincaya dek Hz. Peygamber'in yokluğu fark edilmeyecekti. Hz. Ali gece olunca Hz. Peygamber'in yatağına yattı. Hz. Peygamber de sağ salim evinden ayrılıp Medine yolunu tuttu. Yolda Ebu Bekir ile karşılaştı. Onu da yanına aldı. Bir süre Mekke yakınlarındaki Sevr dağındaki bir mağarada saklan-

dılar. Üç gün sonra, Mekkeliler Efendimizi bulmaktan ümit kestiklerinde, Medine'ye hareket ettiler.

Yedinci Dersin Soruları

- 1- Hz. Peygamber'e nazil olan ilk surenin adı nedir?
- 2- Hz. Peygamber mebus olduktan kaç yıl sonra davetini açıkladı?
- 3- Hz. Peygamber'in akrabalarını davet ettiği ilk toplantıda neler oldu, anlatınız.
- 4- Haşimoğulları'nın sığındıkları vadinin adı nedir?
- 6- Hz. Peygamber'in Taif seferini kısaca anlatınız.
- 7- Hz. Peygamber Medine'ye niçin ve nasıl hicret etti?

Sekizinci Ders

İSLÂM'IN İLERLEMESİ

- Hz. Peygamber'in Medine'ye Girişi
- Hz. Peygamber'in Medine'ye Yerleşmesi
- Hz. Peygamber'in İbadet Hayatı
- Hz. Peygamber'in Vefatı ve Hilafet Meselesi
- Sekizinci Dersin Soruları

İSLÂM'IN İLERLEMESİ

Hız. Peygamber'in Medine'ye Girişİ

Daha sonraları Medine olarak adlandırılan Yesrib şehrinde İslâm'ın ilerlemesinin altyapısı oluşmuştu. Bunun nedeni şuydu: Medine halkı Evs ve Hazrec kabileleri arasında uzun yıllar devam eden iç savaştan usanmış, ölümlerin önünü almak için içlerinden bir padişah seçmeye karar vermişlerdi. Seçim konusunu görüşmek üzere içlerinden bir grubu ileri gelenleriyle görüşmek üzere Mekke'ye gönderdiler. Bu olay tam da Hz. Peygamber'in davetini açıkladığı zamana rastlıyordu.

Medine'nin ileri gelenleri Mekke'ye geldiklerinde Kureyş'in ileri gelenlerine düşüncelerini açtılar. Ancak Kureyşliler Hz. Peygamber'in nübüvvet iddiasında bulunduğunu, tanrılarını eleştirdiğini, gençlerini yoldan çıkardığını, zihinleri bulandırdığını gerekçe göstererek onlarla görüş alışverişinde bulunmaktan kaçındılar. Önceden Yahudilerden Mekke'de ümmî bir peygamberin oraya çıkacağını duyan Medineliler bu sözler sarstı. Hz. Peygamber'i görmek, daveti hakkında bilgilenecek istediler. Peygamber Efendimiz'in huzuruna vardıklarında sözlerine kulak verdiler, Kur'ân dinlediler ve iman edip gelecek yıl büyük bir toplulukla gelip İslâm'ın ilerlemesi için gereken altyapıyı oluşturacaklarına dair söz verdiler. Ertesi yıl Medine ileri gelenlerinin çoğunluğu geceleyin Mekke dışında ıssız bir yerde Hz. Peygamber'le görüşüp ona

biat ettiler. İslâm'ı Medine'de yayacaklarına, eğer Peygamber Efendimiz Medine'ye göç ederse onu düşmanlara karşı kendi evlatları gibi koruyacaklarına söz verdiler.

Bu topluluk Medine'ye döndükten sonra Medine halkının çoğunluğu İslâm'ı kabul etti ve böylece Medine ilk İslâm şehri oldu. Bu yüzden Hz. Peygamber'in Medine'ye teşrif edeceğini duyduklarında onu karşılamak için toplandılar ve ihlâsla İslâm'ın ilerlemesi için mallarından ve canlarından feragat ettiler. Bu nedenle de Ensâr (Yardımcılar) adını aldılar.

Yüce Allah Kur'ân'da hicret hadisesine ve Ensâr'ın hizmetlerine değinerek onlara hak ettikleri değeri verir:

“Daha önceden Medine'yi yurt edinmiş ve gönüllerine imanı yerleştirmiş olan kimseler, kendilerine göç edip gelenleri severler ve onlara verilenlerden dolayı içlerinde bir rahatsızlık hissetmezler. Kendileri zaruret içinde bulunsalar bile onları kendilerine tercih ederler. Kim nefsinin cimriliğinden korunursa, işte onlar kurtuluşa erenlerdir.”⁽¹⁾

H. Peygamber'in Medine'ye Yerleşmesi ve İslâm'ın İlerlemesi

H. Peygamber Medine'ye yerleşmesiyle Mekke'de kâfirlerin zulmü altında yaşayan çok sayıda Müslüman yurtlarını yuvalarını, varlıklarını bırakarak Medine'ye hicret ettiler. Buna karşılık Ensâr ahitlerine vefa göstererek onları sıcak karşıladılar.

H. Peygamber, Medine'de Nebi Mescidi'ni inşa etti. Ardından daha birçok mescit inşa edildi ve İslâm tebliğcileri çevre

1- Haşr, 9.

bölgelere gönderildi. Medine'de ve çevresinde yaşayan Yahudilerle, ayrıca Arap kabileleriyle anlaşmalar yapıldı. İslâm hızla yayılıyordu; Peygamber Efendimiz'in Medine'de ikamet ettiği on yıl içerisinde İslâm, Arap yarımadasının tamamına hükümran oldu. Rum Kayser'i, İran Şah'ı, Habeşistan hâkimi, Mısır imparatoru İslâm'a davet edildi.

Hız. Peygamber bu on yıl zarfında yorulmadan ve usanmadan peygamberlik görevinin gereklerini yerine getirdi; bir an olsun durmuyordu. Allah'tan aldığı vahiy doğrultusunda İslâm öğretisini, ahlakını ve kanunlarını insanlara öğretiyor, onlara öğüt veriyor, sorularını cevaplıyor, farklı dinlere mensup muhalif ve düşmanlarla, bilhassa Yahudilerle tartışıyor; bir yandan da ülkeyi yönetiyordu. Yine bu on yıl zarfında sayıları yetmişe yaklaşan, Bedir, Uhud, Hendek, Hayber gibi bir kısmı kanlı savaşta bir asker gibi çarpıştı; ama bununla birlikte bizzat birini öldürdüğü de görülmedi.

Hız. Peygamber'in İbadet Hayatı

Bütün bunlarla birlikte Peygamber Efendimiz, zamanının çoğunu Allah'a ibadete ayırırdı. Sık sık oruç tutardı ve Receb, Şaban ve Ramazan aylarını oruçlu geçirirdi. Kimi zaman da hiç iftar etmeden günlerce oruç tuttuğu olurdu; bu oruç ona mahsustu. Zamanının bir kısmını evine ayırır, ailesinin ihtiyaçlarını karşılar, kimi zaman maişet elde etmek için bir işte çalışırdı.

Yüce Allah Kur'ân'da bu on yıllık döneme kısaca işaret etmiştir:

“Kâfirler ağızlarıyla Allah'ın nurunu söndürmek istiyorlar. Halbuki kâfirler istemese de Allah nurunu tamamlayacaktır. Müşrikler istemeseler de dinini bütün dinlere

üstün kılmak için Peygamberini hidayet ve hak ile gönderen O'dur.”⁽¹⁾

Açıktır ki Allah’ın bu vaadi, Hz. Peygamber hayattayken ve vefatından sonra Müslüman nüfusunun beş yüz milyona ulaştığı bugüne dek günden güne daha hissedilir bir biçimde gerçekleşmektedir.

Yine şöyle buyurur:

“Siz, insanlar için çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz. İyiliği emreder, kötülükten men eder ve Allah’a iman edersiniz.”⁽²⁾

H. Peygamber’in Vefatı ve Hilafet Meselesi

Fethedilmesiyle İslâm’ın Arap yarımadasına tam manasıyla hâkim olduğu şehir, içerisinde Allah’ın evi Kâbe’nin de bulunduğu Mekke’dir. Mekke hicri sekizinci yılda İslâm ordusu tarafından fethedilmiştir. Mekke fethinin üzerinden çok geçmeden Taif de Müslümanların olmuştur.

Hicri onuncu yılda, Hz. Peygamber hac merasimine katılmak üzere Mekke’ye gitmiş, hac amellerini yerine getirdikten ve halka gerekeni tebliğ ettikten sonra Medine’ye dönmek için hareket etmiştir. Yolda, Gadir-i Hum denilen bölgede, beraberindeki kabileleri durdurarak orada hazır bulunan farklı bölgelerden gelmiş yüz yirmi bin sahabînin içinde Hz. Ali’nin elini tutup havaya kaldırarak onun velayet ve hilafetini açıklamıştır.

Bu açıklama sayesinde, Müslümanların yönetimi, Kitap ve Sünnet’in icrası ve dinî öğretinin ve ahkâmın muhafazası gibi

1- Saf, 9.

2- Âl-i İmran, 110.

meseler açıklığa kavuşturulmuş ve **“Ey Resul! Rabbinden sana indirileni tebliğ et. Eğer bunu yapmazsan O'nun elçiliğini yapmamış olursun.”**⁽¹⁾ ayetinde bildirilen emir yerine getirilmiş oldu. Daha sonra Hz. Peygamber Medine'ye döndü ve yaklaşık yetmiş gün sonra, 28 Safer 11 yılında vefat etti.

Sekizinci Dersin Soruları

- 1- Kimlere Ensâr denir?
- 2- Hz. Peygamber Medine'de ne kadar kaldı?
- 3- Hz. Peygamber'in Medine'deki ikametinin getirileri nelerdi?
- 4- Mekke Müslümanlar tarafından hangi yılda fethedildi?
- 5- Hz. Peygamber'in Mekke'ye son yolculuğunu ve Gadir-i Hum olayını kısaca anlatınız.

1- Mâide, 67.

Dokuzuncu Ders

HZ. PEYGAMBER'İN HAYAT TARZI VE İMAMET

- Hz. Peygamber'in Fakirane Hayatı
- İmamet
- Toplumun Yönetimi
- Hz. Peygamber'in Velayet Hakkındaki Açıklaması
- Evrensel İslâm Yönetimi
- Hz. Peygamber'in Halife Seçimi
- Dokuzuncu Dersin Soruları

HZ. PEYGAMBER'İN HAYAT TARZI

Hz. Peygamber'in, kitabımızın başında kısaca özetlediğimiz gibi tek bir amacı vardı: Tevhit dinini yaymak. Güzel sözle, güler yüzle, apaçık delillerle insanları tevhide davet ediyor, aynı yöntemle dostlarına nasihatlerde bulunuyordu. Nitekim Yüce Allah şöyle emretmiştir:

“De ki: ‘İşte bu, benim yolumdur. Ben Allah'a çağırıyorum, ben ve bana uyanlar aydınlık bir yol üzerindeyiz.’”⁽¹⁾

Hz. Peygamber, İslâm toplumunda ister gayrimüslim olsun ister zımmî bütün insanların doğal haklarını elde etmesini sağlamak için çalışmış, bu konuda ilahî hükümlerin uygulanmasında en küçük bir istisnaya göz yummamış, herkesin adalet önünde eşit olmasını istemiştir. Kimsenin kimseye (takva dışında) bir üstünlüğü yoktur; kimse zenginliğini, soy üstünlüğünü veya sahip olduğu başka güçleri kullanarak kimseye üstünlük taslayamaz. Toplumdaki güçlü sınıflar zayıflara, çaresizlere zorbalık yapamaz; işverenler işçilere zulmedemez.

Hz. Peygamber'in Fakirane Hayatı

Peygamber Efendimiz, bir fakir gibi yaşamış, sosyal ilişkilerinde teşrifat kurallarını uygulamamıştır. Ev işleriyle bizzat ilgilenmiştir; kapıcısı veya muhafızı olmamıştır. Öyle ki in-

1- Yusuf, 108.

sanlarla birlikteyken, kendisini sıradan insanlardan farklı kılacak bir nişanesi olmadığından ayırt edilememiştir. İnsanlarla birlikte yürürken öne geçmemiş, katıldığı toplantılarda en yakın boş yere oturmuştur. Mecliste başköşe denilen bir yer olmaması için dostlarına halka şeklinde oturmalarını öğütlemiştir.

Peygamber Efendimiz, kadınlar ve çocuklar da dahil karşılaştığı herkese selam verirdi. Dostlarından biri önünde eğilmek, yani secde etmek için izin istediğinde ona: Ne diyorsun? Bu, kayserlere, kisralara özgüdür; ben ise peygamberim ve kulum, buyurmuştur. Hz. Peygamber, dostlarından muhtaçların ihtiyaçlarını, mustazafların şikâyetlerini kendisine iletmelerini istemiş ve onlara bu hususta müsamaha göstermemelerini salık vermiştir.

Hz. Peygamber'in son sözünün köleler ve kadınlar hakkında bir nasihat olduğu rivayet edilir. Sözü bitince gözlerini yummuş, fani dünyayı terk etmiştir. Allah'ın selamı O'nun ve Ehlibeyti'nin üzerine olsun.

İmamet

İslâm toplumunun din ve dünya işlerinin yönetimine imamet denir. İslâmî öğretiyi gerçekçi bir bakış açısıyla inceleyen ve insaflica değerlendiren birisi, imametın İslâm dininin açık ilkelerinden biri olduğunu kolaylıkla kavrar. Yüce Allah'ın din kurumunun yapısını beyan ettiği ayetlerde bu konu açıkça dile getirilmiştir.

Toplumun Yönetimi

İnsanlık tarihinin başladığı, sosyal hayat ailede kök saldığı, dünyanın dört bir yanında ilkel veya ileri, irili ufaklı toplum-

ların ortaya çıktı andan itibaren, hiçbir toplum yönetici olmadan hayatını kısa bir süre için dahi devam ettirememiştir. Nerede bir toplum vücuda gelmişse başında kaba kuvvetle veya seçimle işbaşına gelmiş bir yönetici mutlaka olmuştur. Hatta birkaç üyeden oluşan aile kurumu için de aynı durum geçerlidir. Bu yüzdendir ki insan, Allah vergisi fıtratı aracılığıyla, her toplumun bir yöneticiye ihtiyaç duyduğu gerçeğini kavrar.

Yüce Allah, **“Sen yüzünü hanif olarak dine, Allah insanları hangi fıtrat üzere yaratmış ise ona çevir. Allah'ın yaratışında değişme yoktur. İşte dosdoğru din budur; fakat insanların çoğu bilmezler”**⁽¹⁾ ayetinde dinini fıtrat dini olarak tanıtır ve bu temiz dinin insanın kirlenmemiş doğasıyla idrak ettiği şeylerle uyum içerisinde olduğunu beyan eder. Yüce Allah söz konusu ayette insanın fitrî algı ve yargılarını itibara alır ve onaylar.

Hz. Peygamber'in Velayet Hakkındaki Açıklaması

Yüce Allah, Peygamber Efendimizi şöyle vasıflandırır:

“Andolsun size kendinizden öyle bir Peygamber gelmiştir ki, sizin sıkıntıya uğramanız ona çok ağır gelir. O, size çok düşkün, müminlere karşı çok şefkatlidir, merhametlidir.”⁽²⁾

Allah'ın Kitabı'nda ümmetine çok düşkün, müminlere karşı müşfik ve merhametli olarak nitelediği Peygamberi'nin, ilahî ahkâmın, akliselimin ve temiz fıtratın da onayladığı üzere, İslâm toplumu için kuşkusuz birinci derecede önemli bir hükümünü açıklamamış olması, bu konuda sessiz kalmış olması asla düşünülemez.

1- Rum, 30.

2- Tevbe, 128.

Evrensel İslâm Yönetimi

Hız. Peygamber, kurumsallaşmış bir din olan ve gücü kıtalaraya yayılan İslâm'ın on-yirmi yıllık bir kurum olmadığını herkesten daha iyi biliyordu. İslâm kalıcı bir dindir ve sonsuza dek insanlığı yönetecektir. Bu yüzdendir ki Peygamber Efendimiz, binlerce yıl sonrası hakkında öngöründe bulunmuş, bu konuda gereken emirleri vermiştir.

Hız. Peygamber dinin toplumsal bir kurum olduğunu, toplumsal bir kurumun da yöneticisiz bir saat dahi var olamayacağını biliyordu. Yöneticinin, İslâm öğretisini ve ahkâmını muhafaza etmesi, sosyal hayatı kontrol etmesi ve insanları dünya ve ahiret mutluluğuna yönlendirmesi gerekiyordu. Buna göre Efendimizin bir gün bu dünyadan ayrılacağını düşünmeden hareket etmiş olması nasıl düşünebilir?

Hız. Peygamber savaş veya hac için birkaç günlüğüne Medine'den ayrıldığında yönetimle ilgili işleri idare etmesi için yerine birini atıyordu. Yine Müslümanlar tarafından fethedilen şehirlere bir vali tayin ediyordu.

Ayrıca savaşa gönderilen her bir ordu veya birlik için bir komutan belirliyordu. Hatta kimi zaman komutanınız filanca-
dır; o şehit olursa yerine falanca geçsin, o da şehit olursa falancaya tabi olun gibi talimatlar veriyordu.

Hız. Peygamber hayatı boyunca böyle bir yöntem izlemişken ahirete yolculuk yapacağı sırada kendisinden sonra kimseyi yerine tayin etmemiş olması nasıl düşünebilir?

Kısacası derin bir bakışla İslâm'ın ve İslâm Peygamberi'nin yüce hedeflerini inceleyen birisi, hiç kuşkusuz Müslümanların yönetimi meselesinin Hız. Peygamber'in hayatında çözüme kavuşturulmuş bir mesele olduğunu doğrular.

Hz. Peygamber'in Halife Seçimi

Hz. Peygamber kendisinden sonra Müslümanların idaresi ve velayet meselesiyle ilgili olarak yalnızca gizli birtakım işaretlerde bulunmakla yetinmedi. Aksine davetinin ilk gününden itibaren velayet meselesini tevhit ve nübüvvet ile birlikte açık bir dille beyan etti ve Hz. Ali'nin dünyayı ve ahireti ilgilendiren bütün işlerde kendisinden sonra halife ve veli olduğunu açıkladı.

Daha önce de ifade edildiği üzere Ehlisünnet'in ve Şia'nın naklettiği bir rivayette de geçtiği üzere Hz. Peygamber davetini açıklamakla görevlendirildiğinde önce kendi akrabalarını evinde toplamış ve bu toplantıda Hz. Ali'nin kendisinin veziri, vasisi ve halifesi olduğunu açıkça beyan etmiştir. Yine hayatının son günlerinde Gadir-i Hum'da yüz yirmi bin sahabînin arasında Hz. Ali'nin elini havaya kaldırarak: *"Ben kimin mevlası isem Ali de onun mevlasıdır."* buyurmuştur.

Dokuzuncu Dersin Soruları

- 1- Hz. Peygamber'in asıl hedefi ne idi?
- 2- Hz. Peygamber'in hayat tarzını açıklayınız.
- 3- İslâm toplumunda imamet ne anlama gelir?
- 4- Hz. Peygamber'in velayet ve imamet kurumu hakkındaki görüşlerini açıklayınız.
- 5- Hz. Peygamber'in kendisinden sonraki halifeyi atadığı olayı anlatınız.

Onuncu Ders

KISACA MASUM İMAMLAR'IN (A.S) HAYATLARI (1)

- Kısaca Hz. Ali'nin Faziletleri
- Hz. Ali'nin İslâm'a Hizmetleri
- Hz. Ali'nin ve Ehlibeyt'in Faziletleri
- Onuncu Dersin Soruları

KISACA MASUM İMAMLAR'IN (A.S) HAYATLARI (1)

Kısaca Hz. Ali'nin Faziletleri

Hız. Peygamber, Hız. Ali'yi henüz altı yaşındayken Ebu Tâlib'den almış ve evine getirerek onun eğitimiyle bizzat ilgilenmiştir. Hız. Ali altı yaşından itibaren, Hız. Peygamber'in pak naaşını toprağa verinceye dek bir gölge gibi Peygamber Efen-dimizi takip etmiştir. Hız. Ali, Hız. Peygamber'in terbiyesinde yetişmiş en yetkin insandır. Ayrıca o, Hız. Peygamber'den ayrılan son kişi olduğu gibi, iman edenlerin de ilkidir.

Hız. Ali'nin İslâm'a Hizmetleri

Hız. Ali'nin peygamberlik süresince Allah'ın dinine yaptığı hizmetleri dost veya düşman kimse inkârâ kalkışmamıştır.

Hız. Ali, en önemli İslâm savaşlarına katılmış, kanlı savaş meydanlarında en önde ilerlemiş, daima zafer anahtarı olmuştur. Sahabenin ileri gelenleri defalarca savaşlarda düşmanlardan kaçmışken, o, asla düşmana sırtını dönmemiş, hiçbir düşman onun kılıcıyla yaralanmaktan kurtulamamıştır. Dillere destan benzersiz bir yiğit olan Hız. Ali, aynı zamanda müşfik bir insandı; yaralı düşmanları asla öldürmez, kaçanların peşine düşmezdi.

Hız. Ali, kendisinden naklolunan hutbelerinin, kısa sözlerinin ve hadîslerinin de tanıklık ettiği üzere, Müslümanlar arasında en çok tanınan kişiydi. Kur'ân'ın yüce hedeflerini benimsemiş, İslâm'ın inanç ve amel ilkelerini olması gerektiği gibi idrak etmişti. "Ben ilmin şehriyim, Ali onun kapısıdır" hadîsini doğrulamış, ilmini amele geçirmiştir. Hız. Ali iffette, zühtte ve takvada benzersizdi. Maişetini kazanmak için çalışırdı. Özellikle çiftçiliğe özel bir ilgisi vardı; kurak toprakları abat eder, su kuyuları kazar, ağaç dikerdi. Abat ettiği bu toprakları sonra ya Müslümanlara vakfeder ya da satıp gelirini fakirlere bölüştürürdü. Kendisi ise bir fakir gibi kanaatkâr bir hayat sürerdi.

Şehit olduğu gün, bütün İslâm ülkelerinin halifesi olmasına rağmen, cebinde yalnızca evindeki hizmetçiye vermek için elinde tuttuğu yedi yüz dirhemi vardı.

Öylesine adil bir insandı ki, Allah'ın hükümlerini uygularken ve insan hakkı söz konusu olduğuanda kimseye tolerans göstermezdi; istisnası yoktu. Sokaklarda ve çarşılarda gezer ve insanları İslâm kanunlarına uymaya çağırırdı.

Hız. Ali'nin ve Ehlibeyt'in Faziletleri

Ehlisünnet ve Şia kaynaklarında Hız. Ali'nin ve Ehlibeyt'in faziletine dair Hız. Peygamber'den rivayet olunan binlerce hadîs vardır. Biz burada bu rivayetlerden yalnızca üç tanesine değineceğiz:

Hicretin altıncı yılında, Necran Hristiyanları, ileri gelenlerinden oluşan bir heyeti Medine'ye göndermişlerdi. Heyettekiler Hız. Peygamber'le tartıştılar ancak yenildiler. Bunun üzerine Allah Mübahele ayetini nazil etti:

"Kim sana gelen bilgiden sonra seninle bu konuda tartışırsa de ki: Gelin oğullarımızı ve oğullarınızı, kadınları-

mızı ve kadınlarınızı, kendimizi ve kendinizi çağırırım, sonra mübahele (beddua) edelim de Allah'tan yalancılar üzerine lanet dileyelim.”⁽¹⁾

Ayetin emir buyurduğu üzere Hz. Peygamber, Necran heyetine mübahele teklifinde bulundu. Mübaheleye kendisi, kadınları ve çocukları katılacak, yalancının Allah'ın azabına uğraması için lanet okuyacaklardı.

Necran heyeti mübahele teklifini kabul etti. Ertesi gün buluşmayı kararlaştırdılar. Ertesi gün çok sayıda Müslüman, Necran heyetiyle birlikte merak içinde Hz. Peygamber'in yanına kimleri alarak evinden çıkacağını bekliyordu. Nihayet Peygamber Efendimiz evinden çıktı: Hz. Hüseyin'i kucağına almış, Hz. Hasan'ı elinden tutmuştu. Arkasından kızı Hz. Fatıma, onun arkasından da Hz. Ali geliyordu. Hz. Peygamber yürürken beraberindeki kıymetli insanlara, “Ben dua ettiğimde sizler âmin deyin” buyuruyordu. Baştan ayağı hakkaniyetin hüveyda olduğu, Allah'tan başka kimseye sığınmayan bu nurani topluluğu gören Necran heyetinin dizleri titredi. Başkanları yanındakilere: “Allah'a andolsun karşımda öyle çehreler görüyorum ki eğer dua edecek olsalar yeryüzündeki bütün Hristiyanları yok ederler!” dedi. Sonra Hz. Peygamber'in yanına gelip mübahelede bulunmaktan vazgeçmesi, kendilerini mazur görmesi için ricada bulundular. Bunun üzerine Peygamber Efendimiz onlardan Müslüman olmalarını istedi, mazeret ileri sürerek Müslüman olmadılar. Hz. Peygamber Müslüman olmazlarsa kendileriyle savaşıacaklarını söyleyince Müslümanlarla savaşıacak güçlerinin olmadığını, her yıl vergi ödemek şartıyla İslâm topraklarında yaşamak istediklerini söylediler. Böylelikle ihtilaf ortadan kalkmış oldu.

1- Âl-i İmran, 61.

Kıssadan Hisse

Hız. Ali'nin, Hız. Fatıma'ın, Hız. Hasan'ın ve Hız. Hüseyin'in mübahele sırasında Hız. Peygamber'e eşlik etmeleri, ayette geçen "oğullarımız, kadınlarımız ve kendimiz"den maksadın Hız. Peygamber, Hız. Ali, Hız. Fatıma, Hız. Hasan ve Hız. Hüseyin'den başkası olmadığını gösterir. Başka bir ifadeyle, Hız. Peygamber "kendimiz" derken kendisini ve Hız. Ali'yi; "kadınlarımız" derken Hız. Fatıma'yı, "oğullarımız" derken de Hız. Hasan ve Hız. Hüseyin'i kastetmişti.

Bu olaydan Hız. Ali'nin Hız. Peygamber'e nefsi kadar yakın olduğu açıkça anlaşılmaktadır. Yine Hız. Peygamber'in Ehlibeyti'nin dört kişisi olduğu da anlaşılır. Nitekim bir kimsenin ehlibeyti, ev halkı denildiğinde gündelik dilde o kimsenin "kendisi, kadın ve çocukları" anlaşılır. Eğer bu dört kişi dışında Ehlibeyt'e mensup başka birisi olsaydı, Hız. Peygamber onları da mübaheleye çağırırdı.

Bu yüzden bu dört insanın masum olduklarını kabul etmek gerekir. Zira Allah Kur'an'da Ehlibeyt'in tertemiz ve masum olduklarını şehadet etmiştir:

"Ey Ehlibeyt! Allah sizden her çeşit pisliliği, suçu uzak tutmak ve sizi tam bir temizlikle tertemiz bir hale getirmek diler."⁽¹⁾

Ehlişünnet ve Şia'nın naklettiği bir rivayette Hız. Peygamber, *"Benim Ehlibeytim Nuh'un gemisi gibidir; ona binen kurtulur, ondan kaçan boğulur."* buyurur.

Yine Ehlişünnet ve Şia'nın naklettiği bir başka rivayette ise Peygamber Efendimiz şöyle buyurur:

1- Ahzab, 33.

“Aranızda iki değerli emanet bırakıyorum. Allah'ın Kitabı ve Ehlibeytim. Bu ikisi Kevser Havuzu'nda bana ulaşınca-ya dek asla birbirlerinden ayrılmazlar. Bu ikisine sımsıkı sarılırsanız benden sonra dalalete düşmezsiniz.”

Onuncu Dersin Soruları

- 1- Hz. Ali kaç yaşından itibaren Hz. Peygamber'in yanında yetişti?
- 2- Hz. Peygamber'e ilk inanan ve vefat ettiğinde ondan en son ayrılan kimdi?
- 3- Hz. Ali'nin faziletlerini kısaca yazınız.
- 4- Mübahele ne demektir, açıklayınız.
- 5- “Oğullarımız, kadınlarımız ve kendimiz” ifadesinde anlatılmak istenen nedir, açıklayınız.
- 6- “Aranızda iki değerli emanet bırakıyorum. Allah'ın Kitabı ve Ehlibeytim. Bu ikisi Kevser Havuzu'nda bana ulaşınca-ya dek asla birbirlerinden ayrılmazlar. Bu ikisine sımsıkı sarılırsanız benden sonra dalalete düşmezsiniz” hadîsinde anlatılmak istenen nedir, açıklayınız.

On Birinci Ders

KISACA MASUM İMAMLAR'IN (A.S) HAYATLARI (2)

- Masum İmamlar'ın (a.s) Tayini
- Birinci İmam
- İkinci İmam
- Üçüncü İmam
- Dördüncü İmam
- Beşinci İmam
- Altıncı İmam
- Yedinci İmam
- Sekizinci İmam
- Dokuzuncu İmam
- Onuncu İmam
- On Birinci İmam
- On İkinci İmam
- Hidayet İmamları'nın (a.s) Hayatı
- Emîrü'l-Müminin Ali'nin (a.s) Yöntemi
- On Birinci Dersin Soruları

KISACA MASUM İMAMLAR'IN HAYATLARI (2)

Masum İmamlar'ın (a.s) Tayini

Hız. Ali, şimdiye dek söylenenlerden anlaşıldığı üzere imamele Allah tarafından ve Hız. Peygamber'in nassı ile tayin edilmiştir. Aynı şekilde her imam kendisinden sonraki imamı Allah'ın emriyle insanlara tanıtmıştır. Nitekim Masum İmamlar'ın ilki ve Müslümanların ilk imamı olan Hız. Ali, vefat etmeden önce oğlu Hız. Hasan'ın imametini halka açıklamıştı. İmam Hasan da vefat etmeden önce kardeşi İmam Hüseyin'in imametini ilan etmişti. On ikinci imama dek bu şekilde devam etti.

Her imamın kendisinden sonraki imamı tayin etmesinin yanı sıra Hız. Peygamber de (Ehlisünnet ve Şia tarafından naklo-lunan çok sayıda rivayetin gösterdiği üzere) İmamlar'ın on iki kişi olacağını beyan etmiş, bazı rivayetlerde de imamların isimlerini zikretmiştir.

On İki İmam'ın Kısaca Hayatları

Birinci İmam

Emîrü'l-Müminin Ali b. Ebi Talib (a.s).

Doğum tarihi: Hicretten yirmi üç yıl önce.

Hilafeti: Hicri 35 yılında.

Şehadeti: Hicri 40 yılında.

Hilafet süresi: Yaklaşık beş yıl.

Ömrü: 63 yıl.

İkinci İmam

İmam Mücteba (a.s). Adı: Hasan. Lakabı: Mücteba. Künyesi Eba Muhammed.

Babası: Müminlerin Emîri Ali (a.s).

Doğum tarihi: Hicretin üçüncü yılı.

Şehadeti: Hicrî 50 yılında Muâviye'nin kışkırtmasıyla eşi tarafından zehirlendi.

İmamet süresi: 10 yıl.

Ömrü: 47 yıl.

Üçüncü İmam

Hz. Seyyidü'ş-Şüheda (Şehitlerin Efendisi). Adı: Hüseyin. Lakabı: Seyyidü'ş-Şüheda. Künyesi: Ebu Abdullah.

Babası: Müminlerin Emîri Ali (a.s).

Doğum tarihi: Hicrî 4 yılında.

Şehadeti: Hicrî 61 yılında Yezid b. Muâviye'nin emriyle şehit edildi.

İmamet süresi: 10 yıl.

Ömrü: 57 yılı.

Dördüncü İmam

Hiz. Seccad (a.s). Adı: Ali. Lakabı: Seccad ve Zeynelâbidîn. Künyesi: Eba Muhammed.

Babası: Hiz. Hüseyin (a.s).

Doğum tarihi: Hicrî 38 yılı.

Şehadeti: Hicrî 94 yılında Hişam b. Abdülmelik'in emriyle zehirlendi.

İmamet süresi: 35 yıl.

Ömrü: 56 yıl.

Beşinci İmam

Hiz. Bâkır (a.s). Adı: Muhammed. Lakabı: Bâkır. Künyesi: Eba Cafer.

Babası: İmam Seccad (a.s).

Doğum tarihi: Hicrî 57.

Şehadeti: Hicrî 117 yılında İbrahim b. Velid'in emriyle zehirlendi.

Ömrü: 59 yıl.

İmamet süresi: 23 yıl.

Altıncı İmam

Hiz. Sadık (a.s). Adı: Cafer. Lakabı: Sadık. Künyesi: Ebu Abdullah.

Babası: İmam Muhammed Bâkır (a.s).

Doğum Tarihi: Hicrî 80.

Şehadeti: Hicrî 148 yılında Abbasî Halifesi Mansur'un emriyle zehirlendi.

Ömrü: 68 yıl.

İmamet süresi: 31 yıl.

Yedinci İmam

Hz. Musa Kâzım (a.s). Adı: Musa. Lakabı: Kâzım. Künyesi: Ebu'l-Hasan.

Babası: İmam Cafer Sadık (a.s).

Doğum tarihi: Hicrî 128.

Şehadeti: Hicrî 182.

Ömrü: 54 yıl.

İmamet süresi: 35 yıl.

Sekizinci İmam

Hz. Rıza (a.s). Adı: Ali. Lakabı: Rıza. Künyesi: Ebu'l-Hasan.

Babası: İmam Musa Kâzım (a.s).

Doğum tarihi: Hicrî 148.

Şehadeti: Hicrî 203 yılında Abbasî halifesi Me'mun'un emriyle zehirlendi.

Ömrü: 55 yıl.

İmamet süresi: 21 yıl.

Dokuzuncu İmam

Hz. Muhammed Taki (a.s). Adı: Muhammed. Lakabı: Taki ve

Cevad. Künyesi: Eba Cafer.

Babası: İmam Rıza (a.s).

Doğum tarihi: Hicrî 195.

Şehadeti: Hicrî 220 yılında Abbasî halifesi Mutasım'ın kışkırtmasıyla eşi tarafından zehirlendi.

Ömrü: 25 yıl.

İmamet süresi: 17 yıl.

Onuncu İmam

Hız. Ali Naki (a.s). Adı: Ali. Lakabı: Hadi ve Taki. Künyesi: Ebu'l-Hasan.

Babası: İmam Muhammed Taki (a.s).

Doğum tarihi: Hicrî 214.

Şehadeti: Hicrî 254.

Ömrü: 40 yıl.

İmamet süresi: 34 yıl.

On Birinci İmam

Hız. Hasan Askerî (a.s). Adı: Hasan. Lakabı: Askerî. Künyesi: Eba Muhammed.

Babası: İmam Ali Naki (a.s).

Doğum tarihi: Hicrî 232.

Şehadeti: Hicrî 260.

Ömrü: 28 yıl.

İmamet süresi: 7 yıl.

On İkinci İmam

Hız. İmam-ı Asır, İmam Mehdi (a.f). Adı: Muhammed. Lakabı: Hadi ve Mehdi. Künyesi: Ebu'l-Kasım.

Doğum tarihi: Hicrî 256.

İmam Mehdi Allah'ın emriyle gaybete çekilmiştir. Allah'ın izin verdiği günde zuhur edecek, dünyayı adaletle dolduracaktır.

Hidayet İmamları'nın (a.s) Hayatı

On İki İmam'ın (a.s) hayatlarını dikkatlice inceler, bunu yaparken de her birinin yaşadığı dönemi ve içinde bulundukları şartları göz önünde bulundurursak, onların hepsinin tek bir yaşam tarzına sahip olduklarını, tek bir amaçları olduğunu görürüz. Bu yaşam tarzı ve amaç, daha önce de ifade ettiğimiz gibi, Hız. Peygamber'in yaşam tarzı ve amacıdır.

Hidayet İmamları'nın (a.s) hepsinin tek bir amacı vardı: Allah'ın dinini korumak ve İslâm inancını tebliğ etmek. Onlar bir an olsun bu görevlerini yerine getirmekten kaçınmadılar. Elverdiği ölçüde açıktan, şartların elvermediği durumlarda ise gizliden salih insanlar yetiştirmek için çalıştılar. Bütün hayatlarını Allah'ın dinini yayma uğrunda harcadılar ve bütün varlıklarını bu yolda feda ettiler; öyle ki Allah'ın dini ve insanların hidayeti yoluna can koydular.

Masum İmamlar, hak sözü yüceltme ve zalimlerin zulmünü yok etme yolunda yorulmadan, usanmadan çaba gösterdiler. Onların bu çabası zalim yöneticileri kızdırıyordu. Nitekim zalimler kimi zaman evlerini ateşe verdiler, kimi zaman karanlık, rutubetli ve korkunç zindanlarda onlara işkence ettiler, kimi zaman da ellerine ve boyunlarına vurdukları esaret zincirleriyle onları şehir şehir dolaştırdılar. Ama onlar hak

yolunda çektikleri bu belaları görmezden geliyor, muhabbet dolu bir gönülle ve heyecanlı bir kalple insanların hidayeti ve Allah'ın dininin yayılması için çalıştılar. İnsanlar arasındayken bulundukları iki yüz elli yıl boyunca hep Allah'ın nurunu söndürmek için Masum İmamlar'ı (a.s) ortadan kaldırmaya çalışan zorlu muhaliflerle karşı karşıya kaldılar.

Masum İmamlar'ın hayatlarına baktığımızda onların İslâm'ın yüce hedeflerini gerçekleştirmek için içinde bulundukları şartlara göre en iyi yöntemi izlediklerini görürüz.

Emîrü'l-Müminin Ali'nin (a.s) Yöntemi

Hız. Peygamber'in vefatından sonra henüz mübarek naaşı toprağa verilmeden, Hız. Ali ve Haşimoğulları, Efendimizin cenaze işleriyle uğraşırken sahabeden bir grup, Hız. Ali'ye haber vermeden Medine'nin dışında toplandılar ve halife seçerek Hız. Ali'yi olmuş bitmiş bir olayla karşı karşıya bıraktılar. Hâlbuki hilafet, Hız. Peygamber'in açık nassıyla belirlenmiş ve Hız. Ali'ye tahsis edilmişti. İslâm yolunda yaptığı hizmetler, çektiği tahammülfersa zorluklar, ilim ve amel yönünden sahip olduğu zafî liyakat açısından hilafet makamına Hız. Ali layıktı. Bütün bu özelliklerinden dolayı en azından istişare meclisine çağrılabilirdi! Ancak böyle olmadı. Hız. Ali Efendimiz, kendisinin hilafete daha layık olduğu noktasında hücceti tamamladıktan sonra evinde inzivaya çekilerek, hak ve hakikat aşığı insanları eğitmekle meşgul oldu. Yirmi beş yıllık inzivası boyunca keskin kılıcını ve güçlü yumruğunu unuttu; hakkını almak için kanlı çatışmalara başvurmazdı. Aslında çatışması da mümkün değildi. Çünkü hilafet öyle bir görünüm kazanmıştı ki artık hilafet konusunda tartışmak, hak mücadelesi olarak algılanmıyor, taht ve taç kavgası yapmakla bir tutuluyordu.

Bütün bunların yanı sıra Hz. Ali Efendimiz, savaşmaya kalkışsaydı Müslümanlar arasında ihtilaf çıkardı. Bunu fırsat bilen münafıklar, Yahudiler ve Hıristiyanlar da el ele verip İslâm'ın kökünü kazır, putperestliği yeniden diriltirlerdi. Müseyleme-i Kezzab gibi yalancı peygamberlerin ortaya çıkması gibi başka birtakım olaylar da Efendimizin hakkından vazgeçip sessiz kalmayı tercih etmesinde önemli rol oynamıştır.

Hz. Ali Efendimiz yirmi beş yıl boyunca, sessiz sedasız bir şekilde onlarca ilmî şahsiyet yetiştirdi. Liyakati olan insanlara İslâmî ilimleri öğretti. Öyle ki, inzivadan sonra zahirî hilafet makamına ulaştığında çevresinde yüzlerce Şiî vardı. Beş yıl süren zahirî hilafeti süresince vuku bulan iç savaşlarda sayısız sorunla karşılaşsa da İslâm'ı yaymada ve dinin emrettiği sosyal adaleti icra etmede bir an olsun tembellik göstermedi.

On Birinci Dersin Soruları

- 1- Hz. Ali'nin imam olacağına kim karar vermiştir?
- 2- Hz. Ali'nin hilafet süresini yazınız.
- 3- Hz. Hasan'ın doğum ve şehadet tarihini ve imamet süresini yazınız.
- 4- Hidayet İmamları'nın (a.s) yaşam tarzlarını kısaca açıklayınız.
- 5- Hz. Ali, Hz. Peygamber'in vefatından sonra niçin evine çekildi ve sessiz kaldı? Açıklayınız.

On İkinci Ders

KISACA MASUM İMAMLAR'IN (A.S) HAYATLARI (3)

- İmam Hüseyin'in (a.s) Kıyâmı
- Şehadetin Derin İzi
- İmam Bâkır ve İmam Sâdık'ın (a.s) İlmî Hareketi
- Meâd
- On İkinci Dersin Soruları

KISACA MASUM İMAMLAR'IN (A.S) HAYATLARI (3)

İmam Hüseyin'in (a.s) Kıyamı

Müminlerin Emîri Hz. Ali'nin şehadetinden birkaç ay sonra Muâviye hilafeti tamamen ele geçirdi ve seçimle belirlenen hilafet sistemini babadan oğla geçen saltanat sistemine dönüştürdü. İslâm ülkelerindeki valileri aracılığıyla Hz. Ali'nin mektebinde yetişen insanların peşine düşerek onları bulduğu yerde ortadan kaldırdı. Bir dizi boş ve asılsız sözlerle Hz. Ali'nin öğretilerinin karşısında duruyor, Hz. Ali'nin Şiîlerine yönetimde hiçbir söz hakkı tanımıyordu.

Yaptığı her şeyi dindenmiş gibi gösteriyordu. Özellikle çoğunluğunu sahabenin oluşturduğu hükümet yetkilileri Muâviye'nin her türlü çirkin amelini tevcih ediyor, onu Müminlerin Dayısı diye nitelendirip, vahiy kâtibi ve Hz. Peygamber'in vefalı sahabîsi olarak tanıtıyorlardı. Ancak Muâviye'nin ölümünden sonra İslâm ülkelerinin yönetimini eline alan Yezid babasının yöntemini değiştirdi ve dine açıkça muhalefet etti.

Yezid'in bu çirkin ve yanlış yöntemi kısa sürede mevcut halk İslâm'ını dahi ortadan kaldırdı. Halk arasında tutuşan İslâm kıvılcımını söndürdü. Kimsenin güçlü Emevî saltanatını yıkacak gücü yoktu.

Döneminin şartlarını herkesten daha iyi bilen İmam Hüseyin (a.s), bu durum karşısında temiz yürekli yaranlarıyla birlikte kıyam etmekten başka bir çare görmedi. Kanlı bir kıyamla İslâm'ın çehresini kızıla boyamak, bu vesileyle de İslâm dünyasını saran bu hastalıkla mücadele edecek özgür düşünceli ve gerçekleri gören bir nesil yetiştirmek istedi.

Bu yüzden İmam Hüseyin, kıyam edip şehadet şerbetini içme kararı aldı. Yezid'e biat etmeyip hac mevsiminde binlerce hacının gözleri önünde Mekke'den ayrılıp Irak'a hareket etti. Yol boyunca ve Yezid ordusunun kuşattığı Kerbela'da defalarca konuşma yaptı. Kendisinin ve beraberindekilerin öldürüleceğini yanındakilere haber verdi. Elbette vefalı yaranlarının kendisini yalnız bırakmayacaklarını biliyordu.

İmam Hüseyin Efendimiz sayıca az olsa da askerleri son nefeslerine kadar direnecek, ölüm meydanında kana boyanacak, canlarını Allah için feda edecek temiz insanlardan oluşan bir ordu donatmaya karar verdi.

Böyle de oldu. İmam Hüseyin, vefalı yaranlarıyla birlikte 61 yılının Muharrem ayının onuncu gününde, Yezid ordusuyla savaştı ve oğullarından, yeğenlerinden, amca oğullarından ve yaranlarından oluşan askerleriyle birlikte kendisi de canhıraş bir biçimde şehit oldu. Şehitlerin mübarek başları mızraklar ucunda ve halkın gözü önünde Kerbela'dan Kufe'ye, oradan da Şam'a taşındı. Geriye kalan kadınları ve çocuklarını (aralarında Hz. Zehra'nın kızı Hz. Zeynep, Hz. Hasan'ın ve Hz. Hüseyin'in eşleri ve kızları ile dördüncü imam Hz. Zeynelabidin ve beşinci imam Hz. Muhammed Bâkır da vardı) çıplak develerin üzerine bindirip esir aldılar. Kısacası Yezid askerlerinin işlediği bu zulmün İslâm tarihinde bir benzeri yoktu; insanlık tarihinde ise çok az görülmüştü.

Şehadetin Derin İzi

İmam Hüseyin Efendimizin şehadeti, İslâm ülkelerinde bir inkılâp meydana getirdi. On iki yıl boyunca etkisini yoğun bir biçimde gösterdikten sonra uzun yıllar konuşuldu ve sonuçta Emevi saltanatının yıkılmasına sebep oldu. Bununla birlikte Kerbela kıyamı asıl etkisini, Ehlibeyt düşmanlarına kin besleyen, hakkı ve hakikati arzulayan özgür düşünceli bir grup Müslümanı yetiştirmesinde göstermiştir.

İmam Bâkır ve İmam Sâdık'ın (a.s) İlmî Hareketi

İmam Hüseyin'in şehadetinden sonra günden güne Ehlibeyt takipçilerinin sayısında artış olsa da Emevi saltanatının Ehlibeyt takipçilerine yönelik baskıları yüzünden İmam Seccâd'ın İslâm öğretisini yetkin bir biçimde açıklayabileceği bir ortam yoktu ve bu durum, İmam Bâkır zamanına, yani Emevî saltanatının iç karışıklılarıyla ve Abbasî isyanlarıyla zayıflayıp yok olmasına dek böyle devam etti.

İmam Bâkır döneminde, İmam Seccâd'ın otuz beş yıllık imamet-i süresinde yetişen Ehlibeyt takipçileri çevre bölgelerden İmam Bâkır'ın evine akın edip ondan dinî ilimleri öğrendiler.

İmam Bâkır'dan sonra ise İmam Cafer Sâdık İslâm ilimlerini öğretti. Dünyanın dört bir yanından kendisine gelen ilim adamlarını kabul edip onları yetiştirmek için gayret gösterdi. İmam Sâdık'ın çalışmaları sonucunda farklı bilim dallarında öne çıkan binlerce bilim adamı dünyanın dört bir yanına dağılarak öğrendikleri ilimleri yaydılar. İmam Sâdık mektebinde yetişen ilim adamlarından geriye dört yüz kitap kalmıştır, ki bunlar Şia uleması arasından meşhurdur.

Daha sonra gelen Masum İmamlar (a.s) da İmam Bâkır'ın ve

İmam Sâdık'ın yöntemlerini izlemiş, İslâm ilimlerini neşretmişlerdir. Abbasî zulmünün en şiddetli dönemlerinde dahi ilim adamları yetiştirmişler, İslâm'ın ilmî hazinesini onlara emanet etmişlerdir. Bugün dünyanın dört bir yanında milyonlarca hakikate tabi insanın bulunması Hidayet İmamları'nın bu çalışmalarının neticesidir.

Meâd

Meâd, mukaddes İslâm'ın üç temel ilkesinden ve şartlarından biridir.

Kur'ân-ı Kerim'de geçen yüzlerce ayette ve Hz. Peygamber'den ve Masum İmamlar'dan rivayet olunan binlerce hadîste, Allah'ın ölümden sonra kullarını belirli bir günde tekrar dirilteceği ve amellerini hesaba çekeceği, iyilere ebedî nimet, kötülere hak ettikleri ebedî azabı tattıracağı açıkça belirtilmiştir.

Yüce Allah Kur'ân-ı Kerim'de bütün peygamberlerin ümmetlerine meâdı ve kıyamet gününü hatırlattıklarını buyurur.

Öteki semavî dinlerde de İslâm'da olduğu gibi meâd üzerinde durulmuştur. Bütün bunların yanı sıra arkeolojik kazılarda ortaya çıkarılan binlerce yıl öncesine ait mezarlarda insanların ölümden sonraki hayata inandıklarını gösteren birtakım kalıntılar bulunmuştur. Buradan insanın fıtratıyla iyilerin ve kötülerin karşılık göreceği bir ceza gününün varlığına inandığı anlaşılmaktadır. Böyle bir gün dünyada olmayacağına göre başka bir dünyada olmalıdır.

On İkinci Dersin Soruları

- 1- İmam Hüseyin niçin kıyam edip şehit olma kararı aldı?
- 2- İmam Hüseyin'in kıyam ve şehadetinin etkilerini yazınız.
- 3- İmam Bâkır ve İmam Sâdık'ın ilmî hareketinin etkilerini yazınız.
- 4- Kur'ân-ı Kerim'in ve Masumların meâd hakkındaki görüşünü açıklayınız.

On Üçüncü Ders

AHLAK (1)

- Çocuğun Ana Baba Üzerindeki Hakları
- Çocuk Terbiyesi
- Ana Babanın Çocuk Üzerindeki Hakları
- Kardeşlerin Birbirleri Üzerindeki Hakları
- İzzetinefis ve Doğruluk
- İhsan ve Yoksulların Elinden Tutmak
- On Üçüncü Dersin Soruları

AHLAK (1)

Çocuğun Ana Baba Üzerindeki Hakları

Bir kimsenin menfaati için çalışan birinin çalışmasının sonuncunda elde ettiği şeye hak denir. Hakkın eda edilmesi eylemine ise görev veya ödev denir. Örneğin bir kimse ücret karşılığında başkası için çalışırsa ücret ödemek işverenin vazifesi, ücret almak işçinin hakkı olur. İşveren ücreti ödemediği takdirde işçi ücretini talep edip hakkını savunabilir.

İnsan bu dünyada ebedi hayat sürecek şekilde yaratılmamıştır; ister istemez bir süre sonra gözlerini kapatacaktır. Allah, insanoğlunu yok olmaktan korumak için insana doğurma ve üreme özelliği bahşetmiştir. İnsanları çocuk sahibi olma özelliğiyle donatmış, ona buna uygun duygular vermiştir.

Bu duyguları nedeniyle insan doğal olarak çocuğunu kendisinden bir parça olarak görür; onun varlığı kendi varlığı olarak düşünür ve onun mutlu ve huzurlu olması için elinden gelen her şeyi yapar, bütün zorluklara katlanır. Çünkü onun yokluğu kendi yokluğu gibidir. Aslında insan böylelikle insanoğlunun bekasını amaçlayan yaratılış mekanizmasına itaat etmiş olur. Buna göre ana babanın, vicdanın ve şeriatın üzerinde birleştikleri hükmü çocuk üzerinde uygulamaları, örnek bir insan olabilmesi için onu güzel bir biçimde yetiştirmeleri gerekir. Ona insana yaraşır şekilde davranmaları gerekir. Şimdi bu konu üzerinde duracağız:

Çocuk Terbiyesi

1- Ana baba, çocuk sözü veya işareti anladığı ilk günden itibaren onun ruhunda güzel ahlakın ve beğenilen sıfatların kök salmasını sağlamalıdır. Mümkün olduğunca onu hurafelerle korkutmamalı, çirkin ve iffete aykırı davranışlardan alıkoymalıdır. Çocuğun yanında yalan söylemekten, kötü ve ahlaka aykırı sözler sarf etmekten kaçınmalı; çocuğun iffetli ve erdemli olması için ona örnek olacak güzel işler yapmalıdır. Çocuğun adaletli olması için ciddi, lütufkâr ve adil olmalıdır.

2- Çocuğun sağlıklı bir bedene ve güçlü bir karaktere sahip olup düzgün bir biçimde yetişmesi için ana bana çocuk mümeyyiz olmadan önce yiyeceğine, uykusuna ve sair ihtiyaçları ile sağlığına özen göstermelidir.

3- Çocuk eğitim öğretim yaşına geldiğinde (genellikle yedi yaşında) öğretmene teslim edilmelidir. Öğrendiklerinin üzerinde iyi bir etkiye sahip olması, ruhunu güçlendirmesi, nefsi ni tezkiyeye ve ahlakını süslemeye aracı olması için öğretmen seçiminde dikkatli olunmalıdır.

4- Çocuk, sosyal hayata veya ailece yapılan misafirliklere katılacak yaşa geldiğinde gelenekleri öğrenmesi için topluma dâhil edilmelidir.

Ana Babanın Çocuk Üzerindeki Hakları

Vicdan ve şariat münadisi, ana babanın kulağına ulaşarak onları evlatları konusunda vazife sahibi olduklarını hatırlatan nidaya benzer bir nidayı çocuğun kulağında çınlatır ve ona ana babasının iyilikleri karşısında söz veya amelle teşekkür etmekle vazifeli olduğunu hatırlatır.

Ana baba, Allah'ın isteğiyle çocuğu dünyaya getirmiş; huzurlarını çocuklarının ruhsal ve fiziksel sağlığı için feda etmiş, bir ömür boyunca geceleri uyanık kalıp gündüzleri çalışarak onu verimli bir insan olarak yetiştirmiştir.

İnsanın ana babasını üzmesi; güçsüz düştükleri yaşlılıklarında gücü kuvveti olmasına rağmen onlara yardım edip ellerinden tutmaması alçaklıktır.

İslâm, öncelikle Allah'ı bir bilmeyi (tevhidden) emretmiş, hemen ardından insana, ana babasına iyilik etmesini salık vermiştir:

“Rabbin, sadece kendisine kulluk etmenizi, ana babanıza da iyi davranmanızı kesin bir şekilde emretti.”⁽¹⁾

İslâm'ın belirlediği vazifeye göre çocuk hiçbir şekilde ana babasını küçümseyemez veya onları üzecek bir şey yapamaz. Daima ana babasına karşı saygılı ve alçakgönüllü olmalı, başta gereksinim duydukları zamanlar olmak üzere onlara her zaman iyilik yapmalıdır. Bununla birlikte unutmamak gerekir ki, ana babanın rızası müstehap ve mübahlarla kazanılabilir; vacipler söz konusu olduğunda ana babayı razı etmek gerekmez.

Kardeşlerin Birbirleri Üzerindeki Hakları

Kur'ân-ı Kerim'de defalarca akraba hakları üzerinde durulmuş, sılayırahmi kesmek kesin bir dille yasaklanmıştır. Kardeş, ana baba ve çocuktan sonraki en yakın akrabadır ve kardeşler arası ilişki sosyal ilişkilerin en sağlamıdır. Kardeşlerin vazifesi, akrabalık bağıni koparmamaları ve mümkün olduğunca birbirlerine yardım etmeleri, ihtiyaç duyduklarında el

1- İsra, 23.

ele vermeleridir. Büyük kardeşler küçüklerine şefkat, küçükler ise büyüklere saygı göstermelidirler.

İzzetinefis ve Doğruluk

İnsan doğası gereği sosyal bir varlıktır ve yardımlaşmaya muhtaçtır. Allah, insanı, sosyal hayatta yaptığı işten elde ettiği kazançla hayatını idame ettirebilecek bir güçle donatmıştır.

Yukarıdaki açıklama üzerinde düşünülürse izzetinefsin ne olduğu açıkça anlaşılır. İzzetinefis, insanın hayatında Allah vergisi güçlerinden yararlanıp, bu güçlerini, başkalarının gücüne güvenmeden, amacına ulaşmak için kullanması demektir. Bu, insanın fitrî ahlakından biridir. İzzetinefis, insanı zelil bir yaşamdan ve çirkin işlerden alıkoyan bir settir. İzzetinefsi olmayan, şunun bunun elindekine göz diken bir insan, iradesini ve kişiliğini çok rahat bir biçimde başkalarına satar; kendisinden istenilen her şeyi yapar.

Cinayet, yol kesicilik, hırsızlık, kapkaç, yalancılık, yağcılık, vatan hainliği ve yabancı hayranlığı gibi birçok kötülüğün kaynağı, başkalarına tamah etmek ve onlara güvenmektir.

İzzetinefis tacını başında taşıyan bir kimse ise Allah'ın azameti dışında hiçbir azamet karşısında eğilmez, hiçbir ihtişam karşısında diz çökmez. Daima hak bildiğini savunur. İzzetinefis kendisiyle doğruluk sıfatının kazanılıp korunabileceği en iyi araçtır.

İhsan ve Yoksulların Elinden Tutmak

Her toplumda yardımı hak eden yoksulların ve kimsesizlerin bulunduğu bir gerçektir. Durumu iyi olanlara düşen görev, onlara yardım etmek, üzerlerindeki bu hakkı yerine getirmektir. İslâm şeriatında da bu hakka riayet edilmesi gerektiği

üzerinde durulmuş, durumu iyi olanlar, yoksullara yardım etmekle yükümlü kılınmıştır.

Yüce Allah Kur'ân'da kendisini bağışlayan olarak nitelemiş, kullarını da bu sığata sahip olmaya çağırıştır: "Hiç şüphe yok ki Allah ihsan edenlerle birlikteadır." "İnfak ettiğiniz şey sizin hayrınızadır." Başka bir ayette ise şöyle buyurur: "İnfak ettiğiniz şey size geri dönecektir, zarar etmezsiniz."

Sosyal durum ve ihsanın faydaları dikkatlice incelendiğinde ayetlerin anlamları açıklık kazanır. Çünkü aslında toplumun bütün güçleri tüm bireyler için çalışır. Bir toplumda yoksulluk nedeniyle çalışamayan bir kesim ortaya çıktığında üretim azalır ve bu, bütün bireyleri etkiler. İş öyle bir noktaya varır ki toplumun tamamı yoksullaşır. Ama durumu iyi olanlar, yoksullara el uzatır, onlara ihsanda bulunurlarsa durumu tersine çevirir ve şu güzel sonuçlara ulaşır:

- 1- İyilik yaparak kalpleri kazanırlar.
 - 2- Az sermaye ile büyük bir saygınlık kazanırlar.
 - 3- Halkın desteğini kazanırlar. Çünkü halk iyileri destekler.
 - 4- Yoksulların öfkeye kapılıp, yaş kuru her şeyi yakmaya başladıkları günün tehlikesinden kurtulurlar.
 - 5- İnfak ederek harcadıkları mal, ekonomi çarkını harekete geçirmek suretiyle kendilere katlanmış olarak geriye döner.
- Ayrıca Allah yolunda infak etmenin faziletiyle ilgili ayet ve hadislerin sayısı oldukça fazladır.

On Üçüncü Dersin Soruları

- 1- Çocukların ana baba üzerindeki haklarını açıklayınız.
- 2- Ana babanın çocuk üzerindeki haklarını açıklayınız.
- 3- İzzetinefis nedir, tanımlayınız.
- 4- İzzetinefsin etkilerini ve insanın hayatında doğru oluşunu açıklayınız.
- 5- İhsanın faydalarını açıklayınız.

On Dördüncü Ders

AHLAK (2)

- Yardımlaşma
- Hayırlarda Yarışmak
- Yetimin Malında Tasarrufta Bulunmak
- İnsan Öldürmek
- Allah'ın Rahmetinden Ümit Kesmek
- Cihattan Kaçmak
- Vatan Toprağını Savunmak
- Hakkı Savunmak
- Öfke ve Gazap
- On Dördüncü Dersin Soruları

AHLAK (2)

Yardımlaşma

Yukarıda üzerinde durduğumuz ihsan, insan topluluğunun temeli olan yardımlaşmanın bir koludur. Sosyal hayat bireylerin el ele vererek birbirlerine yardım etmeleri, böylelikle de her birinin ihtiyacının görülmesi gerçeği üzerine kuruludur. İslâm dininin iyilik yapmayı yalnızca maddi yardımlaşma ile sınırladığı düşünülmemelidir; bilakis maddi sıkıntısı olmasa da yardıma muhtaç birine yardım etmek, vicdanın bir gereği olmakla birlikte, İslâm dinince de övülmüştür.

Bilmeyen birine bir şey öğretmek, bir âmâyâ yol göstermek, dalalet içerisindeki birine hidayet yolunu göstermek, bir düşünküne yardım etmek vb. hepsi ihsan içerisinde değerlendirilir. Bütün bunlar bizim topluluk oluşturduğumuz ilk günden itibaren itibarını doğruladığımız, altına imza attığımız yardımlaşmanın gereğidir. Açıktır ki, insan tali birtakım görevlerini yerine getirmezse esas görevlerini yerine getiremez. Önemsiz addedilen cüzi yükümlülüklerine özen göstermezse önemli yükümlülüklerin yükü altına girmez.

Hayırlarda Yarışmak

İyilik yapmak, kendisinden doğan sonuçları dolayısıyla övgüye değerlidir. Kuşkusuz iyiliğin sonucunda daha geniş bir kitle fayda görür ve iyilik kalıcılaşırsa daha fazla beğeni ve

övgü kazanır. Bir hastayı tedavi etmek ihsandır, iyiliktir; ancak günde yüzlerce hastanın yararlanacağı bir hastane yapmak bununla kıyaslanamaz. Bir öğrenci yetiştirmek övgüye layık bir iştir; ancak asla her yıl yüzlerce öğrenci yetiştiren bir üniversite kurmak gibi olamaz. Bu yüzden vakıflar, hayır kurumları vb. hepsi ihsan mertebeleri arasında yer alır.

Fıkıhta bütün bu umumi hayırlara cari sadaka denir. Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurur:

“İki şey insanın yücelmesine sebep olur: Biri salih evlat, diğeri cari sadaka.”

Kur’ân ve Sünnet’ten anlaşıldığına göre cari sadaka var olduğu sürece Allah sadaka sahibine sevap yazmaya devam eder.

Yetimin Malında Tasarrufta Bulunmak

Nasıl insanlara iyilik yapmak aklen ve şeran övülen bir iş ise, Allah’ın kullarına kötülük yapmak da o ölçüde yerilen bir iştir. Mukaddes İslâm şeriatında zulmün birkaç çeşidi özellikle yasaklanmıştır. Bunlardan biri yetimin malında ifrata kaçmaktır.

İslâm’da yetimin malını yemek büyük günah sayılmış, Kur’ân-ı Kerim’de yetim malı yiyenin aslında ateş yediği, çok yakında da alevli ateşe gireceği belirtilmiştir. Hidayet İmam-ları’nın (a.s) hadîslerinde bu konu üzerinde niçin bu denli durulduğu açıklığa kavuşturulmuştur: İleri yaşta biri bir haksızlığa uğradığında hakkını savunabilir, ama küçük yaştaki yetim kendini savunmaktan acizdir.

İnsan Öldürmek

İslâm şeriatında çokça yerilen ve zulüm olarak nitelenen eylemlerden birisi de haksız yere insan öldürmektir.

İnsan öldürmek büyük günahdır. Allah, Kur'ân-ı Kerim'de bir insanı öldürmeyi bütün insanlığı öldürmekle bir tutmuştur. Nitekim katil karşısındaki insanın insanlığına kast etmiştir ve insanlık bir kişide de, bin kişide de aynıdır.

Allah'ın Rahmetinden Ümit Kesmek

İslâm'da en tehlikeli günahlardan birisi Allah'ın rahmetinden ümit kesmektir. Yüce Allah şöyle buyurur:

“De ki: Ey kendi nefisleri aleyhine haddi aşan kullarım! Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin! Çünkü Allah bütün günahları bağışlar. Şüphesiz ki O, çok bağışlayan, çok esirgeyendir.”⁽¹⁾

Başka bir ayette de Allah'tan ümit kesen kimse kâfir olarak nitelenir. Bunun nedeni şudur: Allah'ın rahmetinden ümit kesen bir insan, artık kendisini iyiliğe sevk edecek veya büyük ya da küçük günahlardan alıkoyacak saiktan mahrumdur. Çünkü bu iki davranışında insanı yönlendiren içsel saik rahmet ümidi ve Allah'ın azabından kurtuluş ümididir. Ümitsiz insan bu iki saiktan yoksundur ve hiçbir dine inmayan bir kâfirle arasında haletiruhiye açısından en küçük bir fark bulunmaz.

Cihattan Kaçmak

Savaş meydanından kaçıp düşmana sırt çevirmek, insanın kendi canını içinde yaşadığı toplumun sosyal hayatından daha değerli görmesi anlamına gelir. Aslında bu, dini mukaddesleri, canı, ırzı ve malı sosyal hayatın tamamını tehdit eden düşmana teslim etmek demektir.

1- Zümer, 53.

Bu yüzden cihattan kaçmak büyük günahlardan sayılmıştır. Allah, Kur'ân-ı Kerim'de cihattan kaçanlara açıkça ateş vaa-dinde bulunmuştur:

“Tekrar savaşmak için bir tarafa çekilme veya diğer bölüğe ulaşım mevzi tutma durumu dışında, kim öyle bir günde onlara arka çevirirse muhakkak ki o, Allah'ın gazabını hak etmiş olarak döner. Onun yeri de cehennemdir. Orası, varılacak ne kötü yerdir!”⁽¹⁾

Vatan Toprağını Savunmak

Yukarıda da ifade edildiği gibi İslâm topraklarını ve Müslümanların evlerini savunmak için savaşmak İslâmî vecibelerin en önemlilerindendir. Yüce Allah şöyle buyurur:

“Allah yolunda öldürülenlere ölüler demeyin. Bilakis onlar diridirler, lakin siz anlayamazsınız.”⁽²⁾

İslâm'ın ilk yıllarında kanlı savaşlara katılan yiğitlerin, kendi kanlarına boyanan şehitlerin hikâyeleri şaşırtıcı ve bir kadar da ibretlidir. İslâm dininin temellerinin sağlamlaşmasına vesile olan işte bu yiğitlerin kanlarıdır.

Hakkı Savunmak

Vatan toprağını savunmaktan daha derin bir anlama sahip olan bir başka savunma, hakkı savunmaktır ve bu, İslâm'ın biricik hedefidir. Bu ilahî savununun temel hedefi, hakkı ve hakikati ihya etmektir. Bu yüzden bu din, hak din olarak isimlendirilmiştir: Hakka ait olan, haktan başkasını kabul etmeyen ve haktan başka bir amacı olmayan din...

1- Enfal, 16.

2- Bakara, 154.

Yüce Allah bütün hakikatleri kendinde toplayan Kitabı'nda şöyle buyurur:

“Kendinden öncekini doğrulayan, hakka ve doğru yola ileten bir kitap...”⁽¹⁾

Her bir Müslümanın hakka uyması, hakkı söylemesi, hakkı dinlemesi ve bütün gücüyle ve mümkün olan her yolla hakkı savunması gerekir.

Öfke ve Gazap

Öfke, ortaya çıktığında insanı intikam hissine sürükleyen bir duygudur. İnsan bu duygusunu dizginlemekte tembel-lik ederse akliselimi öfkesine yenik düşer ve onun gözünde her türlü çirkin iş güzel görünür. Bu durum öyle bir noktaya varır ki insan, yırtıcı hayvandan daha yırtıcı, ateşten daha yakıcı olur.

İslâm'da öfkenin dizginlenmesiyle ilgili öğütlerin sayısı çoktur. Allah'ın öfkesini yutan ve öfke halinde sabırlı olup affedenlere inayet edeceğine dair ayetler vardır:

“O takva sahipleri ki, bollukta da darlıkta da Allah için harcarlar; öfkelerini yutarlar ve insanları affederler. Allah da güzel davranışta bulunanları sever.”⁽²⁾

Müminlerin özelliklerinden biri de şudur:

“Kızdıkları zaman da kusurları bağışlarlar.”⁽³⁾

1- Ahkaf, 30.

2- Âl-i İmran, 134.

3- Şura, 37.

On Dördüncü Dersin Soruları

- 1- Sosyal hayatta yardımlaşmanın sonuçları nelerdir?
- 2- Cari sadaka nedir?
- 3- Kur'ân-ı Kerim'de yetim malı yiyenler neye benzetilir?
- 4- Kur'ân-ı Kerim'de Allah'ın rahmetinden ümit kesenler hakkında ne buyrulur?
- 5- Cihattan kaçmak niçin büyük günah sayılmıştır?
- 6- Vatan toprağını savunmayı kısaca anlatınız.
- 7- Hakkı savunmanın toplumsal ve bireysel etkilerini açıklayınız.
- 8- Öfkenin insandaki ve toplumdaki kötü etkilerini açıklayınız.

Dördüncü Bölüm

(13 Ders)

- 1- Din
- 2- Peygamberler
- 3- Hz. Muhammed (s.a.a)
- 4- Hz. Peygamber'in Medine'ye Hicreti
- 5- Diğer İslâm Savaşları
- 6- Hz. Peygamber'in Ehlibeyti
- 7- Ehlibeyt'in Yönteminde İstisnaî Durum
- 8- İmam Hasan ve İmam Hüseyin (a.s)
- 9- Meâd
- 10- Savunma ve Fedakârlık
- 11- Yalan ve Yalancılık
- 12- Alışveriş
- 13- Önemli Uyarı

Birinci Ders

DİN

- Sonuç
- Kanunun Allah'tan Olmasının Güzel Sonucu
- Din Fitrîdir
- Genel Hatlarıyla Dinler Tarihi
- Azim Sahibi Peygamberler ve Diğer Peygamberler
- Birinci Dersin Soruları

DİN

Din, sıkça kullanılan kavramlardan biridir. Genellikle Allah’a inanan ve Allah’ın razı etmek için belli amelleri yerine getiren insana dindar denir. Her bir bireyin kanunla belirlenen görevlerini yerine getirdiği bir toplumun dine ihtiyacı olmadığı düşünülebilir. Ancak İslâm ahkâmı ve kanunları üzerinde dikkatlice düşünüldüğünde bunun aslında böyle olmadığı anlaşılır; çünkü İslâm dini yalnızca Allah’a yakarış dini değildir, bilakis bireysel ve sosyal hayatın her alanına hitap eden kapsamlı kanunlara sahiptir. Beşer dünyasını insanı hayrete düşürecek denli incelemiş ve bireysel ve toplumsal eylemlerin ve sükûnetin tamamına uygun kanunlar koymuştur. Kuşkusuz böyle bir dini yalnızca ibadetlerle sınırlı bir din addedemeyiz.

Yüce Allah Kur’ân-ı Kerim’de İslâm dinini ve ayrıca Tevrat ve İncil’e tabi olup toplumsal kanunlar bütününe sahip olan Yahudilik ve Hristiyanlığı da açıkladığımız keyfiyet üzere vasıflandırmıştır:

“İçinde Allah’ın hükmü bulunan Tevrat yanlarında olduğu halde nasıl seni hakem kılıyorlar... Biz, içinde doğruya rehberlik ve nur olduğu halde Tevrat’ı indirdik. Kendilerini (Allah’a) vermiş peygamberler onunla Yahudilere hükmederlerdi. Allah’ın Kitabı’nı korumaları kendilerinden istendiği için Rablelerine teslim olmuş zahidler ve bilginler de (onunla hükmederlerdi)... Kendinden önce gelen Tevrat’ı doğrulayıcı olarak peygamberlerin izleri üzerine, Meryem oğlu İsa’yı arkalarından

gönderdik... İncil'e inananlar, Allah'ın onda indirdiği (hükümler) ile hükmetsinler... Sana da, daha önceki kitabı doğrulamak ve onu korumak üzere hak olarak Kitab'ı (Kur'an'ı) gönderdik. Artık aralarında Allah'ın indirdiği ile hükmet."⁽¹⁾

Halihazırda Yahudilerin ve Hristiyanların elinde bulunan Tevrat ve İncil de bu gerçeği doğrulamaktadır. Nitekim Tevrat'ta hukukî ve cezaî birçok hüküm bulunmaktadır; İncil ise Tevrat'ın şeriatını onaylamakta ve doğrulamaktadır.

Sonuç

Yukarıda ifade edilenlerden Kur'ân terminolojisinde dinin yaşam tarzı anlamına geldiği anlaşılmaktadır. Din ile toplumsal kanun arasındaki fark ise şudur: Din Allah katından gelmiştir, toplumsal kanun ise insan düşüncesinin ürünüdür. Başka bir deyişle din, sosyal hayat ile Allah'a kulluk ve itaati birbirine bağlar, ancak toplumsal kanunda bu bağa önem verilmez.

Kanunun Allah'tan Olmasının Güzel Sonucu

Sosyal hayat ile Allah'a ibadetin birbirine bağlamasının neticesinde din, insana bireysel ve sosyal hayatında birtakım ilahî sorumluluklar yüklemiş ve insanı, eyleminde ve sükûnetinde Allah'a karşı sorumlu kılmıştır.

Allah, yüce ve sonsuz ilmiyle insanı her yönden kuşatır. İnsanın zihninde geliştirdiği her düşünceden ve içinde gizlediği her sırdan haberdardır; hiçbir şey ona gizli kalmaz. Din, bu açıdan, bir yandan beşerî kanunlarda olduğu gibi, düzeni korumak için görevliler tayin edip kanuna uymayanlar için birtakım cezalar öngörürken, öte yandan beşerî kanunda ol-

1- Maide, 43-48.

mayan bir ayrıcalığa sahiptir: Din, insanı, gaflete düşmeden ve yanılmadan, kendisini içten içe kontrol eden, ödüllendirmesinden ve cezalandırmadan kaçılamayan bir muhafızın eline teslim eder. Yüce Allah şöyle buyurur:

“Nerede olsanız, o sizinle beraberdir.”⁽¹⁾

“Allah onların yaptıklarını çepçevre kuşatmıştır.”⁽²⁾

“Şüphesiz Rabbin, onların her birinin amellerinin karşılığını onlara tam olarak verecektir.”⁽³⁾

Kanun çerçevesinde yaşayan biriyle din çerçevesinde yaşayan bir insanı karşılaştırdığımızda dinin üstünlüğünü açıkça anlarız. Bütün bireyleri dindar olan, dini görevlerini yerine getiren bir toplumun üyeleri, her durumda Allah'ın hazır ve nazır olduğunu bildiklerinden, birbirlerine karşı suizan beslemezler. Böyle bir toplumda yaşayan insanların hepsi birbirlerine güvenir, huzur içinde yaşar ve ebedî saadete nail olurlar.

Ancak yalnızca beşerî kanunun yürürlükte olduğu bir toplumda, insanlar, sadece izlendiklerini bildiklerinde kanuna aykırı işler yapmaktan kaçınır; izlenmediklerinden emin olduklarında kanun dışı her türlü işi yapabilir.

Evet, ahlakî toplumlarda bir ölçüde huzur vardır; fakat ahlak dinî bir yöne sahiptir, kanunî bir yöne sahip değildir.

Din Fıtrîdir

İnsan doğası gereği dine ihtiyaç duyar; çünkü insan hayatı boyunca durmaksızın mesut olmak için çaba harcar ve ihtiyaçla-

1- Hadid, 4.

2- Enfal, 47.

3- Hud, 111.

rını karşılamak için, kendisini maksada ulaştırmada daha fazla etkili olan, asla mağlup olmayacak olan çeşitli araçlardan faydalanır. Öte yandan tabiat dünyasında etkisi süregelen olan, hiçbir zaman mağlup olmayan bir araç yoktur.

Fıtratı gereği insanın saadete ulaşmak için peşinde olduğu, mağlubiyet kabul etmeden ve yıkılmadan insanı hayata bağlayıp ona içsel huzur bağışlayacak hakikat, aslında dinin amacıdır. Çünkü mağlup olmayan, her türlü eksiklikten beri olan tek varlık Allah'tır ve insanı Allah ile irtibat halinde yaşatacak hayat tarzı da İslâm dinidir.

Dolayısıyla insanın doğasından kaynaklanan güçlü istek, aslında dinin üç ilkesinin (tevhid, nübüvvet ve meâdî) ispatında en güzel delildir. Zira insan yapısına özgü olan fitrî algılayış asla hataya düşmez; mesela dost ile düşmanı birbirine karıştırmaz, susuzluğu suya kanma duygusunun yerine koymaz.

İnsanın kimi zaman bir kuş gibi kanatlanıp uçmak istediği olur, doğrudur. Veyahut gökte bir yıldız olmayı ve doğup batmayı diler. Ama bunlar bir istekten öteye geçmez; insan bu isteklerini saadete ulaşma yolu veya mutlak huzuru elde edebileceği vazgeçilmez bir hayat tarzı olarak görmez. Aynı şekilde, eğer dünyada mağlubiyet kabul etmez bir sebep (Allah) olmasaydı, insan temiz fıtratıyla onu aramazdı. Veyahut mutlak huzura kavuşacağına dair sezgisel bir bilgiye sahip olmasaydı onu aramazdı. Ve yine eğer nübüvvet yoluyla bize ulaşan dinî hayat tarzı gerçek olmasaydı insanın derununda onu istemeye dair bir iz olmazdı.

Genel Hatlarıyla Dinler Tarihi

Dinlerin ortaya çıkışına dair en güvenilir dinî bilgileri Kur'an-ı Kerim ayetlerinde buluruz. Nitekim ayetlerdeki bilgiler, her türlü hatadan masun, her türlü taassuptan uzaktır. Allah'ın

dini olan İslâm dini (Allah'ın indinde din İslâm'dır) insanlık tarihinin başından itibaren var olmuştur. Kur'ân'da belirtildiği üzere şimdiki insan nesli biri erkek diğeri kadın iki insana dayanmaktadır. Ayetlerde belirtildiğine göre erkeğin ismi Âdem, kadının ismi ise Havva'dır. Âdem peygamberdir, kendisine vahiy nazil olmuştur. Hz. Âdem'in dini çok basit bir dindi; yalnızca Allah'ı zikretmek, ana babaya iyilik yapmak, fesat ve cinayet gibi çirkin işlerden uzak durmak gibi genel birtakım kuralları içeriyordu.

Hız. Âdem'den ve eşinden sonra çocukları ihtilaftan uzak gayet sade bir hayat sürdüler. Günden güne nüfus arttıkça yavaş yavaş bir araya geldiler ve kolektif bir hayata adım attılar. Bu süreçte bir arada yaşamayı öğrenerek medenîleştiler. Nüfus daha da arttıkça kabilelere ayrıldılar. Her kabilenin saygı duyulan ileri gelenleri vardı. Kabile üyeleri ileri gelenlerine o denli saygı gösteriyorlardı ki, vefatlarından sonra heykellerini yapıyor, önünde saygı gösterilerinde bulunuyorlardı. İşte bu dönemde putperestlik insanlar arasında yaygınlaştı. Nitekim Masum İmamlar'ın (a.s) hadislerinde belirtildiğine göre putperestlik bu şekilde başlamıştır. Ayrıca putperestlik tarihi İmamlar'ın hadislerini doğrulamaktadır. Zamanla güçlülerin güçsüzlere zulüm etmesiyle insanlar arasında ihtilaf ortaya çıktı. Bu ihtilaflar da hayat içerisinde farklı karışıklıkları beraberinde getirdi.

İnsanı saadet yolundan bedbahtlık yoluna sevk eden ihtilafların ortaya çıkması, Allah'ın, ihtilafları ortadan kaldıracak peygamberler ve onlarla birlikte kitaplar göndermesine sebep oldu. Nitekim Allah şöyle buyurur:

“İnsanlar bir tek ümmet idi. Sonra Allah, müjdeleyici ve uyarıcı olarak peygamberleri gönderdi. İnsanlar arasında, anlaşmazlığa düştükleri hususlarda hüküm verme-

leri için, onlarla beraber hak yolu gösteren kitapları da gönderdi.”⁽¹⁾

Azim Sahibi Peygamberler ve Diğer Peygamberler

Kitap sahibi olup bağımsız bir şariat getiren peygamberler beş tanedir. “‘Dini ayakta tutun ve onda ayrılığa düşmeyin’ diye Nuh’a tavsiye ettiğini, sana vahyettiğimizi, İbrahim’e, Musa’ya ve İsa’ya tavsiye ettiğimizi Allah size de din kıldı”⁽²⁾ ayetinde bu beş peygambere işaret edilmiştir: Hz. Nuh, Hz. İbrahim, Hz. Musa, Hz. İsa ve Hz. Muhammed (s.a.a). Kitap ve şariat sahibi bu beş peygambere azim sahibi (ulu’l-azm) peygamberler denir. Ancak Allah yalnızca bu beş peygamberi göndermemiştir; bilakis her ümmetin bir peygamberi olmuş ve Allah tarafından insanlığa çok sayıda peygamber gönderilmiştir. Kur’ân-ı Kerim’de gönderilen peygamberlerin yirmi-den fazlasının ismi geçmektedir:

“Onlardan sana kıssalarını anlattığımız kimseler de var, durumlarını sana bildirmediğimiz kimseler de var.”⁽³⁾

“Her ümmetin bir peygamberi vardır.”⁽⁴⁾

“Her kavim için bir yol gösteren vardır.”⁽⁵⁾

Evet, azim sahibi peygamberlerden sonra gelen her bir peygamber, insanları kendisinden önceki peygamberin şariatına davet etmiştir. Allah, son peygamber Hz. Muhammed’i (s.a.a)

1- Bakara, 213.

2- Şura, 13.

3- Mümin, 78.

4- Yunus, 47.

5- Rad, 7.

gönderene dek de peygamberlik kurumu ve davet bu şekilde devam etmiştir. Peygamber Efendimizin kitabı son semavî kitaptır. Dolayısıyla İslâm dini ve şeriâtı kıyamete kadar yaşayacaktır.

Birinci Dersin Soruları

- 1- Kime dindar denir, açıklayınız.
- 2- Kur'ân'a göre din ne demektir, açıklayınız.
- 3- Dinî kanunların beşerî kanunlara üstünlüğü nedir, açıklayınız.
- 4- Dinin üç ilkesinin en güzel delilini açıklayınız.
- 5- Dinleri araştırmanın en iyi yolu nedir, açıklayınız.
- 6- Genel hatlarıyla dinler tarihi hakkında bilgi veriniz.
- 7- Azim sahibi peygamberler hangileridir, açıklayınız.

İkinci Ders

PEYGAMBERLER

- Hz. Nuh (a.s)
- Hz. İbrahim (a.s)
- Hz. Musa Kelim (a.s)
- Hz. İsa Mesih (a.s)
- İkinci Dersin Soruları

PEYGAMBERLER

Hz. Nuh (a.s)

Allah'ın kendisiyle birlikte bir şariat ve kitap gönderdiği ilk peygamber Hz. Nuh'tur (a.s).

Hz. Nuh, o dönemin insanlarını tevhide davet etmiş, şirkten uzak durmaya çağırmıştır. Kur'ân-ı Kerim'de Hz. Nuh hakkında anlatılanlardan anlaşıldığına göre o, sınıfsal ayrımcılıkları ortadan kaldırmak ve zulüm sisteminin kökünü kazıyıp insanları bilinçlendirmek için mücadele etmiş ve dönemin insanları için bir yenilik olan delillerle öğretisini yaymıştır.

Hz. Nuh, inatçı, cahil ve asi halkıyla uzun yıllar bir arada yaşadıktan sonra küçük bir cemaati etrafında topladı. Allah, kâfirleri gönderdiği bir tufanla helak etti. Hz. Nuh takipçileriyle beraber bu azaptan kurtuldu ve beraberindekilerle birlikte yeni bir dinî toplumun temellerini attı.

Hz. Nuh, tevhidî bir şariata sahip olan ve Allah tarafından zalimlerle mücadele etmekle görevlendirilen ilk peygamberdir. Hak dine yaptığı bu değerli hizmet sayesinde dünya durdukça var olacak olan Allah'ın özel selamına mazhar olmuştur:

“Bütün âlemlerden Nuh’a selam olsun!”⁽¹⁾

1- Saffat, 79.

Hz. İbrahim (a.s)

Hz. Nuh'dan uzun bir zaman sonra, Hz. Hud (a.s), Hz. Salih (a.s) gibi birçok peygamber insanları Allah'a ve doğruluğa çağırma-larına rağmen şirk ve putperestlik yaygınlaşmıştı. Bunun üzerine Allah, Hz. İbrahim'i görevlendirdi.

Hz. İbrahim, kâmil insanın en yetkin örneğiydi; temiz fıtratı ile hakikati aramış ve Allah'ın birliğini idrak etmişti. Ölünceye dek de şirk ve zulümle savaştı.

Hz. İbrahim, Kur'an'dan ve Masum İmamlar'ın (a.s) hadîslerinden anlaşıldığı üzere çocukluğunu dünya keşmekeşinden uzakta, bir mağarada geçirdi. Sadece ara sıra kendine yiyecek ve içecek getiren annesini görüyordu.

Bir gün annesinin peşi sıra dışarı çıktı ve şehri gördü. Amcası Azer'in yanına geldi. Gördüğü her şey onun için yeniydi, şaşırtıcıydı. Temiz fıtratı gördüklerinin verdiği şaşkınlık ve huzursuzluk içerisinde eşyanın yaratılışı üzerinde düşünüyordu. Azer'in ve başkalarının elleriyle yaptıkları, sonra da taptıkları putları gördü. Onların ne olduğu sordu, ancak rab olduklarına dair aldığı açıklama Hz. İbrahim'i ikna etmedi. Zühre yıldızına, Ay'a, Güneş'e tapan topluluklar gördü; ancak onların birkaç saat sonra battıklarını görünce inancını kaybetti.

Hz. İbrahim, bütün bu aşamalardan sonra korkusuzca Allah'ın birliğine inandığını, şirkten beri olduğunu açıkladı. Artık putperestlikle mücadele etmekten başka bir amacı yoktu ve yorulmak bilmeden putperestleri tevhide davet etti.

Bütün bu mücadelelerinin sonucunda puthaneye ulaştı ve bütün putları kırdı. Halkın nezdinde çok büyük bir suç olan bu davranışı yüzünden yargılandı ve diri diri yakılmaya mahkûm edildi. Hüküm infaz edildi; büyük bir törenle Hz.

İbrahim diri diri ateşe atıldı. Ancak Allah onu korudu ve esenlik içerisinde ateşten çıkardı.

Hız. İbrahim, bir süre sonra anayurdu olan Babil'den Suriye ve Filistin'e göç etti ve orada davetine devam etti.

Ömrünün sonunda iki erkek çocuğı oldu. İsrail'in atası olan Hız. İshak ve Mısır Araplarının atası olan Hız. İsmail. İsmail'i henüz bir bebek iken Allah'ın emriyle annesiyle birlikte Hicaz'da kimsenin yaşamadığı kurak bir bölgeye yerleştirdi ve böylelikle çöl Araplarını tevhide davet etti. Sonra Kâbe'yi yaptı ve Hız. Peygamber'in zuhuruna dek Araplar arasında devam edegelen olan hac amelini teşri etti.

Hız. İbrahim fıtrat dinine tabiydi ve Kur'ân'ın açık nassına göre semavî bir kitaba sahipti. İlk defa Allah'ın dinini İslâm, takipçilerini Müslüman olarak isimlendiren odur. Nitekim Yahudilik, Hristiyanlık ve İslâm'ın kökü ona dayanır. Çünkü üç dinin önderi olan Hız. Musa, Hız. İsa ve Hız. Muhammed (s.a.a) onun davet çizgisinde hareket etmişlerdir.

Hız. Musa Kelim (a.s)

Musa b. İmran (a.s), kitap ve şariat sahibi ulu'l-azm peygamberlerin üçüncüsüdür ve Hız. Yakub'un soyundandır.

Hız. Musa, mücadele dolu bir hayat sürdü. Hız. Musa, doğduğunda İsrailoğulları Kıptiler arasında zillet ve esaret içerisinde yaşıyorlardı ve Firavun'un emriyle oğulları öldürölüyordu.

Annesi, rüyada kendisine emredildiğı üzere, Hız. Musa'yı bir sandığa koydu ve Nil nehrine bıraktı. Sandık hareketlendi ve doğruca Firavun'un sarayına gitti. Firavun'un emriyle sandık açılınca içerisindeki bebeğı gördüler.

Firavun, kraliçenin ısrarı üzerine bebeği öldürmekten vazgeçti; oğlu olmadığı için onu evlat edindi ve bir dadiya (ki o da Hz. Musa'nın öz annesiydi) teslim etti.

Hız. Musa delikanlılık çağına dek Firavun'un sarayında kaldı. Daha sonra bir cinayete karıştığından Firavun'dan korkup Mısır'dan Medyen'e kaçtı. Orada Hız. Şuayb ile karşılaştı ve onun kızıyla evlendi. Birkaç yıl Hız. Şuayb'ın yanında çobanlık yaptı. Daha sonra doğduğu topraklara özlem duyarak ailesiyle birlikte Mısır'a yollandı. Yolda geceleyin Sina Dağı'na vardığında Allah tarafından peygamberliğe seçildi ve Firavun'u tevhid dinine davet etti. İsrailoğulları'nı Kıptilerin elinden kurtardı ve kardeşi Harun'u kendisine vezir seçti. Ancak kendisinin bir tanrı olduğunu iddia eden Firavun, Hız. Musa'nın davetini kabul etmedi ve İsrailoğulları'nı özgür bırakmadı. Hız. Musa'nın yıllarca süren tevhidî davetine, gösterdiği onca mucizeye rağmen Firavun ve halk, ona karşı çıkmaktan başka bir şey yapmadılar. Bunun üzerine Hız. Musa, Allah'ın emriyle İsrailoğulları'nı bir gece Mısır'dan Sina Çölü'ne göç ettirdi. Kızıl Deniz'e vardıklarında Firavun durumdan haberdar olmuş, ordusuyla birlikte İsrailoğulları'nı takip ediyordu. Hız. Musa bir mucize göstererek denizi ikiye yarı ve kavmiyle birlikte suyun ortasından geçti. Ama Firavun ve ordusu boğuldu. Bu olaydan sonra Allah, Hız. Musa'ya Tevrat'ı nazil etti ve İsrailoğulları'na bir şeriat gönderdi.

Hız. İsa Mesih (a.s)

Kitap ve şeriat sahibi ulu'l-azm peygamberlerin dördüncüsü olan Hız. İsa'nın doğumu olağanüstü bir şekilde gerçekleşmiştir. Dindar bir bakire olan annesi Hız. Meryem Beytül-Mukaddes'te ibadetle meşguldü. Allah'ın emriyle ona Cebrail nazil oldu ve onu Hız. İsa ile müjdeledi.

Hız. İsa, doğumundan sonra annesine yönelik haksız suçlamalar karşısında beşikte konuştu ve annesini savunarak, kendisinin kitap sahibi bir peygamber olduğunu bildirdi. Daha sonra halkı tevhide davet etti ve Hız. Musa'nın şeriatını küçük değişikliklerle ihya etti. Havarilerini tebliğciler olarak çevre bölgelere gönderdi. Daveti yayıldıktan bir süre sonra kavmi Yahudiler onu öldürmeye kalkıştılar. Ancak Allah onu kurtardı; Yahudiler Hız. İsa sandıkları başka birini öldürdüler.

Allah Kur'ân'da Hız. İsa'ya İncil adında bir kitap nazil ettiğini bildirmektedir. Bu İncil, Hız. İsa'dan sonra yazılan ve onun hakkındaki rivayetleri bir araya toplayan Luka, Markos, Matta ve Yuhanna incillerinden farklıdır.

İkinci Dersin Soruları

- 1- Kitap ve şeriat sahibi ilk peygamber kimdir?
- 2- Hız. İbrahim'in hayatını kısaca anlatınız.
- 3- İlk defa Allah'ın dinini İslâm adıyla adlandıran kimdir?
- 4- Hız. Musa'nın hayatını ve mücadelelerini kısaca anlatınız.
- 5- Dördüncü ulu'l-azm peygamber kimdir?

Üçüncü Ders

HZ. MUHAMMED (S.A.A)

- Hz. Peygamber'in Taif Seferi
- Üçüncü Dersin Soruları

HZ. MUHAMMED (S.A.A)

İslâm Peygamberi Hz. Muhammed (s.a.a), Allah'ın doğru yolu göstermek üzere insanlara gönderdiği son peygamberdir. On dört yüzyıl önce insanlık, tevhit dininin yalnızca isminin bilindiği bir ortamda yaşıyordu; insanlar tevhitten uzaklaşmış, insanlık edebi ve adalet unutulmuştu. İbrahimî dinlerin beşiği olan Arap yarımadasındaki Kâbe puthaneyeye, Hz. İbrahim'in dini putperestliğe dönüşmüştü.

Arap hayatı kabile düzeniydi; Hicaz, Yemen vb. etraf şehirlerde de aynı düzen hüküm sürüyordu. Arap toplumu kötü şartlarda ve geri kalmışlık içerisinde yaşıyordu. Kültürden yoksundular; iffetsizlik, ayyaşlık, içki ve kumar Araplar arasında çok yaygındı. Kız çocuklarını diri diri toprağa gömüyorlardı. Halkın çoğunluğu hırsızlıkla ve yol kesicilikle geçimlerini sağlıyorlar, insan öldürüyor ve yağmacılık yapıyordu. Kan dökücülük ve zulüm en büyük iftihar sayılıyordu.

Böyle bir ortamda Allah, dünyayı ıslah etmesi ve insanları doğru yola hidayet etmesi için Hz. Peygamber'i görevlendirdi ve ona Kur'ân'ı nazil etti. Peygamber Efendimizi, semavî belgeyle insanları insanlık ve hak yoluna davet etmekle görevlendirdi. Hz. Peygamber 570 yılında (hicretten 53 yıl önce) Mekke'de Arapların en asil ve şerif ailesi sayılan bir aileye mensup olarak dünyaya geldi.

Babası doğumundan önce vefat etmişti, annesini ise altı yaşındayken kaybetti. İki yıl boyunca dedesi Abdülmuttalib'in yanında kaldı, sonrasında ise amcası Ebu Tâlib'in himayesinde büyüdü.

Ebu Tâlib, Peygamber Efendimizi kendi evladı gibi sevmiş, hicretten birkaç yıl öncesine kadar sürekli olarak onu koruyup gözetmiş, ona karşı yapılan saygısızlıklara asla müsamaha göstermemiştir.

Hız. Peygamber okuma yazma bilmiyordu; Mekke'nin dışında sütannesinin yanında, daha sonra ise dedesinin evinde yaşadı. İlk delikanlılık yıllarında ticaret kervanıyla birlikte Şam'a yolculuk etti ve bu yolculukta Rahip Bahira ile karşılaştı. Rahip onun peygamber olduğunu haber verdi ve yoldaşlarına onun hakkında tavsiyelerde bulundu.

Hız. Peygamber, insanların arasına karıştığı ilk günden itibaren halkla iç içe oldu ve doğruluğu, dürüstlüğü, emanete vefası ile tanındı. Halk ona Emin Muhammed adını vermişti. Bu yüzden Mekke'nin zengin kadınlarından olan Hız. Hatice (s.a) onu ticaret kervanının başına geçirmişti; çok geçmeden de Peygamber Efendimize evlilik teklifinde bulundu. Hız. Peygamber, peygamber olmadan önce putperest bir topluluğun içerisinde yaşamasına rağmen putlara tazimde bulunmadı; hep Allah'a inandı. Kimi zaman Mekke yakınlarındaki Hira Dağı'ndaki bir mağaraya gider, insanların gürültüsünde uzakta Rabbine niyaz ederdi.

Hız. Peygamber kırk yaşına ulaştığında Allah tarafından peygamberliğe seçildi. İlk ayetler (Alak suresi) kendisine nazil oldu ve insanları tevhide davet etmekle, tebliğle görevlendirildi. Başlangıçta insanları gizlice davet etmekle yükümlüydü.

Peygamber Efendimize ilk inanan Hz. Ali idi. Hz. Ali, Hz. Peygamber'in evinde yaşıyordu ve doğrudan Hz. Peygamber'in terbiyesi altındaydı. Daha sonra Hz. Hatice İslâm'ı kabul etti. Bir süre birlikte namaz kıldılar. Geri kalanlar bu sırada küfür içerisinde yaşıyorlardı. Daha sonra halkın bir kısmı iman etti.

Hz. Peygamber, üç yıl sonra akrabalarından başlayarak davetini açıklamakla görevlendirildi. Bunun üzerine Peygamber Efendimiz bütün akrabalarını evinde misafir ederek peygamberliğini onlara açıkladı ve içlerinden davetini ilk kabul edenin kendisinin vasisi ve halifesi olacağı müjdesini verdi. Bu müjdeli sözü üç kez tekrarladı ancak her tekrarda ayağa kalkıp kabulünü bildiren Hz. Ali dışında kimse Peygamber Efendimize olumlu cevap vermedi. Bunun üzerine mecliste hazır bulunanlar ayağa kalkıp alay yollu Ebu Tâlib'e "Bundan sonra oğluna itaat etmelisin." diyerek oradan ayrıldılar.

Peygamber Efendimiz bu olaydan sonra davetini açıktan yürüttü; ancak halkın tahammülfersa mukavemetiyle karşılaştı. Mekke halkı, doğalarında var olan yabanilikle putperestlik inancına bağlı kalmakta ısrarcı davranarak Hz. Peygamber'e düşmanlık güttüler ve her türlü yola başvurarak onu ve ashabını alaya alıp işkence etiler ve saygısızlıkta bulundular. Her geçen gün cahillikleri ve zorbalıkları artıyordu.

Halkın baskısı arttıkça Peygamber Efendimizin davetine yönelik sebatı ve sabrı daha da açığa çıkıyordu; asla geri adım atmadı. Zamanla İslâm takipçilerinin sayısı arttı. Kâfirler kimi zaman mal, servet teklifinde bulunarak Hz. Peygamber'i yoldan döndürmeye, en azından bir olan Allah'a daveti esnasında kendi tanrılarını eleştirmesine engel olmaya çalıştılar. Ona yüklü servetler teklif ediyor veya saltanat öneriyorlardı. Kuşkusuz Hz. Peygamber onların bu tekliflerini geri çeviriyor, ilahî görevini yerine getirmekteki kararlılığını onlara

bildiriyordu. Bu yoldan başarılı olamayacaklarını anlayan kâfirler baskılarını artırdılar ve Müslümanlara yönelik kimi zaman ölümle sonuçlanan türlü işkencelere başladılar. Haşimoğulları'nın reisi, Hz. Peygamber'in amcası ve hamisi olan Ebu Tâlib'den çekindikleri için Peygamber Efendimizi öldürmeye cüret edemedilerse de bu çekince hiçbir zaman işkencelerin önünü almadı.

Bir süre sonra Müslümanların durumu daha da kötüleşti; artık bıçak kemiğe dayanmıştı. Hz. Peygamber, biraz da olsa kavimlerinin işkencelerinden kurtulmaları için ashabına Habeşistan'a hicret etme izni verdi. Bunun üzerine başta Hz. Alî'nin kardeşi Hz. Cafer (Hz. Cafer Hz. Peygamber'in önde gelen sahabîlerindendi) ve ailesi olmak üzere bir grup Müslüman Habeşistan'a hicret etti.

Mekkeli kâfirler Müslümanların hicret ettiklerini öğrendiklerinde içlerinden iki kişiyi hediyelerle birlikte Habeşistan padişahına göndererek Mekkeli muhacirlerin geri verilmesini talep ettiler. Ancak Hz. Cafer, Habeşistan padişahının huzurunda bir konuşma yaptı ve konuşmasında Hz. Peygamber'in nurani şahsiyetini ve İslâm'ın yüce ilkelerini orada bulunan rahiplere ve ülkenin ileri gelenlerine açıkladı. Konuşmasının sonunda da Meryem suresinden birkaç ayet okudu.

Hz. Cafer'in içten konuşması öylesine etkileyiciydi ki padişah ve beraberindekilerin gözlerinden yaşlar aktı. Padişah Mekkeli kâfirlere olumsuz cevap verip gönderilen hediyeleri geri çevirdi. Müslümanların her açıdan rahat ettirilmesini emretti.

Mekkeli kâfirler bu olayın ardından, Hz. Peygamber'in akrabaları olan Haşimoğulları ve sahabe ile ilişkilerini kesme, onlarla görüşmeme ve ticaret yapmama yönünde bir anlaşma imzaladılar. İmzalanan anlaşma metnini Kâbe'ye astılar. Haşimoğulları ile birlikte Hz. Peygamber ve ashabı mecburen

Mekke'den çıkıp Ebu Tâlib vadisi denilen vadiye yerleştiler; orada açlık sınırında, sıkıntılar içerisinde yaşadılar. Bu süre zarfında kimse vadiden çıkmaya cesaret edemedi; gündüzleri yakıcı sıcağın altında kaldılar, geceleri kadınların ve çocukların çığlıklarıyla sabahladılar.

Üç yıl sonra anlaşma metni ortadan kaybolunca⁽¹⁾ ve Mekke çevresinde yaşayan kabilelerin itirazları yükselince anlaşmadan vazgeçtiler. Bunun üzerine Haşimoğulları vadiden çıktı. Ancak vadiden çıktıktan kısa bir süre Hz. Peygamber'in tek hamisi Ebu Tâlib ve eşi Hz. Hatice vefat etti. Hz. Peygamber'in işi iyice zorlaşmıştı; insan içine çıkacak, kendini gösterecek veya belli bir yerde duracak gücü yoktu; can güvenliği iyice tehlikeye girmişti.

Hz. Peygamber'in Taif Seferi

Hz. Peygamber'in ve Haşimoğullarının Ebu Tâlib vadisinden çıktıkları on üçüncü yılda, Hz. Peygamber Taife giderek oranın halkını İslâm'a davet etti. Ancak Taifli cahiller dört bir yandan Hz. Peygamber'e saldırarak ona kötü söz söylediler ve şehirden sürdüler.

Hz. Peygamber, Taif'ten Mekke'ye döndü, can güvenliği olmadan bir süre orada kaldı, insanların içine çıkmıyordu. Mekke'nin ileri gelenleri Hz. Peygamber'i öldürmek için ortamın müsait olduğunu gördüklerinde kendi meclisleri olan Darü'n-Nedve'de toplandılar. Gizlice yapılan bu toplantıda Hz. Peygamber'e suikast planı hazırlandılar. Plana göre her bir Arap kabilesi içinden birini seçecek ve seçilenler topluca Hz. Peygamber'in evine baskın düzenleyerek onu öldüreceklerdi. Bütün kabileleri bu işe ortak etmekteki amaç, Hz. Peygam-

1- Anlaşma metnini karıncalar yemişti.

ber'in kabilesi olan Haşimoğullarının intikam almak amacıyla ayaklanmasını önlemektir. Ayrıca içlerinden bir kişinin bu girişime katılması Haşimoğullarının ağzını kapatacaktı.

Suikast planı kesinleşti. Muhtelif kabilelere mensup yaklaşık kırk gönüllü geceleyin Hz. Peygamber'in evinin etrafını kuşatacak ve sabaha karşı eve baskın düzenleyip planı uygulayacaktı. Ancak en üstün irade olan Allah'ın iradesi onların planını suya düşürdü: Allah Peygamberi'ni vahiy yoluyla kavminin planından haberdar etti ve ona geceleyin Mekte'den çıkıp Medine'ye gitmesini emretti.

Hz. Peygamber de Hz. Ali'yi durumdan haberdar edip ona geceleyin yatağında uyumasını emretti ve ona vasiyette bulunarak evinden ayrıldı. Yolda karşılaştığı Ebubekir'i de yanına alıp Medine'ye yollandı.

Medine'nin ileri gelenlerinden bir grup hicretten önce Mekte'de Hz. Peygamber'le görüşmüş, İslâm'ı kabul etmişti. Bu görüşmede bir anlaşma yapılmış, Hz. Peygamber'in Medine'ye gitmesi durumunda kendisini himaye edeceklerine, kendi ırzlarını ve namuslarını korur gibi onu koruyacaklarına dair söz vermişlerdi.

Üçüncü Dersin Soruları

- 1- Nübüvvet öncesi Arapların kültürünü ve ahlakını kısaca anlatınız.
- 2- Hz. Peygamber kaç yılında, nerede dünyaya gelmiştir?
- 3- Halk Hz. Peygamber'e niçin Emin lakabını vermişti?
- 4- Hz. Peygamber'e nazil olan ilk surenin adı nedir?
- 5- Hz. Peygamber'e ilk iman eden kimdir?

- 6- Hz. Peygamber'in akrabalarını İslâm'a nasıl davet ettiğini anlatınız.
- 7- Müslümanların Habeşistan'a hicretini anlatınız.
- 8- Hz. Peygamber ve Haşimoğulları kaç yılında Ebu Tâlib vadisinden çıktılar?
- 9- Hz. Peygamber'e yönelik suikast planını anlatınız.

Dördüncü Ders

HZ. PEYGAMBER'İN MEDİNE'YE HİCRETİ

- Yöneticilerin İslâm'a Davet Edilmesi
- Dördüncü Dersin Soruları

HZ. PEYGAMBER'İN MEDİNE'YE HİCRETİ

Peygamber Efendimiz (s.a.a) geceleyin Mekke yakınlarındaki Sevr Dağı'nda bir mağaraya ulaştı ve orada üç gün gizlendi. Üç gün sonra mağaradan dışarı çıkıp yolculuğuna devam etti ve Medine'ye vardı. Medine'de halk tarafından karşılandı. Medine o zamana dek Yesrib olarak biliniyordu, daha sonra Medinetü'r-Resul (Resul'ün Şehri) adını aldı. Öte yandan, geceleyin Hz. Peygamber'in evini kuşatan Mekkeli kâfiler sabaha karşı eve baskın düzenlediler; kılıçlarını kınlarından çekip Efendimizin yatağına saldırdılar ama Hz. Peygamber'in yerine orada Hz. Ali'yi buldular. Mekke dışına çıktığını öğrendiklerinde peşine düştüler. Uzun süren aramaların ardından ümitsizliğe kapılarak Mekke'ye döndüler.

Hz. Peygamber Medine'de kaldı. Medine halkı İslâm'ı kabul etti ve şehir İslâmî bir görünüme büründü; ilk İslâm şehri oldu. Bununla birlikte nüfusun üçte birini oluşturan Medine'nin bedevî Arapları münafıktılar, korktuklarından dolayı İslâm'ı kabul etmiş gibi görünüyorlardı.

İslâm güneşi Medine'nin arı duru göğünde yükseldi ve her yanı ısıtmaya başladı. İlk aşamada Evs ve Hazrec kabileleri arasında uzun yıllardan beri devam eden savaş sona erdi ve aralarında barış hâkim oldu. Ensâr (Medineli Müslümanlar) kelebek misali risalet mumumun etrafında toplanmıştı. Zamanla Medine'deki aşiretler İslâm'ı kabul ettiler. İslâm ahkâmı birbiri ardı sıra nazil oluyor ve uygulanıyordu. Her gün

fesadın kökü biraz daha kazınıyor, halk arasında yaygınlaşan kötülüklerin yerini takva ve adalet alıyordu. Hz. Peygamber'in hicretinden sonra üzerlerindeki baskı ve işkence daha da artan Mekke'deki Müslümanlar da zamanla evlerini terk edip Medine'ye göçtüler ve Ensâr tarafından canı gönülden misafir edildiler.

Medineliler, şehirlerinde ve komşu şehirlerde, Hayber ve Fedek'te yaşayan Yahudilerin din adamlarından bir peygamber geleceği müjdesini defalarca duymuşlardı. Aslında Medinelilerin iman etmelerinin nedenlerinden biri de işte bu müjdeydi. Yahudi din adamlarının anlattıkları Hz. Peygamber'e tıpatıp uyuyordu. Ancak Yahudi kabileleri hicretten sonra İslâm'a davet edildikleri halde İslâm'ı kabul etmediler. Neticede Müslümanlarla Yahudiler arasında saldırıları engelleyecek bir anlaşma imzalandı. İslâm'ın hızlı ilerleyişi Mekkeli kâfirleri rahatsız ediyor, Hz. Peygamber'e ve ashabına yönelik öfke ve kinlerini günden güne artırıyordu. Müslümanları ortadan kaldırmak için bahane arıyorlardı. Müslümanlar, özellikle de Mekke muhacirlerinin içi de kâfirlere karşı öfke doluydu, kâfirleri hak ettikleri cezaya çarptırmak, bu vesileyle de Mekke'de kâfirlerin zulmü altında yaşayan kadınları, çocukları ve biçare Müslümanları kurtarmak için ilahî iznin gelmesini bekliyorlardı.

Bedir Savaşı:

Hicretin ikinci yılında Müslümanlarla kâfirler arasındaki ilk savaş Bedir'de vuku buldu. Bedir Savaşı'nda kâfirler donanımlı bin kişilik bir orduya sahipti. Müslümanların sayısı ise onlarınkinin üçte biri kadardı ve hiçbir donanıma, yeterli silaha, bineğe ve azağına sahip değillerdi. Ancak ilahî inayet sayesinde Müslümanlar parlak bir zafer kıldılar ve kâfirleri ağır bir yenilgiye uğrattılar.

Bedir Savaşı'nda kâfirlerden yetmiş kişi öldü. Ölenlerin çoğu Hz. Ali'nin kılıç darbesini tatmıştı. Ve yetmiş esirle birlikte donanımlarını geride bırakarak Mekke'ye kaçtılar.

Uhud Savaşı:

Hicretin üçüncü yılında Mekkeli kâfir ordusu, Ebu Süfyan komutasında üç bin kişilik bir orduyla Medine'ye saldırdı. Medine dışında Uhud denilen çölde Müslümanlarla çarpıştı. Hz. Peygamber, beraberindeki yedi yüz kişiyle birlikte kâfirlerle çarpıştı. Savaşın başında Müslümanlar galipti, ancak çok geçmeden Müslümanlardan bazılarının hataları sonucunda İslâm ordusu yenilgiye uğradı. Kâfirler ellerinde kılıçlarla dört bir yandan Müslümanların üzerine saldırdılar.

Peygamber Efendimizin amcası Hz. Hamza'nın ve beraberindeki yetmiş kişinin (ki çoğunluğu Ensâr'dandı) şehit olduğu bu savaşta Hz. Peygamber alınından yaralandı ve ön dişi kırıldı. Kâfirlerden biri Hz. Peygamber'in omzuna bir darbe indirerek "Muhammed'i öldürdüm!" diye bağırdı. Bunun üzerine İslâm ordusu dağıldı. Hz. Ali ve beraberindeki birkaç kişi Hz. Peygamber'in etrafını sarmıştı. Hz. Ali dışındakiler şehit edildiler. Hz. Ali ise savaşın sonuna dek çarpışarak Peygamber Efendimizi korudu.

Gün sonunda İslâm ordusundan kaçanlar Hz. Peygamber'in tekrar etrafına toplanıp savaş hazırlığı yaptılar. Ancak düşman ordusu bu başarıyla yetinip savaştan çekildi ve Mekke'ye yollandı.

Kâfir ordusu, birkaç kilometre ilerledikten sonra, Müslüman kadınları ve çocukları esir alıp mallarını yağmalamadıklarına pişman oldular. Aralarında tekrar Medine'ye saldırıp saldırılmamayı görüştüler. Ancak İslâm ordusunun peşlerinde ol-

duğunu haber alınca korkuya kapılıp Medine'ye dönmekten vazgeçtiler ve hızla Mekke'ye döndüler.

Kâfirlere ulaşan haber doğrudu; Hz. Peygamber Allah'ın emriyle savaştan zarar görenlerden oluşan bir ordu kurmuştu ve bu orduyu Hz. Ali'nin komutasında kâfirlerin peşi sıra yollamıştı.

Uhud Savaşı'nda Müslümanlar çok sayıda kayıp vermiş olsalar da aslında savaş İslâm'ın yararına sonuçlanmıştı. İki taraf savaştan çekildiklerinde birbirlerine gelecek yıl aynı gün Bedir'de tekrar savaşma sözü vermişti. Hz. Peygamber, ashabından bir grupla birlikte, Bedir'de söz verilen yerde bekledi, ancak kâfirler sözlerinde durmadılar.

Bu savaştan sonra Müslümanlar kendilerine çeki düzen verdiler, yarımada Mekke ve Taif dışında kalan bölgelerde hızla ilerlediler.

Hendek Savaşı:

Mekkeli kâfirlerin Hz. Peygamber'le yaptıkları üçüncü ve sonuncu savaş Hendek, bir başka adıyla Ahzab Savaşı'dır.

Uhud Savaşı'ndan sonra başta Ebu Süfyan olmak üzere Mekke'nin ileri gelenleri Hz. Peygamber'e son bir darbe indirip İslâm nurunu söndürmek istediler. Bu amaçla Arap kabilelerini kışkırtıp işbirliğine ve yardıma çağırdılar. Yahudi kabileleri de, Müslümanlara saldırmayacaklarına dair anlaşma imzalamış olmalarına rağmen, gizlice bu çağrıya olumlu cevap verdiler. Sonuç itibariyle anlaşmayı bozup kâfirlerle işbirliği yaptılar.

Hicretin beşinci yılında Kureyş ile muhtelif Arap ve Yahudi kabilelerinden oluşan donanımlı bir ordu Medine'ye saldırdı.

Önceden düşmanın kararından haberdar olan Peygamber Efendimiz, ashabıyla meşveret etti. Uzun süren meşveretin ardından Salman-ı Farsi'nin önerisiyle Medine'nin etrafına hendek kazıldı. Halk şehrin içinde kaldı. Medine'ye ulaşan düşman ordusu şehrin içine giremedi, şehrin etrafını kuşatmak zorunda kaldı ve savaş bu şekilde başladı. Kuşatma ve savaş uzun sürdü. Arapların en ünlü ve en korkusuz savaşçısı Amr b. Abduved'in Hz. Ali tarafından öldürülmesi de bu savaşta oldu. Uzun süren kuşatma sırasında havanın soğukluğu, şiddetli rüzgâr ve yorgunluk, Araplar ve Yahudiler arasında görüş ayrılıklarına sebep oldu. Kuşatma kırıldı ve kâfir ordusu Medine etrafından dağıldı.

Yahudilerle Savaş ve Hendek Savaşı:

Hz. Peygamber, Hendek Savaşı'ndan sonra, bu savaşın çıkmasına neden olan ve kâfirlerle işbirliği yaparak açıkça Müslümanlarla yaptıkları anlaşmayı bozan Medineli Yahudilerle savaştı. Yahudilerle yapılan bu savaşlar hep Müslümanların zaferiyle sonuçlandı. Bu savaşlardan en önemlisi Hayber Savaşı idi. Hayber Yahudileri, güçlü kalelere, azımsanmayacak sayıda savaşçıya ve savaş donanımına sahipti.

Bu savaşta Hz. Ali, Hayberli Merhab adındaki pehlivanı öldürdü, Yahudi ordusunu dağıttı. Daha sonra Hayber Kalesi'ne doğru ilerleyerek kapısını yerinden söktü ve İslâm ordusuyla birlikte kalenin içine girip orada zafer bayrağını dalgalandırdı. Hicretin beşinci yılında son bulan bu savaşların ardından Hicaz bölgesinde Yahudi sorunu kökten çözülmüş oldu.

Yöneticilerin İslâm'a Davet Edilmesi

Hicretin altıncı yılında Hz. Peygamber (s.a.a), başta İran şahı, Rum kayseri, Mısır sultanı, Habeşistan kralı olmak üzere za-

manın yöneticilerine mektup yazarak onları İslâm'a davet etti. Hristiyan ve Mecusilerin bir kısmı İslâm hâkimiyeti altına girerek zimmî oldular. Öte yandan Peygamber Efendimiz, Mekke'li kâfirlerle karşılıklı saldırmama anlaşması yapmıştı. Bu anlaşmaya göre kâfirler, Mekke'deki Müslümanlara işken- ce etmeyecekler ve İslâm düşmanlarını Müslümanlara karşı desteklemeyeceklerdi.

Ancak Mekke'li kâfirler bir süre sonra anlaşmayı bozdu. Bunun üzerine Peygamber Efendimiz Mekke'yi fethetme kararı aldı ve hicretin sekizinci yılında on bin kişilik bir orduyla Mekke'ye girerek savaşmadan ve kan dökmeden orayı fethetti. Kâbe'deki putları kırdı. Mekke halkı İslâm'ı kabul etti. Yirmi yıl boyunca kendisine düşmanlık eden, insanlık dışı davranışlarda bulunan Mekke'nin ileri gelenlerini hiçbir sertlik göstermeden ve yüzünü ekşitmeden huzurunda kabul etti ve büyüklük göstererek hepsini affetti.

Huneyn ve Tebük Savaşları:

Hiz. Peygamber, Mekke'nin fethinden sonra bölgenin tasfiyesiyle meşgul oldu. Taif'e girdi ve Araplarla defalarca savaştı.

Araplarla yapılan Huneyn, Savaşı Hiz. Peygamber'in en önemli savaşlarından biridir. Mekke'nin fethinden kısa bir süre sonra vuku bulan bu savaş Huneyn vadisinde meydana geldi. Havazin kabilesiyle yapılan bu savaşta, İslâm ordusu on iki bin savaşçıyla binlerce süvariden oluşan Havazin ordusu karşısında durdu.

Havazin, başta Müslümanları ağır bir yenilgiye uğrattı; öyle ki İslâm sancağını taşıyan ve Peygamber Efendimizin önünde savaşan Hiz. Ali ile sayıları parmak sayısını geçmeyen sahabî dışında herkes kaçmıştı. Ancak birkaç saat sonra önce Ensâr, daha sonra diğer Müslümanlar tekrar yerlerini alıp savaştı-

lar ve düşmanı yenilgiye uğrattılar. Bu savaşta İslâm ordusu beş bin kişiyi esir aldı. Ancak Hz. Peygamber'in isteği üzerine esirler serbest bırakıldı. Bu karara karşı çıkan birkaç kişinin payına düşen miktarı Hz. Peygamber bizzat ödeyerek ellerindeki esirleri serbest bıraktı.

Tebük Savaşı:

Hz. Peygamber, hicretin dokuzuncu yılında Rum ordusuyla savaşmak üzere Hicaz ile Şam arasında yer alan Tebük'e asker çıkardı. Çünkü Rum Kayseri'nin sınır bölgesine Rumlardan ve Araplardan oluşan bir ordu topladığı söyleniyordu. Rum ordusuyla yapılan ve Cafer b. Ebi Tâlib, Zeyd b. Harise, Abdullah b. Revaha gibi Müslüman komutanların şehadetiyle sonuçlanan Muta Savaşı da yine aynı bölgede vuku bulmuştu.

Hz. Peygamber otuz bin kişiden oluşan orduyla Tebük'e hareket etti ama İslâm ordusunun gidişiyle orada bulunan topluluk dağıldı. İslâm ordusu üç gün Tebük'te konaklayarak bölgeyi düşman unsurlarından tasfiye etti ve Medine'ye döndü.

Dördüncü Dersin Soruları

- 1- Hz. Peygamber'in Medine'ye hicret edişini anlatınız.
- 2- Bedir Savaşı kaç yılında meydana geldi?
- 3- Müslümanlar ve kâfirler arasında vuku bulan ilk savaş hakkında bilgi veriniz.
- 4- Hicretin üçüncü yılında Müslümanlarla kâfirler arasında vuku bulan savaşın adı nedir ve Müslümanlar bu savaşta niçin yenilmiştir?

- 5- Hendek Savaşı kaç yılında meydana gelmiştir ve amacı nedir?
- 6- Hicretin dokuzuncu yılında meydana gelen savaşın adı nedir?

Beşinci Ders

DİĞER İSLÂM SAVAŞLARI

- Vefatı
- Hz. Peygamber'in Hayatına Dair Birkaç Husus
- Hz. Peygamber'in Müslümanlara Vasiyeti
- Kur'ân-ı Kerim
- Beşinci Dersin Soruları

Diğer İslâm Savaşları

Hz. Peygamber (s.a.a) bir önceki derste söz ettiğimiz savaşların dışında Medine’de geçirdiği on yıl süresince büyüklü küçüklü yaklaşık seksen savaş yaptı ve bunların dörtte birine bizzat katıldı.

Katıldığı savaşlarda, karargâhta durup saldırı emri veren komutanların aksine, askerlerle birlikte omuz omuza çarpıştı, çatışmaya katıldı. Bununla birlikte asla kimseyi öldürmedi.

Vefatı

Peygamber Efendimiz, hicretin onuncu yılında hacca gitti ve temettu haccının nasıl yapılacağını insanlara öğretti. Dönüş yolunda Gadir-i Hum denilen yerde Hz. Ali’yi kalabalık sahabî topluluğunun huzurunda halifesi olarak tayin etti. Medine’ye döndükten kısa bir zaman sonra vefat etti.

Hz. Peygamber’in Hayatına Dair Birkaç Husus

Hz. Peygamber, ahlak bakımından dostun ve düşmanın parmakla gösterdiği bir şahsiyetti. İnsanlarla iyi geçimi, güler yüzlülüğü, sabrı, alçak gönüllülüğü, metaneti, vakarı benzersizdi. Zalim düşmanlarından, cahil dostlarından onca işkence ve kötü muamele görmesine rağmen asla kaşlarını çatmadı, burukluk yaşamadı. Kadınlara, çocuklara ve beraberindeki insanlara onlar kendisine selam vermeden önce

selam verirdi. Allah tarafından dini tebliğ etmek, insanları hidayet yoluna sevk etmek, onlara lider olmakla görevlendirildiği andan itibaren bir an olsun gaflete düşmedi ve tembellik etmedi. Hicretten önce Mekke’de bulunduğu on üç yıl boyunca müşrik Arapların başına açtığı tahammülfersa sıkıntılarıyla karşılaşmasına rağmen Allah’ın dinini tebliğ etmeye çabaladı. Hicretten sonra Medine yıllarında din düşmanlarının icat ettiği günden güne artan sıkıntılara, Yahudilerin ve münafıkların çıkardıkları engellere rağmen İslâm inancını ve ahkâmını akılları hayrette bırakan engin tahammül gücüyle insanlara ulaştırdı. Seksenden fazla savaşta İslâm düşmanlarıyla çarpıştı.

O gün sınırları bütün Arabistan yarımadasını kaplayan İslâm topraklarının idarecisi olmasına rağmen halkın en küçük şikâyetini ve en ufak ihtiyacını, bir vezire ihtiyaç duymadan bizzat dinledi, onları bertaraf etmek için çalıştı.

Hız. Peygamber’in cesareti ve yiğitliği hakkında şunu söylesek yeterlidir: O, yalnızca zorbalığın ve hak yiyiciliğin hâkim olduğu o günün dünyasında tek başına hak bayrağını dalgalandırdı. Zalimlerin bütün işkencelerine rağmen asla tembellik etmedi, gevşemedi ve hiçbir savaşta geri çekilmedi.

Hız. Peygamber iffet sahibiydi. Bir fakir gibi sade bir hayat sürdü; onunla hizmetçileri ve köleleri arasında bir fark yoktu. Eline geçen onca malı fakirlere ve Müslümanlara harcadı; kendisi ve ailesi için bir şey ayırmadı. Bazı günler ocağından duman tütmediği, evinde yemek pişmediği olurdu. Nezafet konusunda titizdi, özellikle güzel kokuyu çok severdi. Peygamber Efendimiz hiç değişmedi; sahip olduğu alçak gönüllüğü hiçbir zaman kaybetmedi. Sahip olduğu ayrıcalıklı sosyal konuma rağmen kendisini hep sıradan biri olarak gördü. Taht üzerinde oturmadı, başköşeyi kendisine tahsis etmedi.

Yürürken insanların önüne geçmezdi. Hiçbir zaman yöneticilik taslamadı. Dostlarıyla bir arada otururken kendisiyle görüşmeye gelen yabancılar onu tanımaz, topluluğa hitaben “Hanginiz peygambersiniz?” diye sorardı. O zaman insanlar Hz. Peygamber’i gösterirlerdi.

Peygamber Efendimiz asla kimseye kötü söz söylemedi, boş konuşmadı, kahkahayla gülmedi, boş bir iş yapmadı. Tefekküre ve teemmüle ilgi duydu. Her ihtiyaç sahibinin sözünü dinledi, her itiraz edenin eleştirisine kulak verdi, cevapladı. Kimsenin sözünü kesmedi, ifade özgürlüğünün önünü almadı ama her hatalının hatasını açığa çıkarır, batınındaki yarasına merhem sürerdi.

Hız. Peygamber (s.a.a), müşfik ve yumuşak kalpliydi. Sıkıntıda olanların acı çekmesinden rahatsız olurdu. Ama bütün bunlara rağmen suçluları layık oldukları cezalara çarptırır, ceza hükümlerinin uygulanmasında tanıdığı tanımadığı, akrabası olan olmayan herkese eşit davranırdı.

Ensâr’dan birinin evine hırsız girmişti ve bu olayda bir Yahudi ve bir Müslüman suçlanmıştı. Ensâr’dan kalabalık bir topluluk Peygamber Efendimiz’e Yahudilerin düşmanca tutumlarını hatırlatarak Müslümanların, özellikle Ensâr’ın haysiyetini korumak amacıyla Yahudi’nin cezalandırılması istedi. Ancak Hız. Peygamber, hakkın söylenenin tersine olduğunu gördüğünde açıkça Yahudi’yi destekledi ve Müslümanı mahkûm etti.

Bedir Savaşı’nda savaş hengâmesinde Peygamber Efendimiz İslâm ordusunun saflarını düzeltiyordu. Bu sırada askerlerden birinin sıranın önünde durduğu gördü ve geri gitmesi için elindeki asasıyla karnına bastırdı. Asker, “Ey Allah’ın Resulü! Allah’a and olsun ki canım yandı. Kısas istiyorum!” dedi. Peygamber Efendimiz asasını askere verdi, karnını bir

kısmı açıp “Kıyas al!” dedi. Asker koşarak Peygamber Efendimizin karnını öptü ve “Bugün öleceğimi biliyorum. Bu olayı bahane ederek mübarek bedenine dokunmak istedim,” dedi. Sonra şehit oluncaya dek düşmanla çarpıştı.

H. Peygamber’in Müslümanlara Vasiyeti

İnsan dünyası, gözlemlediğimiz varlık dünyası gibi değişim ve dönüşüm içerisindedir. İnsanlar arasında görülen çeşitlilik farklı zevkleri vücuda getirmiştir ve bu zevkler sonucunda insanlar anlayışta, kavrayışta, unutkanlıkta birbirlerinden farklılaşmışlardır.

Bu bakımdan bir toplum içerisinde var olan inanç, anane ve gelenek sabit bir kökene, imanlı ve güvenilir muhafızlara sahip olmazsa kısa sürede değişime ve tahrife uğrayarak yok olur. Tecrübe bu gerçeği açıkça ispatlamaktadır.

Bu tehlikenin önünü almak için H. Peygamber getirdiği evrensel ve ebedî dini kendisinden sonra koruyacak salâhiyetli muhafızları bizlere tanıtmıştır, Müslümanlara Allah’ın Kitabı’nı ve Ehlibeyti’ni vasiyet etmiştir.

Ehlişünnet ve Şia’nın sahih kabul ettiği bir rivayette H. Peygamber, “*Aranızda Allah’ın Kitabı’nı ve Ehlibeyti’ni bırakıyorum. Bu ikisi asla birbirinden ayrılmaz. Siz bunlara sınıksız sarıldığınız müddetçe dalaletle düşmezsiniz.*” buyurmuştur.

Kur’ân-ı Kerim

H. Peygamber’in nübüvvet kanıtı olarak gösterdiği, öte yandan İslâm inancının ve usulünün kaynağı olan en büyük delil, Peygamber Efendimizin getirdiği Kur’ân-ı Kerim adı verilen semavî kitaptır.

Kur'ân-ı Kerim, Allah'ın kelimidir ve izzet, kibriya ve azamet sahibi Allah tarafından Hz. Peygamber'e nazil olmuştur. Kur'ân-ı Kerim, saadet yolunun rehberidir.

Kur'ân-ı Kerim, insanoğluna bir dizi ilmî ve amelî talimatlar verir. İnsan bu talimatları hayata geçirmek suretiyle bu dünyada ve öte dünyada saadete ulaşır.

Kur'ân-ı Kerim, Hz. Peygamber'in nübüvvet mucizesidir; düşmanı her açıdan çaresiz ve aciz bırakan bir hüccettir, belgedir. O, her türlü bahanenin, itirazın, tartışmanın önünü alarak hedefini en açık şekilde ortaya koyar.

Kur'ân-ı Kerim'in insanları körü körüne inanmaya çağırmaz; onlarla gündelik dille ve anlayış kapasiteleri ölçüsünde konuşur. İnsana fıtratıyla ister istemez algılayabileceği, kabul etmekten kaçamayacağı, itirafına mecbur kaldığı bir dizi bilgiyi hatırlatır. Yüce Allah şöyle buyurur:

“Şüphesiz Kur'an, (hak ile batılı) ayıran bir sözdür. O, asla bir şaka değildir.”⁽¹⁾

Kur'ân'da ifade edilenler, delaletinin ışıklarının ulaşabildiği her yerde kalıcıdır ve herkese açıktır. Sıradan insanların sözleri gibi sadece anlama gücünün ihata edebildiği açılardan değerlendirilip, diğer açılardan ihmal edilemez. Bilakis ilahî kelim gizlide ve açıkta olan her şeyi kuşatır ve her türlü ıslah ve ifsattan haberdardır.

Bu bakımdan her Müslümanın gerçekleri görmesi, sürekli bu iki ayeti hatırda tutması, Allah'ın kelamının ezelî ve kalıcı olduğunu bilmesi, başkalarının söyledikleriyle kanaat etmemesi, insana özgü bir sermaye olan ve Kur'ân'da sıkça vurgu yapılan düşünce kapısını kapamamalıdır. Çünkü Allah'ın Kitabı her

zaman için ve herkes için uyarıcı bir söz ve canlı bir hüccettir; böyle bir kitap belli bir grubun anlayışına münhasır olamaz.

Yüce Allah şöyle buyurur:

“Onlar daha önce kendilerine kitap verilenler gibi olmasınlar. Onların üzerinden uzun zaman geçti de kalpleri katılaştı.”⁽¹⁾

Kur’ân-ı Kerim, insanlardan fıtratlarına dönüp hakikati kabul etmelerini ister. Bu şu demektir: İnsan önce hakkı kayıtsız şartsız kabul etmek için kendini hazırlamalıdır. Bu aşamadan sonra gördüğü her şey hakikattir ve dünya ve ahiret hayrı bundadır. Artık şeytanın vesveselerine, heva ve hevesinin sesine kulak vermemelidir.

Daha sonra İslâm inanç esaslarını, öğretisini uyanık bilincine sunmalıdır. Eğer bunun hakikat olduğunu görür, gerçek huzura bu öğretiyi kabul etmekle ve uygulamakla ulaşacağını anlarsa teslim olmalıdır. Elbette bu durumda insanın hayat tarzı ve toplumda uygulanan kurallar bütünü, insanın fıtratıyla arzuladığı hayat tarzı ve kurallar olacaktır.

Böylelikle, bütün birimleri insanın özel yapısıyla tamamen uyumlu, karşıtlık ve çelişkiden bütünüyle uzakta tekdüze bir sistem ortaya çıkacaktır. Böyle bir sistemde kimi zaman maneviyattan, kimi zaman maddiyattan kaynaklanan, bazen akılselikle bağdaşan, bazen de heva ve hevese tabi olan çelişkili sisteme yer yoktur.

Yüce Allah Kur’ân-ı Kerim’i şöyle niteler:

“Hakka ve doğru yola ileten bir kitap...”⁽²⁾

1- Hadid, 16.

2 A-hkaf, 30.

Yine şöyle buyurur:

“Şüphesiz ki bu Kur’ân, (insan hayatını yönetmede diğerlerinden daha etkili ve güçlü olan) en doğru yola iletir.”⁽¹⁾

Başka bir ayette bu etkililiğin sebebi beyan edilmiştir: İslâm, insan doğasına en uygun dindir. Zira açıktır ki İslâm, insanın fitrî ve gerçek isteklerine cevap veren tek yoldur ve insanı en doğru biçimde saadete erıştırir.

“(Resulüm!) Sen yüzünü hanif olarak dine, Allah insanları hangi fıtrat üzere yaratmış ise ona çevir. Allah’ın yaratışında değişme yoktur. İşte dosdoğru din budur; fakat insanların çoğu bilmezler.”⁽²⁾

Yine şöyle buyurur:

“(Bu Kur’an), Rablerinin izniyle insanları karanlıklardan aydınlığa çıkarman için sana indirdiğimiz bir kitaptır.”⁽³⁾

Kur’ân-ı Kerim, insanları, kendisi aydın olan ve maksadı apaçık gösteren aydınlık yoluna çağırır. Böyle bir yol, kaçınılmaz olarak, insanın fitrî istekleri olan gerçek ihtiyaçlarına en doğru cevabı verebilecek, akliselimle bağdaşacak bir yol olmalıdır. İşte bu yol, fıtrat dini olan İslâm’dır.

Ancak heva ve heves, şehvet tatmini, toplumsal veya bireysel öfke üzerine kurulan veya ataları körü körüne taklitten ibaret olan ya da geri kalmış bir toplumun ileri bir toplumu kayıtsız şartsız taklit etmesiyle oluşturulan bir yol, karanlıklara dalmaktan başka bir şey değildir. Aslında bu, maksada ulaşmayı

1- İsra, 9.

2- Rum, 30.

3- İbrahim, 1.

hiçbir şekilde garanti etmeyen bir yolda yürümeye benzer. Nitekim Allah şöyle buyurur:

“Ölü iken dirilttiğimiz ve kendisine insanlar arasında yürüyebileceği bir ışık verdiğimiz kimse, karanlıklar içinde kalıp ondan hiç çıkamayacak durumdaki kimse gibi olur mu!”⁽¹⁾

Beşinci Dersin Soruları

- 1- Hz. Peygamber Medine’de kaç yıl kaldı ve orada kaldığı süre içerisinde kaç kez savaştı?
- 2- Hz. Peygamber kaç yılında vefat etti?
- 3- Kısaca Hz. Peygamber’in hayatını anlatınız.
- 4- Hz. Peygamber’in önemli vasiyeti ne idi?
- 5- Kur’ân-ı Kerim hakkı tanımak için insanlara ne tavsiye eder?
- 6- Kur’ân-ı Kerim insanları neye davet eder?
- 7- Fıtrat dini ne demektir?

1- En’âm, 122.

Altıncı Ders

HZ. PEYGAMBER'İN EHLİBEYTİ

- Ehlibeyt'in Kısaca Hayatları
- Masum İmamların Dönemin Hükümetleri ile Temel İhtilafı
- Özet ve Sonuç
- Altıncı Dersin Soruları

Hız. PEYGAMBER'İN EHLİBEYTİ

Örfte ve lügatte, bir erkeğin evinde bulunan mesela eşi, oğlu, kızı ve hizmetçisinden oluşan ve erkeğin ev sahipliğinde ve onun gölgesinde yaşam sürdüren küçük topluluğa ehlibeyt denir.

Kimi zaman ise sözcüğün anlamı, ana baba, erkek-kız kardeş, teyze, dayı, hala, amca ile onların çocukları gibi yakın akrabaları da kapsayacak şekilde genişletilmiştir.

Ancak Kur'ân-ı Kerim'de ve Sünnet'te, Hız. Peygamber'in Ehlibeyt'inden kasıt bu iki geleneksel anlamın hiçbirisi değildir. Nitekim Ehlisünnet ve Şia'nın kaynaklarında nakledilen sahih rivayetlerden "Ehlibeyt" nitelendirmesinin, Hız. Peygamber, Hız. Ali, Hız. Fatıma, Hız. Hasan ve Hız. Hüseyin'e (a.s) özgü ilahî bir niteleme olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla Hız. Peygamber'in evinde yaşayan eşleri ile akrabaları (her ne kadar örfe göre ehlibeyt sayılsalar da) söz konusu anlamda ehlibeytten sayılmazlar. Hatta Hız. Peygamber'in en değerli eşi olan Hız. Fatıma'nın annesi Hız. Hatice ile Hız. Peygamber'in oğlu olmakla şeref bulan Hız. İbrahim de Ehlibeyt'ten sayılmazlar.

Özetle, kaynaklarda yer alan rivayetlere göre on iki imamdan Hız. Hüseyin'in soyundan gelen dokuz imam da Ehlibeyt'ten sayılırlar. Buna göre Ehlibeyt on dört masumdan oluşur ve genellikle Hız. Peygamber'in Ehlibeyti denilince kendisinden sonra itretinden olan on üç kişi kastedilir.

Hız. Peygamber'in Ehlibeyti'nin İslâm'da tartışmasız, rekabet kabul etmez bir üstünlüğü vardır. Bu üstünlüklerden en önemli iki tanesi şudur:

1- "Kuşkusuz Allah, yalnızca siz Ehlibeyt'ten her türlü pisliği uzak tutmak ve sizi tertemiz yapmak istiyor."⁽¹⁾

2- Daha önce de işaret ettiğimiz gibi Hız. Peygamber'den nakledilen ve Sakaleyn olarak bilinen sahih hadîste şöyle buyrulur: "İtretim her zaman Kur'an'la beraberdir. Allah'ın kitabı ile arasına asla ayrılık girmez. Dolayısıyla Kur'an'ın doğru anlaşılmasında asla hataya düşmezler."

Bu iki üstün makamın gereği olarak Ehlibeyt'in söz ve fiilleri İslâm'da hüccet (delil) kabul edilir. Nitekim Şia'da böyledir.

Ehlibeyt'in Kısaca Hayatları

Ehlibeyt, Hız. Peygamber'in eğitim ve öğretiminin en kâmil örnekleridir. Ehlibeyt'in ahlakı Hız. Peygamber'in ahlakıydı.

İki yüz elli yıl boyunca (hicri 11 yılında Hız. Peygamber'in vefatından iki yüz altmıştaki büyük gaybete kadar) Hidayet İmamları (a.s) halkla iç içeydiler ve farklı bölgelerde yaşadılar. Bu farklılıklar, Masum İmamlar'ın yaşam tarzlarını muhtelif şekiller almasına neden olmuşsa da dini korumak olan asıl amaçlarında hiçbir değişim ve dönüşüm meydana gelmedi; imkân el verdikçe halkı eğitmekten geri durmadılar.

Hız. Peygamber yirmi üç yıl boyunca davetini üç aşamada gerçekleştirdi. Peygamberliğinin ilk üç yılında davetini gizli-den yürüttü, sonraki on yılda açığa vurdu. Kendisi ve takipçileri, en zor koşullarda hayatlarını idame ettirdiler, toplumun

1- Ahzab, 33.

ıslahında açık bir etkiye sahip olacak eylem özgürlüğünden mahrumdular. Hicretten sonraki on yıl boyunca Hz. Peygamber hakkı ve hakikati ihya etmenin asıl amaç olduğu bir muhitte yaşadı. İslâm günden güne fatihane ilerlemesine devam etti ve her an ilmin ve kemalin yeni bir kapısı halka açıldı.

Kuşkusuz bu üç farklı muhitin birbirinden ayrı koşulları vardı ve tek amacı hakkı ve hakikati ihya etmek olan Hz. Peygamber'in yaşam tarzındaki yansımaları da birbirinden farklıydı.

İmamların her birinin yaşadıkları muhitler Hz. Peygamber'in hicret öncesinde yaşadığı muhitte benzerlik gösteriyordu: Kimi zaman tıpkı ilk üç yılda olduğu gibi hakkı izhar etmek hiçbir şekilde mümkün olmuyor, Masum İmam ihtiyatla görevine uygun hareket etmek zorunda kalıyordu. Mesela İmam Zeynelabidin ile İmam Cafer Sadık'ın son zamanları böyleydi. Kimi zaman da Hz. Peygamber'in hicretten önce Mekke'de davetini açıkladığı baskı ve eziyetle dolu on yıllık dönemdeki gibi Masum İmam da kendini gösteremiyor, sadece dini öğretiyi ve ahkâmı açıklamakla yetiniyordu, ne var ki zamanın ileri gelenleri ellerinden geldiğinde eziyet ve işkence etmekten kaçınıyor, her gün yeni bir sorun çıkarıyorlardı.

Hz. Peygamber'in hicretinden sonraki muhite en çok benzeyen dönem Hz. Ali'nin beş yıllık hilafet dönemi ile İmam Hüseyin ve yaranlarının geçirdiği birkaç gündür. Bu kısa dönemler, saf bir ayna gibi Hz. Peygamber'in dönemindeki genel durumu yansıtmıştır.

Özetle Hidayet İmamları'nın işaret ettiğimiz dönemler dışında hiçbir zaman dönemin yöneticileri ve komutanlarıyla açıktan muhalefete girişecek güce sahip olmadılar. Bu yüzden sözde ve eylemde, dönemin yönetimlerinin eline baha ne vermemek için takiiye yolunu izlemek zorunda kaldılar. Ancak buna rağmen düşmanlar bahaneler üretiyor, Masum

İmamların nurunu söndürmek ve etkilerinin azaltmak için çabalıyorlardı.

Masum İmamların Dönemin Hükümetleri İle Temel İhtilafı

Hız. Peygamber'in vefatından sonra işbaşına gelen ve İslâm hükümeti olarak nitelendirilen hükümetlerin hepsi Ehlibeyt'e muhaliftiler. Asla barış kabul etmeyen bu düşmanlığın hiç kurumadan her zaman taze kalan bir kökü vardı.

Doğrudur, Hız. Peygamber Ehlibeyt'i'nin faziletlerini açıklamıştı. Bu faziletlerden en önemlisi Kur'ân ilimlerinde sahip oldukları üstünlük ile helali ve haramı açıklama imtiyazıydı. Bu faziletlerinden dolayı Ehlibeyt'in makamına saygı göstermek ümmetin tamamına gerekliydi ancak ümmet bu tavsiyenin gereğini yerine getirip hakkını eda edemedi.

Hız. Peygamber davetini açıkladığı ilk gün akrabalarını evinde misafir etmiş, Hız. Ali'yi kendisinden sonra halife olduğunu bildirmiş ve hayatının son günlerinde başta Gadir-i Hum olmak üzere çeşitli vesilelerle Hız. Ali'nin hilafetini açıklamıştı. Hız. Peygamber'in vefatından sonra halk bir başkasını Hız. Peygamber'in halifesi seçerek Ehlibeyt'i en doğal haklarından mahrum bıraktı. Bundan dolayı dönemin hükümetleri Ehlibeyt'i kendileri için en tehlikeli rakip addediyor, onlardan korkuyor, çeşitli imkânlardan faydalanarak onları ortadan kaldırmaya gayret ediyorlardı.

Bununla birlikte Ehlibeyt ile hükümetler arasındaki ihtilafın nedeni başkaydı: Ehlibeyt Hız. Peygamber'in yaşam tarzını benimsemeyi İslâm ümmeti için bir gereklilik olarak görüyorlardı; onlara göre İslâm hükümeti ilahî ahkâmı uygulamakla yükümlüydü. Ancak Hız. Peygamber'den sonra işbaşına gelen İslâmî hükümetler, uygulamalarından da anlaşılacağı üzere,

İslâm ahkâmını uygulamak için gerekli özeni göstermiyor ve yöneticiler, Hz. Peygamber'in yaşam tarzını kendilerine örnek almıyorlardı.

Allah, Kur'ân-ı Kerim'de birkaç yerde Hz. Peygamber'i ve ümmeti ilahî ahkâmı değiştirmeye, hatta ahkâma aykırı hareket etmeye eğilim göstermeye kalkışmaktan sakındırır. Hz. Peygamber de bu değişmez ahkâma uygun model geliştirmiş ve hükümleri zamana ve mekâna göre uyarlamamış ve uygulamasında kimseye ayrıcalık tanımamıştır. Hükümlere uymak herkese, hatta bizzat Hz. Peygamber'e farzdır ve hükümlerin herkese uygulanması gerekir. Hz. Peygamber döneminde şeriat her durumda ve her yerde zinde ve etkindi.

Bu eşitlik ve adalet sayesinde insanlar arasında her türlü ayrıcalık ortadan kalkmıştı. Allah'ın emriyle Hz. Peygamber, mutlak itaat edilmesi gereken yöneticiydi. Aile hayatında ve sosyal hayatında sıradan insanlara nispetle herhangi bir imtiyaza sahip olmadı; büyüklenmiyor, protokol kuralları uygulamıyor, konumunun büyüklüğünü insanlara karşı kullanmıyor, yöneticiliğin ihtişamına kapılmıyordu. Sonuç itibarıyla kendisini halktan ayıran görsel birtakım farklılıklarla tanınmıyordu.

İnsanlar sınıfsal imtiyazlarına dayanarak birbirlerine üstünlük taslamıyorlardı; kadın erkek, soylu sıradan, fakir zengin, güçlü zayıf, şehirli köylü, köle özgür tamamı bir saftaydılar. Kimsenin dini vazifeleri dışında bir ödevi yoktu; toplumun güçlüleri karşısında boyun eğmek zorunda değillerdi ve zalimlerin zorbalıkları karşısında güvendeydiler.

Biraz üzerinde düşündüğümüzde, özellikle Hz. Peygamber'in vefatından sonra verdiğimiz uzun imtihanları göz önüne aldığımızda, Hz. Peygamber'in tek amacının İslâm ahkâmını adil ve eşit bir biçimde uygulamak, ilahî kanunu herhangi bir

değişime uğramasına izin vermeden korumak olduğu apaçık ortaya çıkar. Ancak İslâmî hükümetler yönetim biçimlerini Hz. Peygamber'in yönetim biçimine uydurmadılar, apaçık yolu değiştirdiler ve sonuçta:

1- Kısa sürede İslâm toplumunda derin sınıfsal ayrılıklar ortaya çıktı ve Müslüman cemaat güçlü ve zayıf olmak üzere iki sınıfa ayrıldı; ikinci sınıftakilerin canı, malı ve namusu birinci sınıftakilerin oyuncağı haline geldi.

2- İslâm hükümetleri zamanla İslâm kanunlarını değiştirmeye çalıştılar. Kimi zaman İslâm toplumunun menfaatini baha ederek, kimi zaman da hükümetin konumunu korumak adına İslâm ahkâmını uygulamaktan kaçındılar. Açılan bu hatalı yol günden güne genişleyerek İslâm hükümetinin bütün kurumlarını içine aldı. Sonuçta kurumlar ahkâmını korumayı ve uygulamayı bir görev olarak algılamadılar. Samimi uygulayıcılar olmadan her kanunun sonunun ne olacağı ise malumdur.

Özet ve Sonuç

Buraya kadar anlattıklarımızdan Ehlibeyt İmamları döneminde İslâm hükümetlerinin maslahat gereği İslâm ahkâmı üzerinde tasarrufta bulundukları, bu tasarruflar neticesinde de yöneticilerin yöntemiyle Hz. Peygamber'in yöntemi arasındaki uçurumun günden güne arttığı anlaşılmış oldu. Oysa Ehlibeyt, Kur'ân-ı Kerim'in ilahî ahkâm konusundaki emri uyarınca Hz. Peygamber'in yöntemini uygulamayı her zaman için gerekli görüyorlardı.

Bu tezat yüzünden İslâmî hükümetler, Ehlibeyt'i sindirmek amacıyla her yola başvuruyor ve onların nurunu söndürmek için ellerinden geleni artlarına koymuyorlardı.

Ehlibeyt de ilahî görevleri gereğince, sürekli düşmanların karşlarına çıkardıkları sorunlara ve zorluklara rağmen insanları dinî hakikatlere davet etmekten ve salih insanlar yetiştirmekten geri durmuyorlardı.

Bunu anlamak için tarihe bir göz gezdirmemiz, beş yıllık hilafet döneminde Hz. Ali'nin etrafında toplanan Şiîlerin sayısal üstünlüğüne bakmamız yeterli olacaktır. Biraz üzerinde düşündüğümüzde bu Şiî cemaatin, Hz. Ali'nin yirmi beş yıllık uzlet yaşamında ortaya çıktığını anlarız. Aynı şekilde İmam Bâkır'ın evinin önünde toplananların da sessizlik içerisinde geçirdiği dönemde Hz. Seccâd'ın eğitiminden geçmiş Şiîler olduklarını görürüz. İmam Ali Rıza'ya gönül veren yüz binlerce Şiî ve Ehlibeyt dostu da İmam Musa Kâzım'ın karanlık zindanlar da bile yaymak için çaba sarf ettiği hakikatlerin peşinde koşan topluluktur.

Ehlibeyt'in kesintisiz devam eden eğitim öğretimi sayesinde, Hz. Peygamber'in vefatında küçük bir topluluk olan Şia, İmamlar döneminin sonunda hayret uyandıracak bir sayıya ulaşmıştır.

Altıncı Dersin Soruları

1- Kitap'ta ve Sünnet'te Ehlibeyt'ten kasıt kimlerdir?

2- Aşağıdaki ayet kimler hakkında nazil olmuştur?

“Kuşkusuz Allah, yalnızca siz Ehlibeyt'ten her türlü pisliği uzak tutmak ve sizi tertemiz yapmak istiyor.”

3- Hz. Peygamber'in yirmi yıllık davetinde gözlemlediğimiz üç aşamayı açıklayınız.

4- Masum İmamların zamanlarının hükümetleriyle ihtilaf ettikleri husus ne idi? Açıklayınız.

- 5- Hz. Peygamber'in vefatından sonra İslâmî hükümetlerin durumu hakkında bilgi veriniz.
- 6- Masum İmamlar'ın en önemli ilahî görevi ne idi? Açıklayınız.

Yedinci Ders

EHLİBEYT'İN YÖNTEMİNDE İSTİSNAÎ DURUM

- Hz. Ali (a.s)
- Sıddıka-i Kübra Hz. Fâtıma (s.a)
- Yedinci Dersin Soruları

EHLIBEYT'İN YÖNTEMİNDE İSTİSNAÎ DURUM

Hız. Peygamber'in Ehlibeyti, daha önce de ifade ettiğimiz gibi, zulüm ve mahrumiyet içerisinde bir hayat sürdürdüler; görevlerini zor şartlar altında takiiye yaparak yerine getirdiler. Ancak Hz. Ali, Hz. Fatıma, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin (a.s) dönemlerinde kısa süreli de olsa istisnai bir durum yaşandı. Özgürce ve takiiye başvurmamak zorunda kalmadan kendilerini ifade etme imkânı buldular.

Hız. Ali (a.s)

Müminlerin Emîri Hz. Ali (a.s) Hz. Peygamber'in yetiştirdiği en kâmil örnektir.

Hız. Ali, çocukluğunda Hz. Peygamber'in yanına gelmiş, onun eğitiminden geçmiş, vefatına dek de bir gölge gibi Peygamber Efendimizi takip etmiştir; mumun ışığı etrafında dönen bir kelebek gibi Efendimiz'in yanından ayrılmamıştır. Nitekim Hz. Peygamber, son nefesini Hz. Ali'nin kucağında vermiştir.

Hız. Ali evrensel bir şahsiyetti. Hız. Ali hakkında konuşulduğu kadar tarihte başka hiçbir insan hakkında konuşulmamıştır. Şiî ve Sünnî âlim ve yazarlar, bunun yanı sıra gayrimüslim araştırmacılar Hz. Ali hakkında sayısız binleri aşan kitap ve makale kaleme almışlardır.

Dost ve düşmanın bugüne değin Hz. Ali hakkında yaptığı araştırmalar ve tartışmalarda, hiç kimse onun imanının zayıf olduğunu gösterecek veya onu cesaret, iffet, marifet, adalet gibi güzel ahlâka ait sıfatlar açısından eleştirecek herhangi bir hususa rastlamamıştır. Çünkü Hz. Ali fazilet ve kemal dışında bir şey bilmiyor, kemal ve fazilet dışında bir şeyi de kendisinde barındırmıyordu.

Hz. Ali, tarihin de tanıklık ettiği üzere, Hz. Peygamber'in vefatından sonra Müslümanların liderliğini üstlenmiş yöneticiler arasında Peygamber Efendimiz'in yaşam tarzını benimsemiş ve kendisine düstur edinmiş tek yöneticidir. O, Hz. Peygamber'in uygulamaları dışına asla çıkmamış, İslâm ahkâmını, en ufak bir müdahalede ve tasarrufta bulunmadan tıpkı Hz. Peygamber'in uyguladığı biçimde uygulamıştır.

İkinci Halife'nin ölümünden sonra onun isteğiyle yeni halife-yi seçmek için toplanan altı kişilik şurada Hz. Ali ve Osman'ın hilafeti konusu enine boyuna tartışıldıktan sonra hilafet "birinci ve ikinci halifenin uygulamalarını örnek almak" şartıyla kendisine teklif edildiğinde Hz. Ali "Ben bir adım dahi ilmin dışına çıkmam." demişti. Bunun üzerine hilafet aynı şart ileri sürülerek Osman'a teklif edildi ve o bu şartı kabul ederek halife oldu. Gerçi halife olduktan sonra kendine özgü bir uygulama başlattı...

Hz. Ali, hak yolda canını feda etti, fedakârlıklar yaptı; öyle ki sahabe arasında rakipsizdi. İslâm uğruna kendi canından vazgeçen Hz. Ali olmasaydı kâfirler ve müşrikler hicret gecesinde veya daha sonra meydana gelen Bedir, Uhud, Hendek, Hayber ve Huneyn savaşlarından birinde nübüvvet nurunu söndürür, hak sancağını alaşağı ederlerdi; bu, inkâr edilemez bir gerçektir.

Hz. Ali, toplum içine çıktığı ilk günden itibaren sadece tek bir yaşam sürdü. Hz. Peygamber'in hayatında ve vefatından

sonra, hatta azametli hilafet döneminde bir fakir gibi yaşadı; yeme, içme, giyinme ve barınma açısından en düşkün insanla arasında herhangi bir ayrıcalık yoktu. Şöyle buyurur:

“Bir toplumu yöneten yönetici, toplumun yoksul ve muhtaçlarına teselli kaynağı olacak bir yaşam sürmelidir; onların içindeki özlemi ve iç burukluğunu alevlendirmemelidir.”

Hız. Ali geçinmek için çalışıyordu. Çiftçiliğe ilgisi vardı, ağaç diker, kuyu kazardı. Ancak bu işlerden elde ettiğini veya savaşırlardan payına düşen yüklü ganimeti fakirlere dağıtır, bayındır hale getirdiği arazileri vakfeder ya da satıp parasını muhtaçlara verirdi. Hilafeti zamanında bir yıllık vakıf gelirlerinin kendisine getirilince gelirin fakirler için harcanmasını emretti. O yılki vakıf gelirinin toplamı yirmi dört bin altın dinardı.

Hız. Ali katıldığı bütün savaşlarda karşısına çıkan bütün düşman savaşçıları yenilgiye uğrattı. “*Bütün Araplar karşında durup benimle savaşacak olsa ne kaçarım ne de korkarım!*” buyururdu.

Kahramanlık destanlarını anlatan kitaplarda bir eşine rastlayamayacağımız kadar yiğit bir insan olan Hız. Ali bir o kadar da müşfik, merhametli, iyiliksever ve cömertti. Savaşlarda kadınları, çocukları ve güçsüzleri öldürmez veya esir almaz, kaçanların da peşine düşmezdi. Sıffin Savaşı'nda Muâviye'nin askerleri öne geçip Fırat'ı muhasara altına aldılar ve Ali Efendimizin askerlerinin suya ulaşmasını engellediler. Hız. Ali kanlı bir savaş sonunda Fırat kıyısına ulaştığında düşman askerlerinin suyu kullanmalarına izin verilmesini emretti.

Halife iken kapıcısı yoktu, isteyen herkes kendisiyle görüşebilirdi. Korumasız tek başına yürür, çarşıda, sokakta gezinir, insanlara takvalı olmayı salık verir, onları birbirlerine kötülük etmekten ı alıkoyardı. Şefkatle ve alçakgönüllülükle çare-

sizlere ve kimsesiz kadınlara yardım eder, sahipsiz yetimleri kendi evinde barındırır, ihtiyaçlarını bizzat karşılar ve eğitimleriyle ilgilenirdi.

Hız. Ali ilme çok değeri verirdi. İlmin yayılmasını önemser, şöyle buyurdu: *“Cahillik gibi bir dert yoktur.”* Kanlı Cemel Savaş’nda askerlerini sıraya koyarken yanına biri geldi ve ona tevhidin anlamını sordu. Orada bulunanlar adamı azarlayıp sorusunun yersiz olduğunu söylediler. Hız. Ali, soru soranı kalabalığın içinden çıkararak, *“Biz bu hakikatleri ihya etmek için savaşıyoruz.”* buyurdu ve adamı yanına alıp bir yandan askerleri sıraya koyarken bir yandan da sorusunu cevapladı.

Hız. Ali’nin ilahî tahammül gücünü gösteren benzeri bir olay Sıffin Savaş’nda da yaşanmıştır. İki ordu iki taşkın deniz misali karşılaştıklarında, Ali Efendimiz bir askerinden içmek için su istedi. Asker ahşap tasını çıkarıp suyla doldurdu ve Efendimize sundu. Hız. Ali ağzına yaklaştırdığında tasın çatlak olduğunu gördü ve *“Böyle bir tasta su içmek mekruhtur”* buyurdu. Asker, ok yağmuru ve kılıç darbeleri altında böyle bir ayrıntıya dikkat edilemeyeceğini söyleyince Hız. Ali özetle şöyle buyurdu: *“Biz, bu gibi kuralları uygulamak için savaşıyoruz. Kuralların büyüğü küçüğü olmaz.”* Sonra avuçlarını birleştirip askerden tasta suyu avucuna dökmesini istedi ve suyu öyle içti.

Hız. Ali, Hız. Peygamber’den (s.a.a) sonra ilmî hakikatleri felsefî bir düşünce tarzıyla, yani özgür çıkarımlarla dile getiren, ilmî terimler vazeden tek insandır. O, Kur’ân-ı Kerim’i hatalı okumalardan ve tahriften korumak için Arapça dilbilgisi kuralları (nahv ilmini) geliştirmiş ve sistemli bir hale getirmiştir.

Hız. Ali’nin konuşmalarında, mektuplarda ve diğer beyanlarında karşılaştığımız ilmî hakikatler, ilahî marifet, ahlakî, sosyal ve siyasî meseleler, hatta matematik bilgisi insanı hayrete düşürmektedir.

Sıddıka-i Kübra Hz. Fâtıma (s.a)

Hız. Fatıma, Peygamber Efendimizin göz nuru ve tek kızıydı. Sahip olduğu marifet, iman, takva, güzel ahlak sayesinde Hız. Peygamber'in mübarek kalbini sevgisiyle doldurmuştu.

Hız. Fatıma, marifeti, zühdü ve ibadetleri sayesinde babasından "Dünya Kadınlarının Efendisi" (Seyyidetü Nisai'l-Âlemin) lakabını almıştı. Peygamber Efendimiz şöyle buyurur: "Fatıma'nın rızası benim rızam, benim rızam da Allah'ın rızasıdır. Fatıma'nın öfkesi benim öfkem, benim öfkem de Allah'ın öfkesidir."

Hız. Fatıma, bisetin altıncı yılında dünyaya geldi. Annesi ilk Müslüman kadın Hız. Hatice'dir. Hicretin ikinci yılında Müminlerin Emîri Hız. Ali ile evlendi. Hız. Peygamber'in vefatından üç buçuk ay sonra vefat etti.

Hayatı boyunca Allah rızasını kendi rızasına tercih etti. Evinde çocuklarının eğitimiyle meşgul oldu. Ev işlerini hizmetçisiyle paylaşıyordu: Bir gün ev işleriyle kendisi ilgileniyor, ertesi gün hizmetçisine devrediyor, Müslüman kadınların sorunları ilgileniyor, sorularını cevaplıyordu. Geri kalan zamanında ibadetle meşgul oluyordu. Kendine ait mallardan, özellikle Fedek'ten (Hayber yakınlarındaki birkaç köyden oluşan arazi) elde ettiği gelirden ihtiyacını karşılayacak kadarını alıyor, gerisini Allah yolunda harcıyordu. Kimi zaman yemekten kendi payına düşeni fakirlere verir, kendisi aç kalırdı.

Mescid-i Nebi'de sahabeye hitaben yaptığı konuşma, Birinci Halife'yle Fedek'e el konulması hakkında yaptığı konuşmada ileri sürdüğü deliller ve kendisinden nakledilen diğery rivayetler, Hız. Fatıma'nın yüce makamının, yiğitliğinin ve doğruluğunun göstergesidir.

Hız. Fatıma, Peygamber Efendimizin biricik kızı, Müminlerin Emîri Hz. Ali'nin değerli eşı ve Hidayet İmamları'ndan on birinin kıymetli annesidir. Hz. Peygamber'in soyu Hz. Fatıma'dan devam etmiştir.

Hız. Fatıma, Kur'ân-ı Kerim'in açık nassıyla ismet sıfatına sahiptir, masumdur.

Yedinci Dersin Soruları

- 1- Halife Ömer'in ölümünden sonra halife seçmek için toplanan altı kişilik şura ile ilgili olayı anlatınız.
- 2- Hz. Ali'nin hayat tarzı hakkında bilgi veriniz.
- 3- Hz. Ali'nin yönetim şekliyle ilgili bilgi veriniz.
- 4- Hz. Ali'nin dinî kurallara verdiği önemle ilgili bir rivayet anlatınız.
- 5- Hz. Fatıma kaç yılında doğmuştur?

Sekizinci Ders

İMAM HASAN VE İMAM HÜSEYİN (A.S)

- İmam Hasan ile İmam Hüseyin'in Yöntemleri Farklı mıydı?
- Din Önderlerinin Yöntemlerinden Ahlakî Çıkarımlar
- Sekizinci Dersin Soruları

İMAM HASAN VE İMAM HÜSEYİN (A.S)

İki kardeş olan Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin, Hz. Ali ile Hz. Fatıma'nın çocuklarıdır. Rivayetlerden Hz. Peygamber'in oğullarım dediği bu iki torununu çok sevdiği, onları üzecek en küçük bir şeye dahi katlanamadığı anlaşılmaktadır. Şöyle buyurur: "Benim bu iki oğlum imamdır; ister yerlerinde otursunlar ister kıyam etsinler." Bu rivayette geçen yerinde oturmak ve kıyam etmek tabirleri mecazîdir. Anlatılmak istenen zahirî hilafeti elde etmeye çalışmak ve düşmanlara karşı kıyam etmek veya her ikisinden de sarfınazar etmektir. Hz. Peygamber şöyle buyurur: "Hasan ve Hüseyin cennet gençlerinin efendisidir."

İmam Hasan babasının vasiyeti üzerine hilafete seçildi. Halk da ona biat etti. Altı ay boyunca, Muâviye'nin hükümet ettiği Şamat ve Mısır dışında kalan İslâm topraklarını babasını örnek alarak yönetti.

İmam Hasan, bu süre zarfında Muâviye'nin fitnesini bertaraf etmek için ordu kurdu ancak sonunda halkın Muâviye'ye alandığını, ordu komutanlarının Muâviye ile mektuplaştıklarını ve kendisini tutuklayıp düşmana teslim etmek için onun emrini beklediklerini fark etti. Bunun üzerine çaresiz barış önerisini kabul etti.

İmam Hasan bazı şartlar ileri sürerek Muâviye ile barış imzaladı. Ancak Muâviye sözünde durmadı ve anlaşmayı feshedip

Irak'a girdi ve orada hutbe okuyarak şöyle dedi: "Ben sizinle namaz kılıp oruç tutmanız için savaşmadım; tek hedefim sizi yönetmekti ve hedefime ulaştım." Sözlerine "Şimdi Hasan'a verdiğim sözler ayağımın altındadır" diye devam etti.

İmam Hasan barıştan sonra yaklaşık dokuz buçuk yıl Muâviye'nin göz hapsinde, zorlu şartlar içerisinde yaşadı. Evinin içinde bile can güvenliği yoktu. Nitekim sonunda Muâviye'nin kışkırtmasıyla eşi tarafından zehirlenerek şehid edildi.

İmam Hasan'ın şehadetinden sonra değerli kardeşi İmam Hüseyin, Allah'ın emri ve kardeşinin vasiyetiyle halife oldu ve halka doğruyu göstermek için harekete geçti. Ancak şartlar İmam Hasan'ın dönemindeki şartlarla aynıydı. Muâviye sahip olduğu güçle İmam Hüseyin'in elinden bütün imkânları aldı.

Dokuz buçuk yıl sonra Muâviye öldü ve saltanata dönüştürdüğü hilafeti oğlu Yezid'e miras bıraktı.

Yezid, riyakâr babasının aksine gurur sarhoşuydu, açıktan içki içer, kötülük yapardı; başına buyruktu. Yezid yönetimi ele geçirir geçirmez Medine valisine İmam Hüseyin'den kendisine biat alması, aksi takdirde İmam'ın başını kendisine getirmesi emretti. Vali, emir gereği kendisinden biat isteyince İmam Hüseyin süre istedi ve aynı gece dostlarıyla birlikte Mekke'ye hareket edip İslâm'da resmî sığınak olan Kâbe'ye sığındı. Orada geçirdiği birkaç ay sonunda Yezid'in hiçbir şekilde peşini bırakmayacağını anladı. Biat etmediği takdirde öldürüleceği kesinleşmişti. Öte yandan Kâbe'de ikamet ettiği sürede Irak'tan binlerce mektup almıştı. Iraklılar mektuplarda kendisine yardım edeceklerini, Emevi zulmüne karşı harekete geçeceklerini vaat ediyorlardı.

İmam Hüseyin genel durumdan hareketinin zahirî bir ilerleme kaydedemeyeceğini biliyordu. Bununla birlikte Yezid'e

biat etmeyerek öldürülmeyi göze aldı ve ailesi ve ashabıyla birlikte bir hareket başlatarak Mekke'den Kufe'ye hareket etti. Yol üzerinde Kufe'ye yetmiş kilometre mesafedeki Kerbela'da düşmanın kalabalık ordusuyla karşılaştı.

İmam Hüseyin yol boyunca insanları kendisine yardımcı olmaya çağırdı ve beraberindekilere ölümü göze aldığını söyleyerek onları yola devam etmekte veya geri dönmekte özgür bıraktı. Bu yüzden düşman ordusuyla karşılaştığında yanında beraberindekilerden yalnızca kendisine gönül vermiş, canından geçmiş dostları kalmıştı. İmam Hüseyin ve beraberindekiler sayıca az olduklarından savaş günü düşman askerlerince kolaylıkla etrafları kuşatıldı. Üstelik suya ulaşmaları da engellenmişti. Böyle bir durumda biat etmekle öldürülmek arasında seçim yapmaları istendi.

İmam Hüseyin biata yanaşmadı; ölümü göze almıştı. Sabah-tan ikinci vaktine değin ashabıyla birlikte düşmanla savaştı ve bu savaşta çocuklarını, kardeşlerini, yeğenlerini, amca oğullarını ve dostlarını kaybetti. Şehit olanların sayısı yetmiş buluyordu. Yalnızca hasta olduğu için savaşamayan oğlu İmam Seccad hayatta kalmıştı.

Düşman askerleri İmam Hüseyin'i öldürdükten sonra malını yağmaladılar ve ailesini esir edip, Kerbela şehidlerinin kesik başlarıyla birlikte onları Kufe'ye, oradan da Şam'a götürdüler.

İmam Seccad'ın esareti sırasında Şam'da yaptığı konuşma ve Hz. Zeyneb'in Kufe'de İbn Ziyad'ın ve Şam'da Yezid'in meclisinde halka hitaben yaptığı konuşmalar hakkı örten perdeyi araladı ve Emevi zulmünü, güneş misali, bütün insanlığın gözlerinin önüne serdi.

Sonuç itibarıyla İmam Hüseyin'in, oğullarının, akrabalarının, dostlarının mübarek kanının dökülmesi, kadın ve çocukları-

nın esaretiyle sonuçlanan Hüseyinî hareket sahip olduğu özelliklerle insanlık tarihi boyunca bir benzerine rastlanmayacak kendine özgü bir olaydır. İslâm'ın Kerbela olayı sayesinde zinde kaldığını ve bu olay olmasaydı, Emevilerin İslâm'ın kökünü kazıyacaklarını söyleyebiliriz.

İmam Hasan ile İmam Hüseyin'in Yöntemleri Farklı mıydı?

Hız. Peygamber'in nassıyla hak imam olan İmam Hasan ile İmam Hüseyin'in yöntemleri zahirde farklıymış gibi görünür. Üstelik bazı yazarlar, iki kardeş arasındaki görüş ayrılığının derinlere dayandığını dahi iddia etmişlerdir. Onlara göre İmam Hasan kırk bin silahlı insana sahip olmasına rağmen savaş yolunu seçmemiş, İmam Hüseyin'in ise (akrabaları dışında) kırk kişiyle savaşa kalkışmış, hatta süt çocuğunu dahi bu yolda kurban vermiştir.

Ancak dikkatli bir araştırma bu görüşün doğru olmadığını ortaya koyar. Nitekim İmam Hasan nasıl Muâviye'nin saltanatında hiç muhalefet etmeden dokuz buçuk yıl yaşamışsa İmam Hüseyin de kardeşinin şehadetinden sonra dokuz buçuk yıl boyunca muhalefete kalkışmadan Muâviye'nin saltanatında yaşamıştır.

Buna göre yöntem farkının kaynağını Muâviye ile Yezid'in yönetim tarzındaki farklılıkta aramamız gerekir; iki imamın görüş ayrılığında değil.

Muâviye, dinî hükümlere kayıtsız birisi değildi. Kendisini sahabî ve vahiy kâtibi olarak tanıttı. Hız. Peygamber'in eşi olan kız kardeşi sayesinde "Müminlerin Dayısı" lakabını almıştı. Öte yandan İkinci Halife'nin inayetlerine mazhar olmuştu ve halk halifeye saygı duyuyordu.

Üstelik o dönemde sahabî olmak halkın gözünde çok değerliydi. Ebu Hureyre, Amr As, Semere, Mugire b. Şube vb gibi Muâviye’de saygındı ve valilik gibi ülke yönetimi açısından hassas bir görevi vardı. Sahabenin fazileti, dinî dokunulmazlığı ve her açıdan mazur olduklarıyla ilgili rivayetler ortalıkta dolaşıyordu. Muâviye’nin yaptığı her iş böylelikle gerektiğinde düzeltiliyor veya tevile çalışılıyordu. Düzeltilemediği ve tevil edilemediği durumlarda ise hediyelerle itirazcının ağzı kapatılıyordu. Hiçbir şeyin kâr etmediği durumlardaysa taraftarları itirazcıyı ortadan kaldırıyorordu; nitekim Muâviye’nin sahabî taraftarları on binlerce Şiî’yi, başka Müslümanları, üstelik sahabeden bir grubu öldürmüştü.

Muâviye bütün işlerinde haktan yana tavır sergiler, sabır gösterirdi. Kendine özgü bir üslupla halkın sevgisini kazanmıştı. Kimi zaman hakarete uğradığı da olurdu; ama o, güler yüz gösterir, affederdi. Muâviye böyle bir ruh haline sahip bir siyasetçiydi.

İmam Hasan ve İmam Hüseyin’e görünüşte saygılı davranır, onlara değerli hediyeler gönderirdi. Öte yandan Ehlibeyt’in fazileti hakkında hadîs nakledenlerin can, mal ve namus dokunulmazlığı olmadığını, sahabenin faziletine dair hadîs rivayet edenlerin ise ödüllendirileceğini açıkça ilan ederdi.

Hatiplere minberlerde İmam Ali’ye lanet okumalarını emretmişti. Muâviye’nin emriyle İmam Ali taraftarları bulundukları yerde öldürülürdü. Bu işte o kadar aşırı gittiler ki İmam Ali’nin düşmanlarını bile onu sevdikleri gerekçesiyle öldürdüler.

Bütün bu söylediklerimizden anlaşılan şudur: İmam Hasan kıyam etmiş olsaydı İslâm’ın zararına sonuçlanır, kendi kanının ve dostlarının kanlarının akmasından başka bir işe yaramazdı. Üstelik Muâviye İmam Hasan’ı öldürtür, kamuoyunu

yatıştırmak için de arkasından yas tutup kan davası güder ve Şûilerden intikam almak isterdi. Nitekim Osman'ın arkasından bu şekilde davranmıştı.⁽¹⁾

Yezid'in siyaseti, babasının siyasetine hiç benzemiyordu. Yezid kendini beğenmiş, kayıtsız bir genç idi. Zorbalıktan başka bir şey bilmez, halkına hiç değer vermezdi.

Yezid, perde arkasında İslâm'a verilen zararları kısa süren hükümeti döneminde ortaya çıkardı; artık perde kalkmıştı.

Hükümetinin birinci yılında Hz. Peygamber'in ailesini katletti. İkinci yılında Medine'yi yakıp yıkarak üç gün boyunca Medinelilerin canını, namusunu ve malını askerlerine mubah kıldı. Üçüncü yılda Kâbe'yi tahrip etti.

Hüseyinî hareket bu yüzden halk arasında kabul gördü, günden güne etkisi yayıldı ve görünür hale geldi. Önce kanlı bir inkılâp gibi görünen kıyam sonları Müslümanlardan büyük bir topluluğu hak ve hakikat taraftarlığına sevk ederek Ehli-beyt dostlarını meydana getirdi.

Bu yüzden Muâviye, oğlu Yezid'e İmam Hüseyin'e karışmasını vasiyet etmişti. Ama acaba sarhoşluk ve kendini beğenmişlik Yezid'e çıkarına olanı zararına olandan ayırt edebilme imkânı veriyor muydu?

Din Önderlerinin Yöntemlerinden Ahlakî Çıkarımlar

Peygamberler tarihinden ve Hidayet İmamları'nın hayat hikâyelerinden onların insanlığı hakka ve hakikate davet edip

1- Tarih kaynaklarının bildirdiğine göre Osman, Muâviye'den yardım istemiş, ancak Muâviye onun bu isteğine olumlu cevap vermemişti. Öldürüldükten sonra ise intikam talebiyle İmam Ali ile savaşmıştı.

bu uğurda canlarından geçen ve her türlü fedakârlığa katlanmayı göze alarak gerçeği gören hak takipçileri oldukları anlaşılmaktadır.

Başka bir ifadeyle onlar bireyin ve toplumun kemale ulaşmasını, cehaletin veya birtakım hurafelerin hüküm sürdüğü halkın doğru düşünce ve inançla süslenmesini istiyorlardı. Tertemiz insanlık onurunun hayvanî huylarla lekelenmesin, insanlar yırtıcılar gibi yalnızca birbirini öldürüp karınlarını doldurma peşinde olmasınlar; insana özgü ahlaki edinsinler ve insanlıklarını hayat sermayesi yaparak insanoğlunun saadeti için çalışsınlar istiyorlardı.

Kendi saadetlerini (ki bütün insanlar bunun dışında bir şey istemezler) bütün insanlığın saadetine bağlı olduğunu biliyorlar ve bu yüzden herkesin mesut olmasını, insanların birbirlerine iyilik yapmalarını istiyorlardı. Onlara göre insan, kendisi için sevdiğini herkes için sevmeli, kendisi için istemediğini başkası için de istememeliydi.

Masumlar, hakka boyun eğişleri sayesinde insanoğlunun bu genel vazifesini (hayırhahlık) ve bu vazifeye bağlı ikincil vazifelerini anlamış, fedakârlık sıfatıyla donanmış ve hak yolunda can ve mallarını feda etmekten kaçınmamışlardır. Buna karşılık kötü yürekliliğin başını çektiği her türlü kötü huydan uzak durmuşlardır. Malları ve canları konusunda cimri davranmamışlar, kendini beğenmişlikten uzak durmuşlar, yalan söylememiş, kimseyi itham etmemiş ve başkalarının makamına ve ırzına saldırmamışlardır.

Bu sıfatların açıklaması ahlak bölümünde gelecektir.

Sekizinci Dersin Soruları

- 1- Hz. Peygamber'in İmam Hasan ve İmam Hüseyin hakkında buyurdukları hadîsi yazınız.
- 2- İmam Hasan'ın hilafet süresi ne kadardır?
- 3- İmam Hasan barış önerisini niçin kabul etmiştir?
- 4- İmam Hasan'ın şehadetini kısaca anlatınız.
- 5- Yezid'in İmam Hüseyin'den biat istemesi olayını kısaca anlatınız.
- 6- İmam Hüseyin'in hareketi hakkında kısa bilgi veriniz.
- 7- İmam Hasan ile İmam Hüseyin'in yöntemi farklı mıydı? Açıklayınız.
- 8- Yezid hükümetinin birinci, ikinci ve üçüncü yılında meydana gelen olaylar hakkında bilgi veriniz.
- 9- Din önderlerinin ahlakî yöntemlerini ve yönetim tarzlarını açıklayınız.

Dokuzuncu Ders

MEÂD

- Din Açısından Meâd
- Ahlak
- Görev Bilinci
- Görevi Teşhis Etmede Yöntem Farklılıkları
- Dokuzuncu Dersin Soruları

MEÂD

İstisnasız her insan Allah vergisi fıtratı sayesinde iyiliği ve kötülüğü birbirinden ayırır. İyiliğin (yapmasa bile) güzel olduğunu ve yapılması gerektiğini, kötülüğün ise (yapsa bile) çirkin olduğunu ve kaçınılması gerektiğini bilir. Hiç kuşkusuz iyi ve kötü, iyilik ve kötülük etkisi ve karşılığı açısından birbirinden ayrılır. Ve yine hiç kuşkusuz dünya bir gün yok olacağından iyilerin ve kötülerin, iyi ve kötü işleri burada karşılık bulmayacaktır. Nitekim bizler birçok iyi insanın zor şartlar altında yaşadığını, defalarca suç işleyen çok sayıda kötünün ise rahat ve müreffeh bir hayat sürdüğünü görürüz.

Dolayısıyla insan gelecekte başka bir hayata sahip olmayacak ve o hayatta iyi ve kötü işlerinden dolayı yargılanıp uygun karşılığı almayacak olsaydı böyle bir düşünce (iyiliğin güzel ve gerekli, kötülüğün ise çirkin ve kaçınılması gereken bir amel olduğu) insanın doğasına işlenmezdi.

İnsanın güzel saydığı iyiliğin ödülünün, toplumda düzenin sağlanması ve toplumu oluşturan bireylerin saadete kavuşması, bunun sonucunda da iyiliksevere bir faydanın dokunacağı sanılmamalıdır. Aynı şekilde kötülüğün cezasının, yapılan kötülüğün sonucunda kötülüğü yapanın da zarar görmesi olduğu düşünülmemelidir.

Bu düşünce sıradan insanlar bağlamında bir yere kadar doğruysa da toplumun düzeni veya düzensizliğinden etkilen-

meyen güçlü insanlar bağlamında geçerliliği yoktur. Çünkü güçlüler açısından iyiliğin iyi, kötülüğün kötü olarak adlandırılmasının bir anlamı yoktur.

Yine güçlü insanların birkaç günlük hayatlarında mutlu oldukları, yaptıkları kötülüklerden dolayı ise kamunun nefretini kazandıkları düşünülmemelidir. Zira onlar öldüklerinde lanetlenirler ve bunun hoşça geçirdikleri hayatlarına bir etkisi yoktur.

Bu durumda insanın iyiliği güzel, kötülüğü ise çirkin addedip ondan kaçınmasının ve inançlı olmasının hiçbir dayanağı yoktur. Meâd olmaksızın inançlı olmak hurafeden başka bir anlama gelmeyecektir.

O halde bizler, yaradılıştan edindiğimiz sarsılmaz temiz inancımızla ölümden sonra bir hayatın, meâdın olduğunun bilincine varırız. İnsan bir gün Yaratıcı'nın karşısına çıkıp hesap verecek, iyiliklerine karşılık ödül, kötülüklerine karşı ceza alacaktır.

Din Açısından Meâd

Semavî dinlerin hepsi birtakım inanç esaslarına ve amelî hükümlere sahiptir. İnsan bunlara uyarak Allah'a itaat eder. Yine bütün dinlerde iyiliğin ödüllendirileceği, kötülüklerin ise itaatsizlik sayılıp cezalandırılacağı belirtilir. Buna göre bir hesap gününün olması elzemdir. Bu dünyada böyle bir gün olmayacağından öte dünyada, ölümden sonra böyle bir günün olması gerekir.

Bu yüzdendir ki İslâm'da kıyamet günü adı verilen bu günün bir gün mutlaka geleceğinden söz edilir ve kıyamet gününe iman, dinin üç temel ilkesinden biri sayılır. Kur'ân-ı Kerim'de geçmiş peygamberlerin dilinden kıyamet gününden söz edilir.

Ahlak

Görev Bilinci

Bugün insanın sahip olduğu veya sahip olmak için gece gündüz çalıştığı bütün yaşamı kolaylaştıran araç gereçler ilk günden itibaren elimizde değildi; zaman içerisinde, insanın çabalarıyla ortaya çıktı ve kullanıldı.

Ancak ilk insandan bugünün uygar insanına kadar insanoğlu hiçbir zaman çabalamaktan geri durmamış, yaşam araçlarını elde etmek için Allah vergisi fıtratıyla çalışmıştır. Nitekim çalışma gücünü yitiren, iç ve dış teçhizatı, örneğin kulağı, gözü, ağzı, eli, ayağı, ayrıca kalbi, beyni vb. çalışmayan insanın ölüden farkı yoktur.

Bu bakımdan insan yalnızca mecbur olduğu için çalışmaz, bilakis insan olması itibariyle çeşitli faaliyetlerde bulunur. İnsanlık bilinciyle mümkün olan her yolla mutluluğu elde etmesi gerektiğini idrak eder ve çalışıp çabalar, isteklerine ulaşmak için adım atar. İşte bu noktada insanın nerede yaşarsa yaşasın, nasıl bir yaşam tarzına sahip olursa olsun, dini veya din dışı, yasal veya zoraki birtakım ödevleri ve görevleri olduğunu hisseder. Bu ödev ve görevleri yerine getirerek gerçek insanî isteklerini elde edeceğini fark edip, huzurlu ve mutlu bir hayata kavuşacağını bilir.

Tek kurtuluş yolu olan bu ödev ve görevlerin değeri, kendisinden daha üstün bir değer düşünülemez ve başka hiçbir şeyle değiştirilemeyecek olan insanlık değeriyle eşittir. Dolayısıyla görev bilinci ve sorumluluğu, insanın hayatında karşılaşacağı en önemli ameli meseledir. Önemi, insan oluşun önemine denktir. Görevlerini yerine getirmeyen veya ara sıra tembellik gösteren kimse, yüce insanlık makamından düşer ve doğal olarak alçaklığını ve değersizliğini itiraf etmiş olur.

Yaptığı her aykırı davranışıyla topluma, aslında kendisine darbe vurmuş olur:

“İnsan gerçekten ziyan içindedir. Bundan ancak iman edip iyi ameller işleyenler, birbirlerine hakkı tavsiye edenler ve sabrı tavsiye edenler müstesnadır.”⁽¹⁾

“İnsanların bizzat kendi işledikleri yüzünden karada ve denizde düzen bozuldu.”⁽²⁾

Görevi Teşhis Etmede Yöntem Farklılıkları

İnsan açısından görevini bilmek ve yerine getirmek elzem bir yükümlülüktür. Temiz fıtrata sahip olup da bu gerçeği inkâr edecek bir insan bulunamaz.

İnsanın görevleri ile saadeti arasında kopmaz bir bağ bulunduğundan dinin insan hayatı konusundaki bakış açısı din dışı görüşlerinkinden farklıdır.

Dine göre insan hayatı sınırsız ve sonsuzdur. İnsan öldüğünde yok olmaz; insanın ölümden sonraki hayatındaki sermayesi, dünya hayatında sahip olduğu doğru inancı, güzel ahlakı ve salih amelidir. Bu bakımdan din, birey ve toplum için görev ve ödev belirlerken ezeli olan öte dünyayı da göz önünde bulundurmıştır.

Din, kendisini, apaçık etkisi ölümden sonra kıyamet gününde ortaya çıkacak olan Allah'ı bilmek ve O'na kul olmak dairesi içerisinde değerlendirir. Adı ne olursa olsun din dışı görüşler ise, yalnızca birkaç günlük dünya hayatını göz önünde bulundurur ve insana buna göre görev biçer. Bu görevlerle de insanın hayvanla ortak noktası olan maddi hayattan ve kay-

1- Asr, 2-3.

2- Rum, 41.

naklardan daha iyi faydalanmasını hedefler. Aslında böylelikle din dışı görüş, insana hayvanî içgüdülerden beslenen bir mantığa göre düzenlenmiş bir hayat sunar; insanın ebedî hayatıyla, maneviyatıyla ilgilenmez.

Bu yüzdendir ki insanî yüce ahlak (tecrübelerin de gösterdiği üzere) zamanla din dışı toplumda yok olur; ahlakî yozlaşma günden güne kendini daha da gösterir.

Kimileri şöyle der: Dinin temelinde taklit vardır ve birtakım kural ve görevlere kayıtsız şartsız teslimiyeti gerektirir. Oysa sosyolojik yöntemler zamana göre güncellenmektedir.

Bu iddiayı öne sürenler şu hususu gözden kaçırlar: Toplumda uygulanan kanun ve kurallar kayıtsız şartsız uygulanmak zorundadır. Şu ana dek bir ülkenin kanunlarını tartışmaya açık bir şekilde uyguladığı görülmemiştir. Kanunun hikmetini anlamamış biri de uygulamada muaf sayılmamış, kanunu kabul edip etmemekte özgür bırakılmamıştır. Bu bakımdan dinî ve din dışı yöntem arasında bir fark yoktur.

Bir ülkenin doğal ve sosyal durumu ve o ülkede uygulanan yöntem incelendiğinde kanunların hikmeti genel olarak ve ayrıntılarıyla (gerçi ayrıntılarının yalnızca bir kısmını anlamak mümkün olur) anlaşılabilir.

Bu durum dinî kurallar açısından da geçerlidir. Gerçekçi bir bakış açısıyla insanın yaratılışı ve fitrî ihtiyaçları incelendiğinde dinin fitrata uygun kurallarının genel anlamda ve ayrıntılarıyla anlaşılabilir.

Kur'ân-ı Kerim'de ve hadîslerde sık sık düşünmeye davet vardır. Kimi hükümlerde hükmün genel maslahatına değinilir. Hz. Peygamber'den ve Ehlibeyti'nden rivayet olunan hadîslerde de hükümlerin nedenleri hakkında bilgiler mevcuttur.

Dokuzuncu Dersin Soruları

- 1- İyilik yapmada ve kötülükten kaçınmada meâd inancının etkisi hakkında bilgi veriniz.
- 2- Din açısından meâd nedir?
- 3- İnsan niçin çalışır?
- 4- Görev bilincinin önemi ve hayattaki etkisi nedir? Açıklayınız.
- 5- İnsan hayatı konusunda dinin görüşü nedir? Açıklayınız.
- 6- İnsanın dinî görev ve ödevlerini açıklayınız.
- 7- İnsan hayatı konusunda din dışı yöntemlerin görüşü nedir? Açıklayınız.
- 8- Dinî kuralların özelliği nedir ve fıtratla olan ilgisi nedir? Açıklayınız.

Onuncu Ders

SAVUNMA VE FEDAKÂRLIK

- Fedakârlık
- Bağış ve Mal İnfâkı
- İlimde Cömertlik
- Toplum Düşmanları ile Mücadele
- Onuncu Dersin Soruları

SAVUNMA VE FEDAKÂRLIK

İnsan bireyi, hayatında mutlu olmayı arzular ve bu uğurda çalışır. Kimisi doğrudan varlığını, kimisi mutluluğunu tehdit eden tehlikelerle karşılaştığında onları savuşturmak için çabalar. Nitekim insanın yaratılışında da iki evre öngörülmüş ve bu iki evreye uygun donanım ile donatılmıştır. İnsan bireylerinin oluşturduğu toplumun da edinmek durumunda olduğu menfaatleri ve kaçınmak zorunda olduğu, onlara karşı mukaddesatını savunmak zorunda kaldığı tehlikeler vardır.

İnsan öldürmeye kalkışan veya bağımsızlık bayrağını alaşağı etmek isteyen veyahut özgürlüğü yok etmeyi hedefleyen kimse gibi iman fakirliği ve cehalet de toplumun düşmanıdır. Toplumuna, saadetine, insanî gerçekliğine bağlı olan kimse, bu tehlikeli düşman karşısında savunmaya geçmelidir.

Fedakârlık

Kuşkusuz vicdan sözlüğünde hayat onurlu yaşamak demektir. Onurlu olmayan ve saadeti beraberinde getirmeyen bir hayat, hayat değil ölümdür ve doğal ölümden daha acıdır. Onuruna ve saadetine değer veren insan ölümden farksız olan bu hayattan kaçınmalıdır.

Hangi çevrede yaşarsa yaşasın ve hangi hayat tarzını benimserse benimsesin insan, Allah vergisi fitratı sayesinde kutsal

saydığı şeyin yolunda ölmenin aslında saadet olduğunu anlar. Nitekim bu, dinî anlayış açısından apaçık bir gerçektir; her türlü zan ve hurafeden uzaktır. Zira dinin emrine uyarak dinî toplumu canıyla savunan kimse kendisini hiçbir şeyden mahrum bırakmadığını, üç günlük ömrü olan tatlı canını Allah için vererek, daha tatlı ve daha değerli bir hayatı satın aldığı ve dolayısıyla sonsuz saadete kavuşacağını bilir. Nitekim Yüce Allah şöyle buyurur:

“Allah yolunda öldürülenleri sakın ölü saymayın. Bilakis onlar diridirler ve Rableri katında rızıklara mazhar olurlar.”⁽¹⁾

Ancak insan hayatının yalnızca şu üç günlük dünya hayatıyla sınırlı olduğuna inanan din dışı hayat tarzları, insanın öldükten sonra dirileceğine veya ebedi saadete kavuşacağına asla inanmazlar. Onlar, bunun batıl bir inanç olduğunu ileri sürer, vatani veya milli mukaddesatı uğruna canından geçen birinin adının fedakârlar listesine kaydedileceğini ve tarih sayfasına altın harflerle yazılacağını, böylelikle de sonsuza dek yaşayacağını iddia ederler.

İslâm’da Allah yolunda şehit olmak kadar övülmüş ve kutlanmış başka bir salih amel yoktur. Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurur:

“Her hayırdan üstün başka bir hayırlı bir amel vardır; ancak şehit olmaktan daha üstün bir iyilik yoktur.”

İlk Müslümanlar, Hz. Peygamber’den bağışlanma talebinde bulunur, Peygamber Efendimizin dualarıyla yüce şehadet makamına nail olurlardı. Şehit olup bu dünyadan göçenlerin arkasından ölmediği, diri olduğu için ağlamazlardı.

1- Âl-i İmran, 169.

Bağış ve Mal İnfâkı

Malın müreffeh bir hayat sürmedeki payından söz etmeye gerek yoktur. İnsanların çoğunluğu hayatı mal sahibi olmakla bir tutar ve insana sahip olduğu mal mülk oranında üstünlük nispet edip saygı gösterirler. Böyle düşünen insanlar bütün hayatlarını mal biriktirmeye harcarlar; tek düşünceleri para puldudur. Neticede de hırsları yüzünden cimrileşir ve başkalarının mahrumiyetine sebep olurlar. Bazen bu durum öyle bir hal alır ki kendilerini de mallarını harcamaktan mahrum bırakırlar; ne yerler ne de yedirirler, sadece para biriktirmekten zevk alırlar.

Cimriliğe duçar olmuş insanlar fıtratlarından uzaklaşmış ve hayat pazarında iflas etmişlerdir. Çünkü;

1- Yalnızca kendi saadetlerini ve iyiliklerini düşünürler. Bireysel hayatlarına öncelik verirler. Oysa ki insan fıtratı itibarıyla sosyal bir varlıktır ve bireysel hayat ne şekilde olursa olsun yenilgiye mahkûmdur.

2- Güç gösterisi yaparak yoksulları kendilerine saygı duymaya zorlarlar. Derdi olanların dertleriyle ilgilenmez, onları sürekli baskı altında tutup köle gibi kullanır ve böylece putpe-restlik ruhunu ihya ederler. Bu durumda da toplumda onur, cesaret ve özsaygı ortadan kalkar.

3- Şefkat, sevgi, insan severlik, hayırseverlik gibi temiz duyguları ayaklar altına almakla kalmaz her türlü suç, ihanet ve rezaleti toplumda yaygınlaştırırlar. Çünkü insanı kötü söz söylemek, iffetsizlik, hırsızlık, yol kesicilik, cinayet gibi suçlara sürükleyen en güçlü amil fakirliktir. Zengin sınıfın cimriliği, yoksul sınıfın içinde öfke, kin ve intikam duygularını besler. Bu yüzden cimri insan toplum içerisinde bir numaralı

düşman olarak görülür. Dünyanın Yaratıcısı'nın şiddetli azabına ve dünya halklarının nefretine mazhar olur.

Kur'ân-ı Kerim'de cimriliği yeren, buna karşılık da cömertliği ve Allah yolunda infak edip yoksulların elinden tutmayı öven birçok ayet vardır.

Allah, infak edilen malın on katıyla, bazı yerlerde yetmiş veya yedi yüz katıyla infak edene döneceğini vaat eder.

Yoksulların elinden tutan, eksiklerini gideren cömert insanların servetlerinin arttığı tecrübeyle de sabittir. Böyle bir insan bir gün ezkaza sıkıntıya düşerse insanlar onlarla gönül birliği yaparlar; tuttuğu eller hep birlikte kendisini sarar. Cömert insan, hayırlı amellerle saygınlık kazanarak vicdanen huzura kavuşmanın yanı sıra, vacip haklar konusundaki semavî çağrıya icabet etmiş, şefkat, insan severlik, hayırhahlık gibi temiz insanî duygularını harekete geçirmiş, herkesin sevdiği bir insan olmuş ve şaibesiz bir saygınlık kazanmış olur. Bütün bunların sonucunda da Allah'ın rızasını ve ebedi saadeti çok düşük bir kıymetle elde eder.

İlimde Cömertlik

İlim ve kültür, insanın hayatı boyunca muhtaç olduğu rakipsiz bir servettir. Fıtratı sayesinde ilmin cehaletten üstün olduğunu ya da ilim ehlinin saygıdeğer olduğunu kavrayamayacak bir insan bulunamaz.

Allah, Kur'ân-ı Kerim'de âlim ile cahil arasındaki farkı anlatırken diri ile ölüyü ve gören ile görmeyeni örnek verir. Hiçbir dinde ve düşünce sisteminde İslâm'daki kadar ilme önem verilmemiştir. Öyle ki Hz. Peygamber, *"İlim talep etmek her Müslümana farzdır."* ve *"Beşikten mezara dek dünyanın öbür ucunda dahi olsa ilim arayın."* buyurur.

Bu yüzden İslâm cimrilikten sakındırdığı gibi ilmi gizlemeyi de kınamış, hatta dinî ilimleri gizlemeyi haram edip âlimi cahili terbiye etmekle yükümlü kılmıştır.

Toplum Düşmanları ile Mücadele

Fıtrat nasıl dış düşmanlarla savaşmaya, toplumu dışarıdan gelebilecek zararlara karşı savunmaya hükmederse aynı şekil içerideki düşmanlarla mücadele etmeye de hükmeder. Toplumun iç düşmanı örfe ve uygulanan kanunlara aykırı davranan ve böylelikle düzeni bozan kimsedir. Bu yüzden her millet, düzenini korumak için düzen karşıtlarına engel olacak güçler temin eder ve onları cezalandıracak kanunlar koyar.

İslâm'da düzeni korumak için bir yargı gücü tespit edilmiş ve kanun vazedilmiş olmakla birlikte, iyiliği emredip kötülükten alıkoyma farızası bütün insanlara farz kılınmıştır. Böylece kötülükle mücadele genelleştirilerek daha etkili hale getirilmiştir. İslâm ile diğer toplumsal düzenler arasındaki başlıca fark şudur: İslâm dışı düzenlerde insanların yalnızca fiilleri ve amelleri ıslah edilmeye çalışılır. İslâm ise insanların hem fiillerini hem de ahlaklarını göz önünde bulundurur ve fesatla her iki aşamada mücadele eder.

İslâm'da toplumda nahoş izler bırakan ve peşi sıra çirkin sonuçları beraberinde getiren günahlar haram edilmiştir. Bu günahlar bir yandan doğrudan günahı işleyen bireyi veya bireyleri fesada uğrattırken, öte yandan dolaylı olarak topluma zarar vermekte, insan bedeninde olduğu gibi lokal yararlarla sebebiyet vermektedir. Namaz kılmamak, oruç tutmamak gibi kulluğa zarar veren ve ilahî hakların çiğnenmesine neden olan günahların birçoğu bu özelliğe sahiptir.

Kimi günahlar ise ölümcül hastalık misali doğrudan toplumu tehdit eder. Yalan söylemeyi, iftirayı bu günahlara örnek

verebiliriz. İslâm'a göre ana baba hakkı, gıybet ve insanların namusuna saldırıda bulunmak da aynı hükümdedir.

Onuncu Dersin Soruları

- 1- Bağımsızlık ve iman yolunda can geçmek niçin tatlıdır?
- 2- Hz. Peygamber'in (s.a.a) şehadet ve şehid hakkında buyurduğu hadîsi yazınız.
- 3- Bireysel ve toplumsal açıdan cimriliğin olumsuz etkisi nedir?
- 4- Allah Kur'ân'da infak edenlere ne vaat etmiştir?
- 5- Kur'ân'da görenle görmeyen arasındaki fark neye benzetilmiştir?
- 6- Toplumun iç düşmanları kimlerdir ve niçin onlarla mücadele etmek gerekir?
- 7- Toplum ve bireyi ıslah açısından İslâm öğretisi ile diğer toplumsal düzenler arasında ne fark vardır?
- 8- Bireysel ve toplumsal günahları açıklayınız.

On Birinci Ders

YALAN VE YALANCILIK

- Töhmets ve İftira
- Ana Baba Hakkı
- Gıybet
- Başkalarının Namusuna Saldırı
- İslâm'da Büyük Günahların Genel Cezası
- On Birinci Dersin Soruları

YALAN VE YALANCILIK

İnsan hayatı boyunca maddeyle iç içe yaşar. Eylemleri ve madde üzerindeki tasarruflarıyla kendisini hayatta tutar ve arzularına ulaşır. Şuurla ve iradesiyle eyleyen bu varlık, hayatını ilim üzerine kurmuştur ve düşünerek hareket eder. Doğrudan sahip olduğu bilgiyle amel eder ve düşüncesini durmadan değiştirerek hayatını düzene koyar.

Bu bakımdan insanın doğru bilgiye ulaşması gerekir. Doğru bilgi önem sırasında ilk sırada yer alır. İnsanın doğru bilgiyle irtibatı kesilirse, mesela yolu kuyu, kuyuyu yol zanneder, yakını uzak, uzağı yakın görürse hayat döngüsü seketeye uğrar. Bu bakımdan yalanın toplumsal hayatı olumsuz etkileyen bir unsur olduğu anlaşılır. Yalancı da tehlikeli bir düşman mesabesinde. Bu bakımdan yalancı şahsiyetsiz bir kimsedir ve toplumun düşmanıdır. Sözünün halk nazârında itibarı yoktur, güvenilir değildir ve kendisi de Allah'ın lanetine uğramıştır.

Töhmets ve İftira

Töhmets bir insan hakkında çıkarılan yalandır. Yalanla aynı etkiye sahiptir ancak daha uğursuz ve daha tehlikelidir. Zira bir töhmets yüzünden can kaybı yaşanabilir veya bir insanın onuruyla oynanıp ocaklar yıkabilir. Suçlamada bulunan kimse görünüşte insan olsa da temiz insanî duygulardan yoksun-

dur ve batında, insan onuruna saygı duymayan bir şeytandır. İnsanların ondan alesta bekleyen bir düşmandan korkar gibi korkmalarının ve kaçmalarının nedeni de işte budur.

Ana Baba Hakkı

Ana babanın aile kurumunda çocuklara nispeti, ağacın kökünün dallarına nispeti gibidir. Nasıl ki dallar varlıklarını ağacın köküne muhtaç iseler, çocuk dünyaya gelmesini sağlayan ana babasına muhtaçtır. İnsan toplumu iki tabakadan, anan babalardan ve çocuklardan oluştuğundan toplumun kökü ana babadır.

Ana babaya kötü davranmak ve eziyet etmek, insanlığa sığmayacağı gibi insanlığın yok olmasına ve toplumun ortadan kalkmasına sebep olur. Çünkü çocuğun ana babasına saygısızlığı, ana babanın çocuğa karşı duyarsız kalmasına ve sevgisizliğe yol açacaktır. Öte yandan çocuklar ana babalarını küçük görürlerse çocuklarından kendi yaptıklarının dışında bir beklentileri olamaz. Yaşlılıklarından çocuklarının ellerini tutup kendilerine şefkatli olmalarını umamazlar. Bunun doğal sonucu olarak da aile kurumuna soğuk bakarlar. Bugün gençlerin birçoğunda bu durum gözlemlenmektedir.

Bu bakış tarzının genelleşmesi kesinlikle üreme ve çoğalma yolunu kapatacaktır. Çünkü hiçbir akıl sahibi insan, meyvesini yiyemeyeceği, gölgesinde serinleyemeyeceği ve baktıkça sıkıntı ve keder duygusundan başka bir his uyandırmayacak bir fidanı yetiştirmek istemez. Devletin çeşitli ödüllerle gençleri aile kurmaya teşvik edebileceği ve bu yoldan üremenin ve çoğalmanın önünün açabileceği düşünebilir. Ancak şu hususu hatırlatmamız gerekir: Toplumsal ananelerden, annelik, babalık ve evlatlık duygusu gibi, doğal destekçisi olmayan hiçbir anane hayatını idame ettiremez.

Ayrıca kaçınılmaz doğal dürtülerin birinden vazgeçmek, insanın temiz birtakım manevi lezzetlerden mahrum kalmasına neden olur.

Gıybet

Başkalarının kusurlarını ortaya dökmek ve başkaları hakkında kötü konuşmak insanların birbirleri hakkında kötü düşüncelerine neden olur ve sosyal hayata ağır bir darbe vurur. Bu yüzden Kur'ân-ı Kerim'de gıybet etmek ölü eti yemeye benzetilmiştir:

“Biriniz diğerinizi arkasından çekiştirmesin. Biriniz, ölmüş kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı?”⁽¹⁾

Başkalarının Namusuna Saldırı

İffet perdesini yırtmak İslâm'a göre büyük günahlardandır ve günahın işlenme tarzına göre kırbaç, ölüm ve recm gibi cezalarla cezalandırılır.

Bu çirkin fiil, iki tarafın rızasıyla işlenmiş olsa dahi İslâm'ın çok önem verdiği neslin kökenine zarar verir ve miras vb. hükümlerin işleyişini durdurabilir. Sonuç itibariyle de analık, babalık ve evlatlık duygularını tehdit edip neslin idamesini tazmin eden üreme ve çoğalma duygusunu ortadan kaldırır.

İslâm'da Büyük Günahların Genel Cezası

İslâm'da böylesi çirkin fiillere büyük günah adı verilir ve Allah Kur'ân-ı Kerim'de büyük günah işleyenleri azap edeceğini açıkça beyan etmiştir.

1- Hucurat, 12.

Büyük günah işleyenlere ağır cezalar öngörmesinin yanı sıra İslâm, böyle bir kimsenin adaletten düştüğünü, yani insan toplumuna mensup salih bir üyenin onurunun bu günah dolayısıyla kendisinden alındığı bildirilmiştir.

Büyük günah işleyen bir kimse adalet sıfatını kaybeder ve toplumun salih bir üyesinin sahip olduğu imtiyazlardan yoksun kalır; İslâm devletinde görev alamaz, halife olamaz, cemaat imamlığı yapamaz ve birinin lehinde veya aleyhinde yapacağı tanıklık kabul edilmez. Tövbe edip takvalı bir hayat sürerek adalet sıfatını yeniden elde edinceye dek bu hal devam eder.

On Birinci Dersin Soruları

- 1- Yalancılığın insan ve toplum üzerindeki olumsuz etkisini açıklayınız.
- 2- Töhmets ve iftira nedir? Açıklayınız.
- 3- İslâm niçin ana babaya saygı duymayı farz etmiştir?
- 4- Ana babaya saygısızlığın olumsuz etkilerini açıklayınız.
- 5- Gıybet nedir? Gıybet Kur'ân-ı Kerim'de neye benzetilmiştir?
- 6- İslâm'a göre büyük günahların toplumsal ve bireysel etkileri nelerdir?

On İkinci Ders

ALİŞVERİŞ

- Peşin ve Veresiye Alışveriş
- İkrar
- Yiyecek ve İçecek
- Canlılar/Hayvanlar
- Cansızlar
- On İkinci Dersin Soruları

ALİŞVERİŞ

Alışveriş, bir malın mülkiyetini elinde bulunduran satıcının, elinde bulundurduğu mülkiyet hakkını para karşılığında alıcıya devretmesi anlamına gelir.

Bu tanımdan da anlaşıldığı üzere alışveriş, bir çeşit sözleşme-
dir ve gerçekleşmesi iki tarafa (satıcı ve alıcı) bağlıdır. Dola-
yısıyla diğer sözleşmelerin genel şartlarında olduğu gibi taraf-
ların balığ, akıl, niyet ve irade sahibi olması gerekir.

Alışverişin geçerliliği: Alışveriş, geçerli bir sözleşmedir. Bu,
sözleşmenin gerçekleşmesinden sonra sözleşme taraflarından
herhangi birinin (satıcı veya alıcı) sözleşmeyi bozamayacağı
anlamına gelir.

Ancak kimi durumlardan, örneğin gaflet anında, satıcı veya
alıcı hata edip büyük bir zarara uğrayabilir. Böyle bir durum-
da alışveriş kamunun menfaatine aykırıdır. İslâm şariatında
böylesi zararların önüne geçmek için iki yol önerilmiştir:

Birincisi, alışveriş sözleşmesinin iki taraftan birinin pişman-
lık üzerine sözleşmenin bozulmasını talep etmesi anlamında
ikale. Böyle durumlarda alıcının veya satıcının karşı tarafın
talebini geri çevirmemesi müstehaptır.

İkincisi, taraflardan birinin özel bazı durumlardan dolayı
sözleşmeyi bozması anlamında vazgeçme hakkı (hıyâr). Örfе
göre alışverişte taraflar birkaç şekilde sözleşmeyi bozabilir:

- 1- Sözleşme tamamlanmadan her iki taraf vazgeçme hakkını kullanabilir.
- 2- İki taraftan birinin aldatma yoluyla zarar görmesi durumunda sözleşme bozulabilir. Örneğin, malın gerçek fiyatından daha aşağı satılması veya gerçek fiyatının fazlasına satın alınması durumunda zarar gören taraf o anda sözleşmeyi bozabilir.
- 3- Alışveriş tamamlandıktan sonra alıcının, satın aldığı ürünün kusurlu olduğunu fark etmesi durumunda sözleşmeyi bozabilir veya fiyat farkını talep edebilir.
- 4- Hayvan alışverişinde alıcı üç gün içerisinde sözleşmeyi bozma hakkına sahiptir.
- 5- Alıcı veya satıcı veyahut her iki taraf, alışverişte bir şart koşar ancak sözleşmede şarta aykırı bir durumla karşılaşılırsa sözleşmeyi bozma hakkına sahiptir.

Peşin ve Veresiye Alışveriş

Ödeme ve mal teslimi açısından alışveriş dört kısma ayrılır:

- 1- Mal ve para alışverişin gerçekleştiği anda el değiştirirse buna peşin alışveriş denir.
- 2- Mal alışverişin gerçekleştiği anda teslim edilir ancak ödeme daha sonra yapılırsa buna veresiye denir.
- 3- Ödeme alışverişin gerçekleştiği anda yapılır ancak mal daha sonra teslim edilirse buna ön ödemeli alışveriş (selem satışı) denir.
- 4- Ödeme ve mal teslimi daha sonraki bir zamana ertelenirse buna bey'ü'l-kali bi'l-kali yani mal mukabili ödeme denir.

İslâm fıkhnına göre bu dört çeşit alışverişten ilk üçü geçerli, sonuncusu geçersizdir.

İkrar

İkrarın önemi: Çiğnenme tehlikesiyle karşı karşıya olan hakların ihyası açısından ikrarın önemini açıklamaya gerek yoktur. Mahkemelerin bin bir türlü zorlukla çalışıp çabalayarak, kanıt toplayıp karineleri değerlendirerek, tanıkları dinleyip tahminde bulunarak vardığı sonuca ikrar yoluyla, bir iki kelime sarf edilerek kolaylıkla ve kısa sürede ulaşılabilir.

İslâm’a göre insanın ikrarının önemi çoktur. Çünkü ikrarın kaynağı, İslâm’ın ihyası uğruna tüm mesaisini sarf ettiği bir iç tepkinin, hevese uymanın karşıtı olan doğruculuktur.

Yüce Allah, Kur’ân-ı Kerim’de Müslümanlara hitaben şöyle buyurur: “Ey iman edenler! Adaleti titizlikle ayakta tutan, kendini, ana-babanız ve akrabanız aleyhinde de olsa Allah için şahitlik eden kimseler olun.”⁽¹⁾ Hz. Peygamber ise şöyle buyurur: “Zararınıza da olsa gerçeği söyleyiniz.”

İkrarın anlamı ve şartları: İslâm fıkhnında ikrar, söyleyenin kendi aleyhine başkasının hakkını açıklamasıdır. Örneğin, falancaya bin lira borçluyum, demesidir. İkrar edenin baliğ, akıl ve irade sahibi olması şarttır. Dolayısıyla çocuğun, delinin, sarhoşun, baygın veya uykuda olan ve baskı altında tutulan bir kimsenin ikrarı geçersizdir.

Yiyecek ve İçecek

Mukaddes İslâm şeriatında bir kısmı Kur’ân-ı Kerim’de bir kısmı da Hz. Peygamber’in sünnetinde belirtilen istisnai bir-

1- Nisa, 135.

kaç şey dışında yenilebilecek ve içilebilecek her şey helaldir.

İslâm'a göre haram olan yiyecek ve içecekler canlı ve cansız olmak üzere ikiye ayrılır.

1- Canlılar/Hayvanlar:

Hayvanlar üç kısımdır: Deniz ve kara hayvanları ile kanatlılar.

Deniz hayvanları: Suda yaşayan canlılardan su kuşları ve pullu balıklar helaldir. Yılan balığı, köpek balığı, kaplumbağa, fokgiller vb. deniz canlıları haramdır.

Kara Hayvanları: Kara hayvanları iki kısımdır: Evcil ve yabani. Evcil hayvanlardan koyun, keçi, inek ve deve helaldir. Yine at, katır ve eşek de helaldir ancak mekruhtur. Kedi ve köpek gibi diğer hayvanlar haramdır. Yabani hayvanlardan ise dağ keçisi, ceylan, zebra helaldir; aslan, kaplan, kurt, tilki, çakal ve tavşan gibi yırtıcı ve toynaklı hayvanlar ise haramdır.

Kanatlılar: Kanatlılardan kursağı ve taşılığı olanlar veya uçarken kanat çırpınları ve pençeli olmayanları helal, geri kalanları haramdır. Çekirgenin belli bir türü de helaldir. (Daha fazla bilgi için tam ilmi hallere bakınız.)

Önemli not: Saydığımız hayvanların etlerinin helal olabilmesi için tezkiye edilmeleri, yani İslâmî usullere göre kesilmiş olmaları gerekir.

2- Cansızlar:

Cansız varlıklar iki kısma ayrılır: Katı cisimler ve sıvılar.

Katı Cisimler:

1- İster eti helal olsun ister haram olsun her hayvanın leşi ha-

ramdır. Ayrıca necis olan şeyler, örneğin eti haram olan hayvanların dışkıları ve necis bir şeye temas etmiş yiyecekler de haramdır.

2- Toprak.

3- Öldürücü zehirler.

4- İnsanın doğası gereği tiksindiği şeyler. Örneğin eti helal olan hayvanların dışkısı, salyası ve bağırsaklarında bulunanlar. Ayrıca eti helal olan hayvanın bedeninin on beş parçası haramdır. (Daha fazla bilgi için tam ilmi hallere başvurunuz.)

Sıvılar:

1- Her türden sarhoş edici içkilerin az da olsa içilmesi haramdır.

2- Eti haram olan hayvanların, örneğin domuz, kedi ve köpeğin sütü haramdır.

3- Kanı akıcı olan hayvanın kanı haramdır.

4- Akıcı kanı olan hayvanın idrarı gibi necis sıvılar haramdır.

5- Necisle karışan sıvılar haramdır.

Önemli not: Haram yiyecekler ve içecekler zorunluluk hali söz konusu olmadığında haramdır. Zorunluluk halinde, örneğin haram yemediği takdirde ölüm tehlikesiyle karşı karşıya kalan, hastalıktan veya hastalığının artmasından korkan veya yolculukta zayıf düşüp yol arkadaşlarının gerisinde kalarak öleceğinden korkan kimsenin haram yiyecek ve içeceklerden zorunluluk halini ortadan kaldıracak miktarda yemesi caizdir. Ancak bu hüküm hırsızlık veya İslâm hüküme-tine ait bir yeri yağmalamak için yola çıkan kimse için geçerli değildir.

On İkinci Dersin Soruları

- 1- Alışveriş nedir? Açıklayınız.
- 2- Vazgeçme hakkı nedir? Açıklayınız.
- 3- Peşin alışveriş nedir? Açıklayınız.
- 4- İkrarın önemini ve sosyal hayattaki olumlu rolünü açıklayınız.
- 5- İkrarı tanımlayınız ve şartlarını söyleyiniz.
- 6- Hayvanları tezkiye etmek ne demektir? Açıklayınız.
- 7- İslâm'a göre içilmesi haram olan sıvıları sayınız.

On Üçüncü Ders

ÖNEMLİ UYARI

- Gasp
- Gasp Hükümleri
- Şuf'a Ortaklığı
- Kullanılmayan Arazilerin Abat Edilmesi
- Bulunan Eşyanın Hükümleri
- On Üçüncü Dersin Soruları

ÖNEMLİ UYARI

Temizliğe riayet etmek, herkesin Allah vergisi şuuruyla kolaylıkla anlayabileceği birincil insanî vazifelerindendir.

Yiyecek ve içecek çeşitlerinin insan sağlığı üzerindeki etkisi herkesin malumudur. Sağlığın yanı sıra yediğimiz ve içtiğimiz şeylerin maneviyatımız ve ahlakımıza, ayrıca toplumsal ilişkilerimize de etkisi vardır. Sarhoş biriyle ayık birinin ruh hallerinin ve sosyal hayatlarının aynı olmadığını biliriz. Veya sözgelimi tiksinti uyandıran şeyleri yemeyi alışkanlık edinmiş bir insanın bu alışkanlığının bireysel ve toplumsal hayatına yansıyan etkisi diğer insanlar için tahammül edilemez olacaktır.

Bu yüzdendir ki insan Allah vergisi fitratı sayesinde yeme içmesine bazı sınırlamalar getirmesi gerektiğini, her yenilecek şeyi yememesi, her içilecek şeyi içmemesi lazım geldiğini anlar. Kur'ân'ın açık beyanına göre her şeyi insan için yaratan ancak kendisi insana ve insanî yaşamın gerekliklerine ihtiyaç duymayan Yüce Allah, kullarının hayrına ve zararına olan şeyleri herkesten daha iyi bilir. Yüce Allah, insanın hayrını ve saadetini düşünerek bazı şeyleri helal bazılarını ise haram kılmıştır.

Bazı yiyecek ve içeceklerin haram kılınmasının hikmeti saf ve sade anlayış kabiliyetine sahip herkes tarafından bilinirken bazılarının hikmeti ilmî araştırmalar neticesinde ortaya çıkar; bazı yiyecek ve içeceklerin niçin haram kılındıklarının hikmeti ise şimdiye dek ortaya konmamıştır ama bu, ortaya

çıkarılamayacağı, aslında hiçbir hikmetinin olmadığı anlamına gelmez. Bilakis bu kuralların, sonsuz ilmin menşei ilahî kaynak tarafından belirlendiğinden, dar görüşümüzle ve yetersiz ilmî araç gereçlerimizle kavrayamamış olsak da altında mutlaka bir hikmetin yattığını düşünmemiz gerekir.

Gasp

Bir başkasının malını hiçbir mülkiyet hakkı olmaksızın zorla ele geçirip kullanmaya veya el koymaksızın bir başkasının malı üzerinde zorla tasarrufta bulunmaya fıkıhta gasp denilir.

O halde, başkasının malını ortada alışveriş, kira veya izin gibi bir meşru neden olmaksızın zorla almaya gasp denir.

Bu bakımdan gasp, mülkiyet hakkını ayaklar altına alan çirkin bir davranıştır. Mülkiyet hakkı nasıl toplumsal düzenin ayakta durmasını sağlarsa gasp da toplumsal düzeni bozar ve ilerlemeye engel olur.

Toplumun ileri gelenleri, hiçbir yasal izin olmadan güçsüz çalışanlarının üzerinde hâkimiyet kurarlarsa, mülkiyet hakkı saygınlığını yitirir ve herkes kendinden daha güçsüz olana karşı aynı düşünceye sahip olur. Öte yandan güçsüzler de emeklerinin karşılığını almak için her türlü yola başvurur. Böyle bir durumda da insanlık dünyası köle pazarına döner; kanunlar ve kurallar itibarını kaybedip yerini zulme bırakır.

İşte bu yüzden İslâm gasıbı ağır cezalara çarptırır ve gaspı büyük günah sayar.

Kitap ve Sünnet'te bildirildiğine göre şirk dışındaki bütün günahların affolunma ihtimali vardır. Şirk dâhil her günah tövbe yoluyla affettirilebilir. Ancak amel defteri başkalarının haklarını çiğnemekle ve gaspla dolu olan bir kimse hak sahip-

lerinin bağışlaması olmaksızın Allah'tan yargılanma dileyemez ve amelinin cezasından kaçamaz.

Gasp Hükümleri

1- Gasp, geri vermek kendisine ağır zarar verecek olsa bile en kısa zamanda gasp ettiği malı sahibine geri vermelidir. Eğer mal sahibi hayatta değilse malı mirasçısına teslim etmelidir. Sözgelimi birisi bir başkasına ait bir taşın gasp eder ve bu taşın çok katlı bir binada kullanırsa, taşın sahibi taşın ücretini almaya razı olmazsa binayı yıkmalı, gasp ettiği taşın sahibine geri vermelidir. Veyahut gasp edilen yüz gram buğday on kilo arpayla karıştırılır, buğday sahibi de kendisine teklif edilen ücreti kabul etmezse çok zahmetli dahi olsa buğday arpadan ayrılmalı ve sahibine verilmelidir.

2- Gasp edilen mala bir zarar verildiği takdirde, mal olduğu gibi geri verilmeli, zarar da karşılanmalıdır.

3- Gasp, gasp ettiği malın değerinin kullanmaksızın düşmesine sebep olursa zararı tazmin etmelidir. Sözgelimi kiralık bir aracı gasp eden birinin aracı kullanmadan birkaç ay yatırması gibi. Veya tam tersi durum söz konusu olur, gasp ettiği malın değerini arttırırsa bu değer artışından mal sahibi faydalananır. Sözgelimi bir kimse bir koyunu gasp eder ve onu en güzel yemle besleyerek değerini arttırırsa bu hak mal sahibine ait olur. Mal üzerinde maldan ayrı sayılan bir tasarrufta bulunur, örneğin bir tarlayı gasp edip orada çiftçilik yaparsa, gasp ettiği malın ücretini mal sahibine verir ancak ektiği ekin gasıba aittir.

Şuf'a Ortaklığı

İki kişi bir evde önalım hakkına sahip olarak ortak olurlar ve ortaklardan biri hissesini üçüncü bir şahsa satmak isterse, di-

ğer ortak aynı şartlarla ve aynı ücretle onun hissesini satın alma hakkına sahiptir. Bu hakka şuf'a denir.

Açıktır ki İslâm'da bu hüküm, ortaklar arasında dengeyi sağlamak ve ortakların tasarruf haklarından doğan zararı önlemek için vazolunmuştur. Nitekim yeni ortağın, şuf'a hakkına sahip ortağın zararına sonuçlanan tasarruflarda bulunduğu veya yöntem farklılıklarından kaynaklanan görüş ayrılıklarının beraberinde bir dizi sorunu getirdiği çokça rastlanılan bir durumdur. Kimi zaman da hissesini satan ortağa herhangi bir zararı olmaksızın şuf'a hakkına sahip ortağın bağımsız hale gelmesinde daha büyük faydalar vardır. Şuf'a, arsa, tarla, bağ vb. taşınmazlar için geçerlidir; taşınabilir mallarda şuf'a geçerli değildir.

Kullanılmayan Arazilerin Abat Edilmesi

İster daha önce hiç kullanılmamış olsun ister metruk olsun kullanılmayan bir araziye abat etmek İslâm'da iyi amellerden sayılır ve malikiyete sebep olduğundan uhrevî sevap da kazandırır.

Hız. Peygamber'den şöyle nakledilir: "Kim kıraç bir toprağı abat ederse orası ona ait olur." İmam Sadık ise şöyle buyurur: "Bir araziye abat eden topluluğun öncelik hakkı vardır ve o arazi onlara aittir."

İslâm'da kullanılmayan araziler Allah'a, Resul'e ve İmam'a (yani İslâm hükümetine) aittir ve enfal sayılır.

Kullanılmayan araziler aşağıdaki şartlar çerçevesinde abat edilip sahiplenilebilir. Birkaç kişi temellük iddiasında bulunursa öncelik hakkı ilk girişimciye aittir:

1- Masum İmam'ın veya naibinin izni olmalıdır,

2- Başka birisi önceden o araziyi taşla çevirmemiş, sınırlarını belirlememiş ve orayı işaretlememiş olmalıdır,

3- Nehir kıyısı, kuyudan çıkarılmış toprak, tarla sınırı gibi başkalarına ait mülkün sınırlarında olmamalıdır.

4- Metruk mescit ve vakıf veya Müslümanların geneline ait cadde ve bulvar gibi arazilerden olmamalıdır.

Not: Tamir ve abat etmek örfî bir kavramdır; dolayısıyla örf-te “falanca araziye abat etti” denildiğinde malikiyet tahakkuk eder. Öte yandan abat etmek de niyetlere göre farklılık gösterir. Sözelimi çiftçilikte yiv açmakla; bina yapımında ise duvar çevirmekle olur.

1- Kazı vb. bir işlem söz konusu olmadan görünür durumda olan madenleri herkesin ihtiyacı ölçüsünde kullanması caizdir. Ancak altın, gümüş vb. madenlerde olduğu gibi kullanım için kazı yapmak gibi teknik bazı işlemler gerekirse emek sarf eden madenin sahibi olur.

2- Büyün ırmaklar, ayrıca dereler ve dağdan gelen kar ve yağmur suyu Müslümanların ortak malıdır. Bu doğal kaynaklara daha yakın olan kimse öncelik hakkına sahiptir.

Bulunan Eşyanın Hükümleri

1- Bir eşya bulunur ve sahibi bilinmezse, eşyanın değeri bir miskalden⁽¹⁾ az olduğu takdirde kullanılabilir. Ancak bulunan eşyanın değeri bir miskal gümüşten çok olursa alınmaması gerekir. Eğer alınırsa bir yıl boyunca sahibinin aranması, bulunduğu takdirde eşyanın sahibine teslim edilmesi gerekir. Eğer sahibi bulunamazsa fakirlere sadaka verilmelidir.

1- Bir miskal, yaklaşık olarak üç buçuk gramdır.

2- Sekenesi dağılmış viranelerde veya kıraç bölgelerde bulunan sahipsiz eşyalar bulana aittir.

3- Bir arsada bir şey bulunursa arsanın önceki sahibine malın ona ait olup olmadığı sorulur. Eğer ona aitse bulunan malın özellikleri sorularak kendisine teslim edilir. Eğer ona ait değilse mal bulanın olur.

4- Sahipsiz bir hayvan bulunursa kayıp eşya hükümleri uygulanır.

5- Sahipsiz bir çocuk bulunursa bütün Müslümanlara o çocuğu yetiştirmek farz-ı kifayedir.

Bir kimseye bir hırsızlık malı teslim edilirse kayıp eşya hükmü uygulanır; mal gerçek sahibine teslim edilmelidir, hırsıza geri verilemez.

On Üçüncü Dersin Soruları

1- Mukaddes İslâm şariatında niçin yiyecekler ve içecekler için hükümler konulmuştur?

2- Gasp nedir? Açıklayınız.

3- Gasp günahı hangi koşullarda affedilir?

4- Gasp hükümlerinden üç tanesini yazınız.

5- Önalım hakkı nedir? Açıklayınız.

6- Hz. Peygamber'in abat etmek hakkındaki hadîsini yazınız.

7- Kullanılmayan araziler hangi şartlarla abat edilip temellük edilebilir?

8- Kayıp eşya hükümlerini yazınız.